

รายงานการวิจัย

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลาง
The Causal Relationship Models for the Ecotourism Behavior of
Higher Education Students on Middle Border Area

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพฑูรย์ พิมดี
Assistant Professor Paitoon Pimdee

เลขหมู่.....

เลขทะเบียน **137353**

วันเดือนปี **22 ส.ย. 2558**

ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ 2555

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งาน พ.ศ. 2555 เท่านั้น ไม่อนุญาตให้ไปใช้ประโยชน์ด้วยวิธีการ
ไม่ว่ากรรมใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสาร

b. **12626760**
i. ....

รายงานการวิจัย โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลาง
ผู้วิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพฑูรย์ พิมพ์ดี
ปีที่ทำวิจัย พ.ศ. 2555
หน่วยงาน สาขาวิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520
โทรศัพท์ /โทรสาร 02-3264511

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี จากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในเขตภาคกลางตอนบน ปีการศึกษา 2554 ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน และผ่านการทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง มีความเชื่อถือได้รายตัวแปรระหว่าง 0.74-0.93 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุด้วยโปรแกรมลิสเรล 8.72 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาที่พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่า χ^2 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า $p=0.98$ ค่า RMSEA=0.00 ค่า NFI=1.000 ค่า CFI=1.000 ค่า GFI=1.00 ค่า AGFI=0.99 และค่า SRMR=0.01 โมเดลประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 12 ตัว และตัวแปรแฝง 4 ตัว ตัวแปรทั้งหมดมีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรม โดยสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมได้ร้อยละ 95 ตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากที่สุดคือ จิตลักษณะเดิม มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.87 รองลงมาคือ จิตลักษณะตามสถานการณ์ และสถานการณ์ มีค่าอิทธิพลแต่ละตัวแปรเท่ากับ 0.80 และ 0.06 ตามลำดับ

โดยสรุปการวิจัยนี้ได้โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งทำให้ทราบว่าตัวแปรจิตลักษณะเดิม จิตลักษณะตามสถานการณ์ และสถานการณ์ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

คำสำคัญ : โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ/ พฤติกรรมท่องเที่ยว/ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์/ นักศึกษา

Research Title The Causal Relationship Models for the Ecotourism Behavior of Higher Education Students on Middle Border Area

Researcher Assistant Professor Paitoon Pimdee

Year 2012

Office Program of Industrial Education, Faculty of Industrial Education
King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang
Chalongkrung Rd., Ladkrabang, Bangkok 10520
Phone / Fax : 02-3264511

ABSTRACT

This research objective was to develop the Causal Relationship Models of Ecotourism Behavior of Higher Education Students on Middle Border Area. The sample for the study was 400 undergraduate students in academic year 2011 were sampling with Multistage random sampling technique. The questionnaire was used as research tool that was examined for content validity by 3 experts and it was tried out with the group that was not sample group. The reliability in variables during 0.74-0.93. Analysis of causal relationship model was verified with LISREL version 8.72. Results were as followings:

The results revealed that the developed Causal Relationship Models of Ecotourism Behavior of students was congruent to empirical data by considering on the values of Chi-Square value had no statistically significant at level of 0.05 ($p=0.98$), RMSEA=0.00, NFI=1.00, CFI=1.00, GFI=1.00, AGFI=0.99, and SRMR=0.01. Model composed of 12 observed variables, and 4 latent variables. All factors positively affected to Ecotourism Behavior and were able to explain the variation of Ecotourism Behavior with 95 percents. The latent variable of psychological trait had the most effect to Ecotourism Behavior with 0.87, and subsequences were situational psychology, and situation with 0.80 and 0.06 respectively.

Conclusion of this research, it revealed causal relationship model of Ecotourism Behavior that psychological trait, situational psychology, and situation affecting to Ecotourism Behavior.

Keywords: Causal Relationship Models/ Ecotourism Behavior / Ecotourism/ Students

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากเงินรายได้ของคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านประกอบด้วย ผศ.ศรุต ราชบุรี ผศ.ครุปรกรณ์ ละเอียดอ่อน และ อ.สุรัชย์ ฐานสโร ที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและให้คำปรึกษาแนะนำ อย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณเจ้าของผลงานทุกท่านที่ได้อ้างอิงไว้ในบรรณานุกรมของรายงานการวิจัย ฉบับนี้ และขอขอบคุณนักศึกษาระดับปริญญาตรี จากสถาบันอุดมศึกษาในเขตภาคกลางตอนบน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ประโยชน์และคุณค่าจากรายงานการวิจัยฉบับนี้ ขอมอบบูชาพระคุณบิดา มารดา ผู้เป็นบุพการี บูรพาจารย์ที่ได้อบรมสั่งสอน และผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วนสำคัญในการวางรากฐานการศึกษาที่ดีแก่ ผู้วิจัยตลอดมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพฑูรย์ พิมพ์

ผู้วิจัย

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และห้ามอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	II
กิตติกรรมประกาศ.....	III
สารบัญ.....	IV
สารบัญตาราง.....	VI
สารบัญภาพ.....	VII
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	2
1.3 สมมุติฐานการวิจัย.....	3
1.4 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
1.5 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 แนวคิดและทฤษฎีการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	7
2.1.1 ความเป็นมาและความหมายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	7
2.1.2 แนวคิดพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	8
2.1.3 กิจกรรมที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	9
2.2 พฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	12
2.2.1 พฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : ความหมายและการวัด	12
(1) พฤติกรรมการอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว.....	14
(2) พฤติกรรมรักษาระเบียบ.....	16
2.2.2 สาเหตุของพฤติกรรม.....	16
(1) ปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิมกับพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	17
(2) ปัจจัยด้านสถานการณ์กับพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	30
(3) ปัจจัยด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์กับพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	35
2.3 โปรแกรมลิשראלกับการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ.....	39
2.3.1 โปรแกรมลิשראל.....	39
2.3.2 การวิเคราะห์อิทธิพลโดยใช้โมเดลสมการโครงสร้าง.....	40
2.3.3 ดัชนีความกลมกลืนที่ใช้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดล.....	43

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา แล IV องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
2.3.4 ตัวอย่างงานวิจัยที่ใช้โปรแกรมลิสรเลวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ.....	45
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	49
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	49
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	50
3.2.1 ลักษณะของเครื่องมือ.....	50
3.2.2 การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	53
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	55
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
4.1 ข้อมูลลักษณะทางชีวสังคมของนักศึกษา.....	58
4.2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา.....	59
4.3 สัญลักษณ์ที่ใช้แทนค่าสถิติและตัวแปรในการวิจัย.....	59
4.4 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา.....	61
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	74
5.1 สรุป.....	74
5.2 อภิปรายผล.....	75
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	79
บรรณานุกรม	80
ภาคผนวก	
ตัวอย่างเครื่องมือวิจัย.....	88

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	เกณฑ์การแปลความหมายระดับพฤติกรรมประหยัดไฟฟ้า.....	56
3.2	แสดงจำนวนข้อ ประเภทข้อความ และคุณภาพของแบบวัด.....	57
4.1	แสดงจำนวนและร้อยละลักษณะทางชีวสังคมของนักศึกษา.....	58
4.2	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับที่พฤติกรรมกาท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา.....	59
4.3	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้.....	61
4.4	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบด้านสถานการณ์.....	63
4.5	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบด้านจิตลักษณะเดิม.....	64
4.6	ผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงภายนอกทั้งสองตัว.....	65
4.7	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบด้านจิตลักษณะตาม สถานการณ์.....	67
4.8	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบด้านพฤติกรรมกา ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	68
4.9	ผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงภายใน.....	69
4.10	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง.....	70
4.11	ดัชนีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ของพฤติกรรมกาท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา.....	71
4.12	ค่าอิทธิพลในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมกาท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์ของนักศึกษา.....	72

สารบัญญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	ทฤษฎีต้นไม้จรรยาธรรม แสดงจิตลักษณะพื้นฐาน และองค์ประกอบทางจิตใจของ พฤติกรรมคนดีและเก่ง.....	19
2.2	แสดงปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคลในทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล.....	20
2.3	โมเดลเพื่ออธิบายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของ Hines และคณะ.....	21
2.4	แผนภาพโมเดลสมการโครงสร้าง.....	40
2.5	ขั้นตอนการวิเคราะห์อิทธิพลโดยใช้โมเดลสมการโครงสร้าง.....	43
4.1	โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบด้านสถานการณ์.....	62
4.2	โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบด้านจิตลักษณะเดิม.....	64
4.3	องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงภายนอกทั้งสองตัว.....	65
4.4	โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์.....	67
4.5	โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์.....	68
4.6	องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงภายใน.....	69
4.7	แผนภาพโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของ นักศึกษา.....	71

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีศักยภาพและความสมบูรณ์ด้านแหล่งท่องเที่ยวมากประเทศหนึ่ง โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2552 : 83-84) ได้ระบุไว้ว่า การท่องเที่ยวเป็นภาคบริการที่สร้างรายได้หลักให้กับประเทศ ดังนั้นจึงต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของภูมิภาค บนฐานความโดดเด่นและหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และความเป็นไทย โดยรัฐบาลได้กำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยวไว้อย่างชัดเจนคือ การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพที่เอื้ออำนวยต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว รวมทั้งดำเนินนโยบายป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยว จากนโยบายนี้รัฐบาลและภาคธุรกิจการท่องเที่ยวจึงได้หันมาให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) นับเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าวของภาครัฐ โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยให้ความสำคัญและพยายามผลักดันให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เสริมสร้างและรักษาสภาพแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ก่อให้เกิดมลพิษ ซึ่งรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้นมีความหมายมากกว่าการเสนอขายสินค้าทางการท่องเที่ยวแบบใหม่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว หากแต่เป็นการมุ่งประสานผลประโยชน์และความต้องการในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมเข้ากับการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรชุมชนในท้องถิ่น เพื่อเชื่อมโยงการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่นเข้ากับกิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจ อีกทั้งเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และสอดคล้องกับความเป็นไปของกระแสโลกที่คำนึงถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ในประเทศไทยการท่องเที่ยวได้พัฒนาเป็นอุตสาหกรรมที่เติบโตอย่างมาก สร้างรายได้มหาศาลให้กับประเทศ แต่สภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นก็มีมากมาย อาทิเช่น ปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความขัดแย้งระหว่างเจ้าของท้องถิ่นกับนักท่องเที่ยว ปัญหาวัฒนธรรมประเพณีตลอดจนศิลปหัตถกรรมเปลี่ยนแปลง ฯลฯ โดยปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวนับเป็นปัญหาที่สำคัญประการหนึ่ง ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจก่อให้เกิดผลกระทบกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของประเทศได้ และเมื่อพิจารณาให้ลึกซึ้งก็พบว่าสาเหตุของปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวส่วนหนึ่งเกิดจากพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับ Janet et al. (2011) ที่กล่าวว่า การที่พฤติกรรมของมนุษย์มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อม สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากการเพิ่มจำนวนประชากรและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภค ซึ่งทั้งนี้อาจเกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ขาดเจตคติ และค่านิยมที่เอื้อต่ออนุรักษ์ การแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการทางการศึกษาเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ค่านิยม และจิตสำนึกของคนอันเป็นสาเหตุของปัญหา จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้อย่างยั่งยืน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษานี้เท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในทางจิตพฤติกรรมศาสตร์มีความพยายามที่จะทำความเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ โดยนักจิตวิทยาได้ค้นคิดวิธีการ ตลอดจนการพัฒนาทฤษฎีและแบบจำลองขึ้นมาเป็นจำนวนมาก เพื่อให้สามารถเข้าใจถึงการเกิดของพฤติกรรมหรือการแสดงออกของมนุษย์ที่จะนำไปสู่การทํานายและควบคุมพฤติกรรมที่ไม่น่าปรารถนา หรือเสริมสร้างพฤติกรรมที่น่าปรารถนาต่างๆ ซึ่งการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมบุคคลมีแนวทางหลักอยู่หลายทาง แต่แนวทางที่ผู้วิจัยสนใจใช้เป็นกรอบความคิดพื้นฐานในการวิจัยคือ รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism model) โดยรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมนี้เป็นทฤษฎีที่กำลังได้รับความนิยมในสากลและในประเทศไทยเนื่องจากช่วยทำให้นักวิจัยมีมุมมองเกี่ยวกับการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมบุคคลในหลายด้าน ทั้งสาเหตุทางด้านจิตใจของบุคคล สาเหตุทางด้านสถานการณ์ และสาเหตุที่เป็นอิทธิพลร่วมหรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของจิตใจและสถานการณ์ของผู้กระทำ (Magnusson & Endler, 1999; Pervin & John, 1999 ; Tett & Burnett, 2003 อ้างถึงใน ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2548) ประกอบกับจากการศึกษาทบทวนเอกสารและงานวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ พบว่าการทําศึกษาวิจัยถึงปัจจัยและสาเหตุที่มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สัมพันธ์กับปัจจัยเหตุด้านจิตลักษณะเดิม จิตลักษณะเกี่ยวกับสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อมปัจจุบันยังมีน้อยมาก

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การศึกษาเพื่อแสวงหาปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยศึกษาสาเหตุด้านจิตลักษณะเดิม สถานการณ์รอบตัวนักศึกษา รวมทั้งปฏิสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะเดิมกับสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา ในหัวข้อ “โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลาง” เป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญยิ่งต่อการแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวของประเทศ โดยเฉพาะในเขตภาคกลางตอนบนของประเทศ มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน วัฒนธรรม และธรรมชาติเป็นจำนวนมาก และเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวมาต่อเนื่องและยาวนาน จึงมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้ ประกอบกับในเขตภาคกลางตอนบนก็มีสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งได้ผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถให้กับสังคมในหลากหลายสาขาวิชา และนักศึกษาเหล่านี้ก็จะเป็พลังที่สำคัญของประเทศชาติ รวมทั้งเป็นแบบอย่าง และสามารถถ่ายทอดพฤติกรรมและ/หรือค่านิยมดังกล่าวสู่กลุ่มเป้าหมายต่างๆ ได้อย่างกว้างขวางในอนาคต โดยการวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาถึงปัจจัยสาเหตุที่มีอิทธิพลและเข้าใจความสัมพันธ์ของปัจจัยเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา ซึ่งจะช่วยให้รู้และเข้าใจถึงพฤติกรรมและการแสดงออกของพฤติกรรมของนักศึกษาได้อย่างลึกซึ้ง รวมทั้งสามารถทำนายพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นได้ ซึ่งจะนำไปสู่การป้องกันและแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยว รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศให้ยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลาง
2. เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลาง

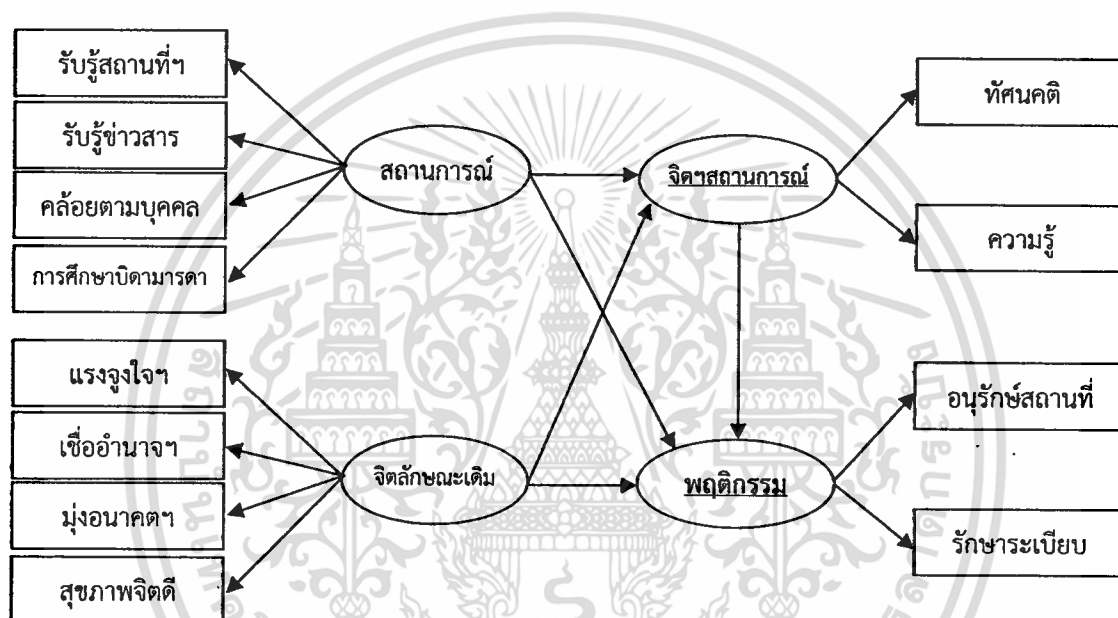
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.3 สมมุติฐานการวิจัย

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา
ระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลางที่พัฒนาขึ้นมีความเที่ยงตรง

1.4 กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยใช้โมเดลแสดงโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร
สาเหตุกับตัวแปรผล ดังนี้

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

1.5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2554 จากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในเขต
ภาคกลางตอนบน ประกอบด้วย 8 จังหวัด คือ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี
ชัยนาท สระบุรี และลพบุรี กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของ Yamane ที่ขนาด
ของประชากร ∞ ระดับความเชื่อมั่น 95% และระดับความคลาดเคลื่อน 5% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน
400 คน และสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มหลายขั้นตอน (Multistage random sampling)

1.5.2 ตัวแปร

การศึกษาเพื่อพัฒนาพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิง
อนุรักษ์ของนักศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

3.1 ตัวแปรผล เป็นตัวแปรแฝง 1 ตัว คือ พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา
สร้างขึ้นจากตัวแปรสังเกตได้ซึ่งเป็นพฤติกรรมย่อย จำนวน 2 ตัว ประกอบด้วย พฤติกรรมอนุรักษ์
สถานที่ท่องเที่ยว และพฤติกรรมรักษาระเบียบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2 ตัวแปรสาเหตุ เป็นตัวแปรแฝง 3 ตัว ประกอบด้วยตัวแปรแฝงภายนอก 2 ตัว และตัวแปรแฝงภายใน 1 ตัว ดังนี้

3.2.1 ตัวแปรสถานการณ์ หมายถึง สิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นบุคคลและไม่ใช่มบุคคล ทั้งใกล้ตัวและไกลตัว ทั้งที่สะสมมาในอดีตและได้รับในปัจจุบัน ซึ่งอยู่ในภาวะที่บุคคลกำลังจะมีพฤติกรรม มี 4 ตัว ประกอบด้วย การรับรู้สภาพสถานที่ท่องเที่ยว การรับข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การคล้อยตามบุคคลอื่น และระดับการศึกษาของบิดา-มารดา

3.2.2 ตัวแปรจิตลักษณะเดิม หมายถึง ลักษณะทางจิตใจของบุคคล ซึ่งสะสมดำรงอยู่ในภายในบุคคล มี 4 ตัว ประกอบด้วย แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตน และสุขภาพจิตดี

3.2.3 ตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ หมายถึง ลักษณะทางจิตของบุคคลผู้กระทำที่เป็นผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะเดิมกับสถานการณ์ปัจจุบันของบุคคล มี 2 ตัว ประกอบด้วยทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

1. โมเดลการวิจัย หมายถึง แบบจำลองที่สร้างขึ้นตามทฤษฎีเพื่อประยุกต์ให้เข้ากับปรากฏการณ์ที่เป็นจริงในธรรมชาติ

2. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ หมายถึง แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุมีลักษณะเป็นแผนภาพแสดงโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบเส้นตรงระหว่างตัวแปรผลกับตัวแปรสาเหตุ

3. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแสดงโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบเส้นตรงระหว่างตัวแปรผลพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กับตัวแปรสาเหตุของพฤติกรรม

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ดังกล่าว เป็นโมเดลการวิจัยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากรากฐานของการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลด้วยวิธีการวิเคราะห์อิทธิพลแบบมีตัวแปรแฝง โดยใช้โปรแกรม LISREL 8.72

4. ตัวแปรผล หมายถึง ตัวแปรที่ได้รับอิทธิพลจากตัวแปรสาเหตุ ในที่นี้คือ พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา ซึ่งหมายถึง การที่นักศึกษาเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่ง แล้วปฏิบัติหรือแสดงออกด้วยการทำตามกฎระเบียบของแหล่งท่องเที่ยวในขณะที่มีการท่องเที่ยวโดยไม่ทำลายหรือทำให้สภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ส่งเสริมการรักษาสภาพแวดล้อมที่ดั้งเดิมให้คงอยู่ ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ตัวแปร คือ

4.1 พฤติกรรมอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว หมายถึง การที่นักศึกษาท่องเที่ยวไปในสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่ง แล้วช่วยรักษาสภาพแวดล้อมที่ดั้งเดิมให้คงอยู่ หรือช่วยฟื้นฟูพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสถานที่ท่องเที่ยว และสนับสนุนให้ผู้อื่นกระทำ โดยการแนะนำ หรือห้ามปราม

4.2 พฤติกรรมรักษาระเบียบ หมายถึง การที่นักศึกษาปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสถานที่ท่องเที่ยว หรือกฎหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมหรือสร้างมลพิษ

5. ตัวแปรสาเหตุ คือ ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรผลพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา

ตัวแปรสาเหตุประกอบด้วย ตัวแปรภายในตัวนักศึกษา ตัวแปรภายนอกตัวนักศึกษา และตัวแปรที่เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะเดิมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งตัวแปรภายในตัวนักศึกษา หมายถึง ตัวแปรด้านจิตลักษณะเดิมของนักศึกษา และตัวแปรภายนอกตัวนักศึกษา หมายถึง ตัวแปรด้านสถานการณ์ ส่วนตัวแปรที่เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะเดิมกับสถานการณ์ปัจจุบันของนักศึกษานั้น หมายถึง ตัวแปรด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ ดังนั้นในที่นี้จึงประกอบด้วยตัวแปรสาเหตุ 3 ตัว ซึ่งแบ่งเป็นตัวแปรแฝงภายนอก 2 ตัว และตัวแปรแฝงภายใน 1 ตัว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 จิตลักษณะเดิม (trait) ของนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ประกอบด้วย

5.1.1 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความมุ่งมั่นหรือปรารถนาของนักศึกษาที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ประสบความสำเร็จ และมีความเพียรพยายามเพื่อกระทำสิ่งนั้นให้บรรลุโดยไม่ทอดย้อต่ออุปสรรคหรือสิ่งกีดขวาง พยายามฝ่าฟันให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

5.1.2 ความเชื่อในอำนาจตน หมายถึง ความตระหนักว่าสิ่งที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดี ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการกระทำของตนเองแทบทั้งสิ้น ตรงข้ามกับผู้ที่เชื่ออำนาจนอกตน ซึ่งเป็นผู้ที่คิดว่าสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้นมาจากโชค/เคราะห์ ความบังเอิญ หรือเกิดจากการกระทำของผู้อื่นมากกว่าที่จะเป็นผลมาจากการกระทำของตนเอง

5.1.3 ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกลเล็งเห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดในอนาคตของนักศึกษา รวมทั้งความสามารถในการควบคุมบังคับตนเองให้รู้จักอดได้รอได้ เพื่อรอรับประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่กว่าหรือสำคัญกว่าที่จะมีมาในอนาคตนั้น

5.1.4 สุขภาพจิตดี หมายถึง ลักษณะทางจิตและอารมณ์ของนักศึกษาที่แสดงถึงการไม่รู้สึกริดก้างวลงจนเกินเหตุ ไม่โกรธง่าย ไม่ตื่นตื้นง่าย มีสมาธิ และมีความกล้าในสิ่งที่สมควร

5.1 สถานการณ์ (Situation) ของนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ประกอบด้วย

5.2.1 การรับรู้สภาพของสถานที่ท่องเที่ยว หมายถึง การรับทราบของนักศึกษา โดยการพบเห็นด้วยตนเองหรือการรับรู้ผ่านบุคคลใกล้ชิดและสื่อต่างๆ ถึงสภาพแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยวว่าสะอาดเรียบร้อย หรือสกปรก มีสภาพของขยะเกลื่อนเกลื่อน มีการขีดเขียนทำลาย หรือมีสภาพเสื่อมโทรมมากน้อยเพียงไร

5.2.2 การรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง ความสนใจในการรับทราบข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จากสื่อสารมวลชนประเภทป้ายโฆษณา โทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ บุคคลใกล้ชิด และอื่นๆ ของนักศึกษา

5.2.3 การคล้อยตามบุคคลอื่น หมายถึง การที่นักศึกษารับรู้ว่าบุคคลที่อยู่รอบตัวตน มีความสำคัญต่อตน หรือคิดว่าตนควรมีพฤติกรรมที่เป็นไปตามกฎระเบียบของสถานที่ท่องเที่ยวหรือไม่ ซึ่งวัดได้จากความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มใกล้ชิดและแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มใกล้ชิด โดยแบ่งแบบวัดเป็น 2 ส่วน คือ

1) แบบวัดความเชื่อเกี่ยวกับความเห็นของบุคคลใกล้ชิดหรือกลุ่มอ้างอิง เป็นแบบวัดที่ประกอบด้วยข้อความที่แสดงว่านักศึกษา มีความเชื่อเกี่ยวกับความเห็นของบุคคลใกล้ชิดหรือกลุ่มอ้างอิง เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ว่า บุคคลหรือกลุ่มเหล่านั้นเห็นว่านักศึกษาควรหรือไม่ควรกระทำพฤติกรรมตามกฎระเบียบของสถานที่ท่องเที่ยว และมีพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

2) แบบวัดแรงจูงใจที่จะคล้อยตามบุคคลใกล้ชิด เป็นแบบวัดที่ประกอบด้วยข้อความที่แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบยอมทำตาม หรือคล้อยตามความคิดเห็นของบุคคลใกล้ชิดหรือกลุ่มอ้างอิงใน 3 บุคคล/กลุ่ม (เพื่อน เจ้าหน้าที่ และนักท่องเที่ยวนอกกลุ่ม) มากน้อยเพียงใด

5.2.4 ระดับการศึกษาของบิดา-มารดา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดาและมารดา ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระดับอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี เหมือนกันทั้งของบิดาและมารดา

5.3 จิตลักษณะตามสถานการณ์ หมายถึง ลักษณะทางจิตของนักศึกษาที่เป็นผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะเดิมกับสถานการณ์ปัจจุบันของนักศึกษา ประกอบด้วย

5.3.1 ทศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง ความรู้เชิงประเมินค่าในทางที่เห็นประโยชน์ หรือโทษ มีความรู้สึกชอบ พอใจต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งจะก่อให้เกิดแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมนั้นต่อไป

5.3.2 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การที่นักศึกษาทราบถึงข้อเท็จจริง ข้อมูล หลักการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รวมถึงการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยว

6. นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2554 สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ในเขตภาคกลางตอนบน ประกอบด้วย 8 จังหวัด คือ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท สระบุรี และลพบุรี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเพื่อศึกษา “โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลาง” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยมีประเด็นการศึกษา ดังนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- 2.2 พฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์*
- 2.3 โปรแกรมอิสระเกี่ยวกับการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

2.1 แนวคิดและทฤษฎีการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

2.1.1 ความเป็นมาและความหมายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องสำคัญในโลกปัจจุบันและทั่วโลกพยายามที่จะแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น ซึ่งในเรื่องนี้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็ได้ละเลยในการที่จะพัฒนารูปแบบของการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งพยายามให้การท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมให้น้อยที่สุด เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นไปของกระแสโลก หรือโลกาภิวัตน์ (globalization) โดยคำนึงถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ตลอดจนแนวโน้มของพฤติกรรมและความสำนึกของนักท่องเที่ยวที่กำลังเปลี่ยนไป รูปแบบของการท่องเที่ยวดังกล่าวเป็นที่รู้จักกันในชื่อว่า “Eco Tourism” หรือ “Green Tourism” หรือ “Nature Tourism” หรือ “Bio Tourism” ในระยะแรก “Eco Tourism” มีชื่อในภาษาไทยว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ต่อมา ททท. ได้มอบหมายให้สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) ทำการศึกษาเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ และขอให้ราชบัณฑิตยสถานกำหนดความหมายของคำว่า “Eco Tourism” ซึ่งได้ความหมายว่า “Eco Tourism” คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบอย่างยั่งยืน (วรรณ วรชวานิช. 2546 : 141-142) สำหรับความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้มีบุคคลหรือองค์กรต่างๆ ให้ความหมายและคำจำกัดความไว้มากมาย มีดังนี้

สฤกษ์ แสงอรัญญา (2552 : Online) ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีท่าทีในการอนุรักษ์ การอนุรักษ์มีความหมายในการร่วมกันป้องกันรักษาให้คงเดิมโดยจะเป็นการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท คือธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ที่มีรูปแบบ อนุรักษ์โดยองค์กรที่รับผิดชอบ หรือโดยนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังมีวิธีการที่หลากหลาย การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มุ่งเน้นการจัดการและบริหารทรัพยากร ให้คงมีอยู่อย่างยั่งยืนตามนโยบายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน (2546 : Online) ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป โดยอนุรักษ์ด้าน

ให้นักท่องเที่ยวช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม และตระหนักในคุณค่าของมรดกทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น ร่วมกับชุมชนในท้องถิ่น

เสรี เวชบุษกร (2538 อ้างถึงใน สฤกษ์ แสงอรัญญ. 2552 : Online) ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า "การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยว ที่เป็นธรรมชาติและต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งหมายรวมถึงวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่น ตลอดจนโบราณสถาน โบราณวัตถุที่มีอยู่ใน ท้องถิ่นด้วย"

The Ecotourism Society (1991 อ้างถึงใน สฤกษ์ แสงอรัญญ. 2552 : Online) ได้ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า "การเดินทางไปเยือนแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเรียนรู้ถึงวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ด้วยความระมัดระวัง ไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือทำลายคุณค่าของระบบนิเวศและในขณะเดียวกันก็ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เกิดประโยชน์ต่อประชาชนท้องถิ่น"

The Commonwealth Department of Tourism (1994 อ้างถึงใน สฤกษ์ แสงอรัญญ. 2552 : Online) ได้ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์คือ การท่องเที่ยว ธรรมชาติที่ครอบคลุมถึงสาระด้านการศึกษา การเข้าใจธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และการจัดการเพื่อรักษาระบบนิเวศให้ยั่งยืน คำว่าธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมยังครอบคลุมถึงขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นด้วย ส่วนคำว่าการรักษาระบบนิเวศให้ยั่งยืนนั้นหมายถึง การป็นผลประโยชน์ต่างๆ กลับสู่ชุมชนท้องถิ่นและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

จากการให้ความหมายและคำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมอย่างมีความรับผิดชอบต่อ โดยไม่ก่อให้เกิด การรบกวนหรือทำความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่มีวัตถุประสงค์อย่างมุ่งมั่นเพื่อชื่นชม ศึกษา เรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาตินั้น อีกทั้งช่วยสร้างโอกาส ทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นด้วย

2.1.2 แนวคิดพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

สุรเชษฐ์ เชษฐมาส และดรชณี เอมพันธุ์ (2538 อ้างถึงใน สฤกษ์ แสงอรัญญ. 2552 : Online) และสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2539 อ้างถึงใน สฤกษ์ แสงอรัญญ. 2552 : Online) ได้กล่าวถึงแนวคิดที่เป็นพื้นฐานหรือหลักการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยสรุปได้ดังนี้

1) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ (nature-based) รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์ เฉพาะถิ่น (identical or unique) และทรงคุณค่าในพื้นที่นั้น

2) เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อ (responsibly travel) และมีการจัดการอย่างยั่งยืน (sustainable management) ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบ หรือส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมค่อนข้างต่ำ (no or low impact) และช่วยส่งเสริมการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ของแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืนตลอดไป

3) เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ (learning) และการให้การศึกษา (education) เกี่ยวกับระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อมของ แหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มพูนความรู้ (knowledge) ความ

ประทับใจ (appreciation) และประสบการณ์ (experience) ที่มีคุณค่า ซึ่งจะสร้างความตระหนักและจิตสำนึกที่ถูกต้องทางด้านการอนุรักษ์ ทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น ตลอดจนผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

4) เป็นการท่องเที่ยวที่นำไปสู่การกระจายรายได้ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (involvement of local community or people participation) ในภาคบริการต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น (local benefit) มากกว่าการท่องเที่ยวที่เคยส่งเสริมกันมาตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบันที่เรียกว่า conventional tourism ซึ่งมีมักจะเป็น การท่องเที่ยวแบบหมู่คณะใหญ่ๆ (mass tourism) ที่ผลประโยชน์ส่วนใหญ่มักจะถูกอยู่กับผู้ประกอบการ หรือบริษัทนำเที่ยวเท่านั้น

และ วรรณมา วงษ์วานิช (2546 : 143-144) ก็ได้กล่าวถึงหลักสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวแบบ Eco Tourism ไว้ดังนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ทั้งสิ่งแวดล้อมด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ด้านสภาพภูมิศาสตร์ และด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี โดยจะต้องยึดหลักสำคัญที่ว่า เราจะต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมเหล่านั้นไว้ให้ดีที่สุด เพื่อใช้เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวในระยะยาว เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
2. การท่องเที่ยวทุกประเภทจะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในเชิงเศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อม ประเทศทุกประเทศ ท้องถิ่นทุกท้องถิ่นจำเป็นต้องพยายามจัดการการท่องเที่ยวของตน โดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม หรือให้กระทบน้อยที่สุด
3. เป็นการท่องเที่ยวที่สนับสนุนการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ชนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ตลอดจนวิถีชีวิต เอกลักษณ์ของท้องถิ่นและประเทศซึ่งเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาความแตกต่างทางด้านสังคม และวัฒนธรรมที่หลากหลายเหล่านั้น
4. ให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งต่อนักท่องเที่ยวและประชากรในท้องถิ่น ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ให้ตระหนักถึงความจำเป็นและความสำคัญอย่างยิ่งยวด ในอันที่จะทะนุถนอมไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวเรา
5. ในด้านการจัดการท่องเที่ยวประชาชนบนพื้นที่จะต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผน การลงมือปฏิบัติการและการประเมินผล การพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนของตน และสามารถได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว และเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนมากที่สุด
6. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือ Eco Tourism ต้องมีลักษณะโดดเด่น เป็นลักษณะที่เป็นการท่องเที่ยวแบบ Eco Tourism จริงๆ ทั้งด้านการจัดการ สถานที่ และกิจกรรม
7. ความพอใจของนักท่องเที่ยวนับเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการท่องเที่ยวแบบ Eco Tourism นักท่องเที่ยวที่ได้รับความพอใจ หรือชื่นชม จึงจะกลับมาท่องเที่ยวอีก กิจกรรมต่างๆ จะต้องอยู่ในกรอบของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และได้รับความรู้ทั้งด้านธรรมชาติ วัฒนธรรมและประสบการณ์

2.1.3 กิจกรรมที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

กิจกรรมท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรม นับได้ว่ามีความหลากหลาย ซึ่งกิจกรรมบางประเภทอาจมีลักษณะที่บ่งชี้ว่าเป็น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในขณะที่บางกิจกรรมอาจมีความกำกวม หรือคาบเกี่ยว ซึ่งต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบ วัตถุประสงค์ในการปฏิบัติ กิจกรรม และการให้บริการว่ามุ่งเน้นอะไร และอย่างไร เช่น เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ศึกษาหาความรู้ ผจญภัย กีฬา

สนุกสนาน เพื่อความบันเทิง สัมผัสองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว แลกเปลี่ยนและถ่ายทอดประสบการณ์ เป็นต้น

วรรณภา วงษ์วานิช (2546 : 144-147) กล่าวถึงตัวอย่างกิจกรรมและปัจจัยเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไว้ดังนี้

(1) การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (adventure travel)

เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างหนึ่งที่กำลังได้รับความนิยมอย่างสูงในหมู่นักท่องเที่ยว เป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะอย่าง เมื่อเข้าไปท่องเที่ยวแล้วจะได้รับความสนุกสนาน ตื่นเต้น ผจญภัย ทำทาย และให้ประสบการณ์ที่แปลกใหม่ การท่องเที่ยวแบบผจญภัยนี้มีปัจจัยที่ส่งเสริมหลายอย่าง ทั้งด้านสถานที่ เวลา นักท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ ผู้นำทางหรือผู้ฝึก รูปแบบของกิจกรรม ความปลอดภัย ฯลฯ ปัจจัยดังกล่าว ได้แก่

- 1) จะต้องเป็นการท่องเที่ยวไปในแหล่งธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ ทำทายความสามารถ ความอดทน ความตื่นเต้น แปลกประหลาด หรือสวยงามให้ประสบการณ์สมกับการท่องเที่ยวแบบนี้
- 2) คำนึงถึงความปลอดภัยในการเดินทาง และประกอบกิจกรรมการผจญภัย ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีการให้ข้อมูลและคำแนะนำในด้านต่างๆ ตลอดจนบางครั้งต้องมีครูผู้ฝึกอบรม
- 3) มีการกำหนดมาตรการด้านความปลอดภัย การวางแผนการท่องเที่ยว และคำนึงถึงผลกระทบต่อระบบนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 4) มุ่งให้นักท่องเที่ยวได้รับการท่องเที่ยวแบบผจญภัยอย่างสนุกสนานและปลอดภัย ได้รับความประทับใจ และอยากจะทำท่องเที่ยวอีก

(2) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (geo tourism)

เป็นการท่องเที่ยวไปในแหล่งธรรมชาติที่มีลักษณะภูมิประเทศแบบต่างๆ ที่เกิดจากการผันแปรของเปลือกโลก เช่น ภูเขา หน้าผา ถ้ำ ดินถล่ม ฟอสซิล เป็นการท่องเที่ยวที่ได้รับทั้งความสนุกเพลิดเพลิน และความรู้ทางด้านธรณีวิทยาควบคู่ไปด้วย โดยมีปัจจัยที่ส่งเสริมดังนี้

- 1) เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะภูมิประเทศที่งดงาม หรือแปลกประหลาด
- 2) เป็นแหล่งที่สามารถศึกษาค้นคว้า หรือได้รับความรู้ทางด้านธรณีวิทยา การเปลี่ยนแปลงของเปลือกโลก แร่ธาตุ ตลอดจนระบบนิเวศในบริเวณนั้น
- 3) เป็นการท่องเที่ยวที่เกิดการร่วมมือกันระหว่างเจ้าของท้องถิ่น ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว หน่วยงานและองค์กรต่างๆ ในการวางแผนและจัดการเพื่อพัฒนาให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 4) มีมัคคุเทศก์นำชม และให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้ได้รับความรู้และความสะดวกปลอดภัย

(3) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (agro tourism)

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือเกษตรสัญจร เป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบที่เกิดขึ้น และได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก โดยท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ทางการเกษตร สวนเกษตร ฟาร์มปศุสัตว์ เพื่อชมความงาม การผลิตพืชผลทางการเกษตร ชมวิถีการดำเนินชีวิตของเกษตรกร ชนบทธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของชาวบ้านในท้องถิ่นหรือชนบท ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งทัศนียภาพอันสวยงาม อันจะก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้รับความรู้พื้นฐานทางการเกษตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเทศไทยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านการเกษตรอยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเกษตรเป็นอาชีพหลักที่สำคัญอย่างหนึ่งของคนไทย การทำสวนผัก ผลไม้ ไม้ดอก ไม้ประดับ สวนสมุนไพร ฟาร์มโคนม เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา ล้วนเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตรทั้งสิ้น แต่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

- 1) จะต้องเป็นแหล่งที่มีชื่อเสียงหรือประสบความสำเร็จทางด้านใดด้านหนึ่งทางการเกษตร
- 2) เป็นสถานที่ที่มีความพร้อมที่จะบริการ หรือจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยเฉพาะความสามารถที่จะรองรับนักท่องเที่ยวให้เข้าเยี่ยมชมได้
- 3) มีวิทยากรหรือเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำ ให้ความรู้ นำชมสถานที่ และบริการด้านความสะดวกปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว
- 4) นักท่องเที่ยวควรจะต้องรู้ถึงข้อควรปฏิบัติและข้อควรระวัง และมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม เพื่อให้สถานที่นั้นมีสภาพแวดล้อมที่ดี

5) นักท่องเที่ยวจะได้รับความรู้ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน และประสบการณ์ตามที่ตั้งใจไว้

(4) การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ (health tourism)

เป็นการท่องเที่ยวพักผ่อนไปท่ามกลางธรรมชาติ เรียนรู้การใช้พลังงานจากธรรมชาติมาบำบัดและเสริมสร้างสุขภาพให้แข็งแรง จิตใจสดชื่นแจ่มใสควบคู่ไปกับการท่องเที่ยว เห็นวัฒนธรรมท้องถิ่นแล่นสิ่งที่ได้รับมาปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ส่วนใหญ่นิยมเดินทางไปพักผ่อนยังต่างจังหวัด ซึ่งปัจจุบันนิยมกันมาก ในรูปแบบของศูนย์สุขภาพ โดยมีหลักสำคัญคือ

- 1) สถานที่นั้นควรมีสภาพธรรมชาติที่สวยงาม ร่มรื่น สะอาด ปราศจากมลพิษต่างๆ
- 2) มีสิ่งอำนวยความสะดวก และความปลอดภัย
- 3) มีบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านสุขภาพ อนามัย สุขภาพกาย สุขภาพจิต ที่พร้อมจะให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา
- 4) มีระบบการจัดการด้านการออกกำลังกายและสันทนาการที่ถูกต้องและปลอดภัย โดยจัดแบ่งเวลาให้เหมาะสม มีกิจกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนาสุขภาพทางด้านร่างกายและจิตใจ
- 5) มีแพทย์พยาบาลคอยดูแล และพร้อมที่จะปฏิบัติการได้ทันที
- 6) นักท่องเที่ยวได้รับประโยชน์ ความรู้ ประสบการณ์ด้านต่างๆ ความประทับใจ พร้อมที่จะกลับไปพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีสืบต่อไป

(5) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (historical tourism)

เป็นการท่องเที่ยวไปตามสถานที่ทางประวัติศาสตร์ โบราณสถานที่สำคัญๆ หรือมีชื่อเสียง เป็นการแสวงหาความรู้ ความเพลิดเพลิน และได้เห็นคุณค่าทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งมีมาแต่โบราณอันเป็นพื้นฐานทางวัฒนธรรมและการดำรงชีวิตของประชาชนในปัจจุบัน หลักสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวแบบนี้ คือ

- 1) เป็นสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับด้านประวัติศาสตร์และโบราณสถาน ตลอดจนมรดกทางวัฒนธรรม และรวมถึงพิพิธภัณฑ์ด้านต่างๆ ด้วย
- 2) เป็นการให้ความรู้ทั้งด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และสิ่งแวดล้อม
- 3) มีมัคคุเทศก์และวิทยากรให้ความรู้และคำแนะนำเกี่ยวกับความรู้ด้านประวัติศาสตร์ของสถานที่นั้น และความรู้ด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

4) ประชาชนเจ้าของท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และการจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อเป็นการอนุรักษ์และเพื่อผลประโยชน์ของท้องถิ่น

(6) การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบท (rural tourism)

เดินทางท่องเที่ยวไปตามชนบท ชมชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ โดยเฉพาะบริเวณที่มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่งดงาม สงบ หรือสังคมที่เรียบง่าย เป็นการสัมผัสการดำเนินชีวิตประจำวันของชาวชนบทที่ห่างไกลจากสังคมเมือง และใกล้ชิดกับธรรมชาติ การเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบท นั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง คือ

1) เป็นหมู่บ้านที่น่าสนใจ หรือมีลักษณะเด่นด้านใดด้านหนึ่ง เช่น หมู่บ้านทอผ้า แกะสลัก ทำ ร่ม ทำน้ำตาลสด เครื่องปั้นดินเผา ฯลฯ

2) ประชาชนในหมู่บ้านให้ความร่วมมือ และอำนวยความสะดวกในการจัดการด้านการท่องเที่ยวรูปแบบนี้

3) ผู้ที่เกี่ยวข้องมีจิตสำนึกในสิ่งที่ต้องการอนุรักษ์วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นไว้

4) สามารถจัดกิจกรรมได้หลายรูปแบบ และจัดได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้การแนะนำหรือดูแลของมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

5) นักท่องเที่ยวได้รับความสุข เพลิดเพลิน และประทับใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จัดขึ้น

(7) การท่องเที่ยวแบบผสมผสาน

เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่เพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในด้านต่างๆ ผสมกับ กระแสความต้องการในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่เพิ่มมากขึ้น ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวจึงจัดการท่องเที่ยวแบบผสมผสานขึ้น เช่น

- การท่องเที่ยวเชิงนิเวศร่วมกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เรียกว่า ECO-Health Tourism
- การท่องเที่ยวเชิงนิเวศร่วมกับการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบท เรียกว่า ECO-Rural Tourism
- การท่องเที่ยวเชิงนิเวศร่วมกับการท่องเที่ยวแบบผจญภัย เรียกว่า ECO-Adventure Tourism

2.2 พฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

2.2.1 พฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : ความหมาย และการวัด

“พฤติกรรม” หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิดและความรู้สึกเพื่อตอบสนองสิ่งเร้า (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2536 : 583-584) ส่วนใน พจนานุกรมลองแมน (Goldenson. 1984 : 90) ได้ให้คำจำกัดความ “พฤติกรรม” ว่า หมายถึง การกระทำ หรือการตอบสนองการกระทำทางจิตวิทยาของแต่ละบุคคลและเป็นปฏิสัมพันธ์ ในการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นภายในหรือภายนอกรวมทั้งเป็นกิจกรรมการกระทำต่างๆ ที่เป็นไปอย่างมีจุดมุ่งหมาย สังเกตเห็นได้ หรือเป็นกิจกรรมการกระทำต่างๆ ที่ได้ผ่านการใคร่ครวญแล้วหรือเป็นไปอย่างไม่รู้สึกรู้ตัว นอกจากนี้งานวิจัยของ วรณี วรณชาติ (2541 : 4) สรุปรวมความหมายพฤติกรรมว่า หมายถึง การกระทำหรือปฏิริยาทุกชนิดของบุคคลทั้งที่สังเกตได้และสังเกตไม่ได้ ซึ่งแบ่งเป็นพฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอก สำหรับพฤติกรรมภายใน หมายถึง การกระทำหรือปฏิริยาที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล รวมทั้งความคิด ความรู้สึก ทัศนคติ ความเชื่อและค่านิยม ส่วนพฤติกรรมภายนอก

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หมายถึง การกระทำหรือปฏิกิริยาที่แสดงออกให้ผู้อื่นเห็นได้ ทั้งด้วยการพูด การกระทำ กิริยาท่าทาง ของบุคคล และงานวิจัยของ Bloom (1975) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมว่าเป็นกิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์ กระทำ อาจจะเป็นสิ่งที่สังเกตได้หรือไม่ได้และพฤติกรรมดังกล่าว แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนแรก พฤติกรรมด้านความรู้ (Cognitive) พฤติกรรมด้านนี้มีขั้นของความสามารถทางด้านความรู้ การให้ ความคิด และพัฒนาการทางด้านสติปัญญา จำแนกตามลำดับชั้นจากง่ายไปหายาก ประกอบด้วย (1)ความรู้ความจำ (Knowledge) เป็นพฤติกรรมขั้นต้นเกี่ยวกับความจำหรือระลึกได้ (2)ความเข้าใจ (Comprehensive) เป็นพฤติกรรมที่ต่อเนื่องมาจากความรู้ คือจะต้องมีความรู้มาก่อนจึงจะเข้าใจได้ ความเข้าใจนี้จะแสดงออกมาในรูปของการแปลความ ตีความ และคาดคะเน (3)การนำไปใช้ (Application) เป็นการนำเอาวิธีการ ทฤษฎี กฎเกณฑ์และแนวคิดต่างๆ ไปใช้ (4)การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นขั้นที่บุคคลมีความสามารถ และมีทักษะในการจำแนกรวบรวมที่สมบูรณ์ใดๆ ออกมาเป็น ส่วนย่อย และมองเห็นความสัมพันธ์อย่างแน่ชัดระหว่างส่วนประกอบที่รวมเป็นปัญหา หรือสถานการณ์ อย่างใดอย่างหนึ่ง (5)สังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถของบุคคลในการรวบรวมส่วนย่อยต่างๆ เข้าเป็นส่วนรวมที่มีโครงสร้างใหม่ มีความชัดเจน และมีคุณภาพสูงขึ้น (6)การประเมินผล (Evaluation) เป็นความสามารถของบุคคลในการวินิจฉัยตีราคา สิ่งของต่างๆ โดยมีกฎเกณฑ์ที่ช่วยประเมินค่านี้อาจ เป็นกฎเกณฑ์ที่บุคคลสร้างขึ้นมามีอยู่แล้วก็ตาม ส่วนที่สอง พฤติกรรมด้านเจตคติ (Affective Domain) พฤติกรรมด้านนี้ หมายถึง ความสนใจ ความรู้สึก ท่าที ความชอบในการให้คุณค่า หรือ ปรับปรุงค่านิยมที่ยึดถืออยู่เป็นพฤติกรรมที่ยากแก่การอธิบาย เพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในใจของคน ซึ่งจะต้องใช้เครื่องมือพิเศษวัดพฤติกรรมเหล่านี้ เพราะความรู้สึกภายในคนนั้น ยากต่อการที่จะวัดจาก พฤติกรรมที่แสดงออกมาภายนอกและส่วนสุดท้าย พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ (Psychomotor Domain) เป็นพฤติกรรมที่ใช้ความสามารถในการแสดงออกของร่างกาย ซึ่งรวมถึงการปฏิบัติที่อาจ แสดงออกในสถานการณ์หนึ่งๆ หรืออาจเป็นพฤติกรรมที่คาดคะเนว่าอาจจะปฏิบัติในโอกาสต่อไป พฤติกรรมด้านนี้เป็นพฤติกรรมขั้นสุดท้ายซึ่งต้องอาศัยพุทธิปัญญา หรือเป็นพฤติกรรมที่สามารถ ประเมินผลได้ง่าย แต่กระบวนการที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมนี้ต้องอาศัยเวลา และการตัดสินใจหลายขั้นตอน (Cronbach. 1972)

ดังนั้น สรุปได้ว่า “พฤติกรรม” หมายถึง การกระทำหรือปฏิกิริยาตอบสนองของบุคคลที่มีต่อ สถานการณ์หนึ่ง สถานการณ์ใด โดยแสดงออกทางร่างกาย กล้ามเนื้อ สมอง อารมณ์ ความคิด ความรู้สึก อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความสอดคล้องของความเชื่อและค่านิยม ทักษะ บุคลิกภาพหรือ สิ่งอื่น ทั้งที่สังเกตได้และสังเกตไม่ได้ โดยที่การกระทำนั้นเป็นไปอย่างมีจุดมุ่งหมายหรือเป็นการกระทำ ต่างๆ ที่ได้ผ่านการใคร่ครวญแล้ว หรือเป็นไปอย่างไม่รู้สึกรู้ตัว แบ่งออกเป็น 3 ประเภทได้แก่ 1) พฤติกรรมด้านความรู้ 2) พฤติกรรมด้านเจตคติ และ 3) พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ

การศึกษาพฤติกรรมของคนไทยประเภทต่างๆ ตั้งแต่วัยเด็ก เยาวชน จนถึงวัยผู้ใหญ่ใน สถานการณ์และสภาพแวดล้อมต่างๆ ให้ครอบคลุมปรากฏการณ์ทางสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่าง มากในปัจจุบันและอนาคตนั้น ได้มีการทำวิจัยเพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุของจิตใจของการเป็นคนดี คนเก่ง ของคนไทยในประเภทต่างๆ ตั้งแต่ปี 2520 และในปี 2535 โดยได้กำหนดการศึกษาสาเหตุและผลที่ เกี่ยวกับพฤติกรรมที่สำคัญ 7 ด้าน ในโครงการวิจัยแม่บท : การวิจัยและพัฒนาาระบบพฤติกรรมไทย หลักในระยะยาว ได้แก่ 1)พฤติกรรมจริยธรรม 2)พฤติกรรมครอบครัว 3)พฤติกรรมการทำงาน 4) พฤติกรรมสุขภาพจิตและการบริโภค 5)พฤติกรรมประชาธิปไตย 6)พฤติกรรมการเป็นพลเมืองดี และ 7) เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและสาธารณสุขประโยชน์ และการประหยัด (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. 2544 : 63)

พฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จัดเป็นกลุ่มพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและสาธารณสุขประโยชน์ และการประหยัด ซึ่งเป็นพฤติกรรมอีกประเภทหนึ่งที่สังคมในปัจจุบันต้องการ เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการเดินทางที่นักท่องเที่ยวปฏิบัติตนให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติหรือชุมชนนั้น โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศของสิ่งแวดล้อม สังคม หรือต่อชุมชน พฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จึงควรได้รับการส่งเสริมให้มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นในกลุ่มนักท่องเที่ยว

สำหรับในงานวิจัยนี้ยึดแนวทางการปฏิบัติตนเฉพาะบุคคลในขณะที่ท่องเที่ยว ในการศึกษาพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แนวทางการปฏิบัติเฉพาะบุคคลดังกล่าวสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ 3 ประเด็น คือ 1) พฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์ เป็นการส่งเสริมให้ผู้อื่นปฏิบัติตนให้เหมาะสมทั้งในเวลามีผู้ควบคุมและไม่มี มีความยินดีจ่ายในการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม และสนับสนุนกิจกรรมการบริการที่มีลักษณะทำลายสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ 2) พฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสถานที่ท่องเที่ยว หรือเรียกอีกอย่างว่า พฤติกรรมรักษาระเบียบ และ 3) พฤติกรรมการศึกษาเรียนรู้ คือ ให้ความสำคัญต่อข้อมูล และกิจกรรมสื่อความหมาย สนใจสอบถามเรียนรู้สภาพแวดล้อม วิถีชีวิตวัฒนธรรมของชาวบ้านบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวัดพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ใน 2 ประเด็นแรก โดยมีรายละเอียดแต่ละประเด็นดังนี้

(1) พฤติกรรมการอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว

พฤติกรรมอนุรักษ์มีผู้ศึกษาไว้มากมาย ทั้งการอนุรักษ์น้ำ ป่าไม้ ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เช่น การศึกษาของ จีระศักดิ์ วารินทร์ (2538 : 24-25) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยวัด 2 ด้าน คือ 1)การร่วมมือ ได้แก่ การชักชวน การตักเตือน การให้คำแนะนำ การให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการรักษาความสะอาดของที่อยู่อาศัยหรือที่สาธารณะ ดูแลเครื่องยนต์ ไม่ทิ้งขยะและของเสียในแม่น้ำลำคลอง 2)การร่วมกิจกรรม คือ การบริจาคเงิน การไม่ซื้อสินค้าที่ทำลายสิ่งแวดล้อม ร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐและเอกชนในการปลูกต้นไม้ในที่สาธารณสุขประโยชน์

งานวิจัยของ ลินดา สุวรรณดี (2543 : 7) ได้ศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในด้านการลดปริมาณขยะ โดยยึดหลัก 5R โดยแบ่งภาคการศึกษาเป็น 2 พฤติกรรมย่อย ได้แก่ 1)พฤติกรรมการใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่า หมายถึง การใช้สิ่งของต่างๆ อย่างประหยัด เพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด โดยการใช้ซ้ำ การซ่อมแซม และการแยกแยะเพื่อแปรสภาพต่อไป (Reuse, Repair และ Recycle) เช่น เก็บกระดาษห่อของที่ได้รับไว้ใช้ซ้ำ หรือ การทิ้งเศษอาหารในถุงแยกจากวัสดุที่นำไปแปรรูปได้ เป็นต้น และ 2)พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการสร้างขยะ หมายถึง พฤติกรรมการใช้สิ่งของต่างๆ เท่าที่จำเป็น โดยการใช้สิ่งของทดแทน เพื่อไม่ให้เกิดการสร้างขยะและการปฏิเสธที่ใช้ผลิตภัณฑ์ฟุ่มเฟือย หรือเป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม (Reduce และ Reject) เช่น ดัดแปลงวัสดุเหลือใช้ให้เกิดประโยชน์หรือเลือกซื้อสินค้าที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติ เป็นต้น

งานวิจัยของ ดุษฎี โยเหลา และประทีป จินน์ (2537 : 21) ได้ศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำของกลุ่มครูประถมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,148 คน โดยสรุปความหมายของพฤติกรรมอนุรักษ์น้ำ คือ การกระทำของบุคคลทั้งที่กระทำด้วยตัวเองและแนะนำชักชวนผู้อื่น เพื่อดูแลรักษาปรับปรุงแก้ไข และป้องกันมิให้เกิดการขาดแคลนน้ำ และเกิดมลภาวะเกี่ยวกับน้ำ การวิจัยนี้ศึกษาเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พฤติกรรมอนุรักษ์น้ำ 3 พฤติกรรม คือ 1)พฤติกรรมการประหยัดน้ำ เช่น ใช้น้ำที่เหลือจากล้างจานไปรดต้นไม้ หรือเมื่อมีท่อหรืออุปกรณ์เกี่ยวกับน้ำชำรุดรีบซ่อม เป็นต้น 2)พฤติกรรมการไม่ทำให้เกิดมลพิษในน้ำ เช่น ไม่ทิ้งขยะมูลฝอยหรือสิ่งสกปรกในแม่น้ำลำคลอง หรือทำให้น้ำสกปรกให้สะอาดพอสมควรก่อนระบายลงสู่ท่อระบายน้ำ หรือตากเดือนผู้ทำให้เกิดมลพิษทางน้ำ เป็นต้น และ 3)พฤติกรรมการชดเชยท่อระบายน้ำ เป็นการถามผู้ตอบว่า เคยช่วยหรือบริจาคเงินเพื่อชดเชยท่อระบายน้ำ แม่น้ำ ลำคลองหรือไม่

ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว เช่น งานวิจัยของ เสาวลักษณ์ นวเจริญกุล (2541 : 10) ได้ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว ใน 4 ด้าน คือ พฤติกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติ พฤติกรรมการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรม พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว พฤติกรรม การสนับสนุนหรือช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชนในท้องถิ่น

งานวิจัยของ ลลิตา โกชนพันธ์ (2539 : 53-54) ได้ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศน์สัญจรของนักท่องเที่ยว ใน 5 ด้าน คือ พฤติกรรมการศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมธรรมชาติของสถานที่ท่องเที่ยว พฤติกรรมการรักษาความสะอาด พฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์ พฤติกรรม การช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของสถานที่ท่องเที่ยว และพฤติกรรมเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตท้องถิ่น

งานวิจัยของ นิภาพร โชติสุดเสนห์ (2545 : 8) ที่ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของ นักศึกษามหาวิทยาลัย ซึ่งทำการวัดการกระทำหรือการแสดงออกของนักศึกษาในขณะที่ท่องเที่ยว แล้วช่วยรักษาสภาพแวดล้อมที่ดึงดูดดึงดูดให้คงอยู่ หรือช่วยฟื้นฟูหรือพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสถานที่ท่องเที่ยว เช่น ช่วยเก็บขยะที่เกล็ดกลื่อนในสถานที่ท่องเที่ยว สอดส่องดูแลพฤติกรรมเชิงทำลายพื้นที่และทรัพยากรธรรมชาติ แล้วรายงานต่อเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็น สนับสนุนกิจกรรมอนุรักษ์ต่างๆ ในพื้นที่ท่องเที่ยว งดการซื้อสินค้าหรือบริการที่ทำลายสภาพทางนิเวศวิทยาและวัฒนธรรมของชุมชนนั้นๆ เช่น ปะการัง สัตว์น้ำ พันธุ์ไม้ต่างๆ ที่ควรสงวนรักษาไว้

งานวิจัยของ ปิยาภรณ์ รัตนเจษฎา (2541 : 7-8) ได้ศึกษาพฤติกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักท่องเที่ยว โดยวัดจากการกระทำหรือการแสดงออกของนักท่องเที่ยวในขณะที่ท่องเที่ยว ในลักษณะที่ช่วยเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว โดยไม่ทำลายหรือทำให้สภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ไม่ก่อให้เกิดมลพิษ ในขณะเดียวกันก็ช่วยสร้างรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่นด้วย ซึ่งพิจารณาจากพฤติกรรมใน 4 ด้าน คือ พฤติกรรมการศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมธรรมชาติ พฤติกรรมรักษาความสะอาด พฤติกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พฤติกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น และช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น

สรุป จากผลการประมวลเอกสารและงานวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ พฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกในลักษณะที่ช่วยรักษาสภาพแวดล้อมที่ดึงดูดดึงดูดให้คงอยู่ หรือช่วยฟื้นฟูพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสถานที่ท่องเที่ยว และสนับสนุนให้ผู้อื่นกระทำ โดยการแนะนำ หรือห้ามปราม โดยได้ใช้แบบวัดที่ผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบวัดของ นิภาพร โชติสุดเสนห์ (2545 : 147-148) ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราประเมินรวมค่า

(2) พฤติกรรมรักษาระเบียบ

พฤติกรรมรักษาระเบียบ เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรักษาระเบียบที่ตั้งงามของสถานที่ ไม่ทำลายหรือก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสถานที่ หรือไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อสถานที่ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหลายเรื่อง ได้ศึกษาโดยรวมเอาพฤติกรรมส่งเสริมอนุรักษ์และพฤติกรรมปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือการรักษาระเบียบไว้ด้วยกัน ดังนั้นในหัวข้อนี้จะนำการวัดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรักษาระเบียบ การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ปะปนอยู่กับการส่งเสริมอนุรักษ์ออกมา ดังงานวิจัยของ ซีรวี เรือนสิงห์ (2541 : 33-38) ที่ศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักศึกษา โดยมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรักษาระเบียบ คือ พฤติกรรมการรักษาความสะอาด ทั้งขยะลงถังขยะหรือบริเวณที่จัดไว้ให้ทิ้ง ไม่ขีดเขียนทำรอยถาวรไว้ในที่ที่ไม่สมควร การรักษาความสะอาดของบ้านเรือน และงานวิจัยของ สุวลัย อารงค์สกุลศิริ (2537 : 47) ได้ศึกษาพฤติกรรมกำจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องของนักเรียน การวัดพฤติกรรมรักษาความสะอาด โดยการไม่ทิ้งขยะในที่ที่ไม่สมควร แต่ทิ้งลงในถังรองรับ

ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยว ยกตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ นิภาพร โชติสุดแสน์ (2545 : 9) ที่ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัย ซึ่งทำการวัดการกระทำหรือการแสดงออกของนักศึกษาในขณะที่ท่องเที่ยว โดยการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสถานที่ท่องเที่ยว ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมหรือสร้างมลพิษ เช่น การรักษาความสะอาด ไม่ทิ้งขยะเกลื่อน การไม่ขีดเขียนทำลาย ไม่เดินออกนอกเส้นทางที่ทางแหล่งท่องเที่ยวกำหนด ไม่ส่งเสียงดังอีกทีก ไม่หัก/เด็ด/สัมผัส/หรือเก็บไปเป็นที่ระลึก อาทิ พันธุ์ไม้ ปะการัง กัลปังหา หินงอกหินย้อย เปลือกหอย ฯลฯ

งานวิจัยของ สุขชาติ วรรณมานี (2542 : 32) ได้ศึกษาพฤติกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของนักศึกษา โดยพิจารณาจากความสนใจในแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งเสริมความรู้ การอนุรักษ์ การรักษาสภาพแวดล้อม มีการเตรียมตัวก่อนเดินทาง ระหว่างการท่องเที่ยว และหลังการท่องเที่ยว โดยระหว่างการท่องเที่ยวนั้น เป็นการวัดการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ ซึ่งนับเป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปในสถานที่ต่างๆ โดยไม่รบกวนธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น

งานวิจัยของ ปิยาภรณ์ รัตนเกษฎา (2541 : 7) ได้ศึกษาพฤติกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักท่องเที่ยว โดยวัดจากการกระทำหรือการแสดงออกของนักท่องเที่ยวในส่วนของรักษาความสะอาดภายในแหล่งท่องเที่ยวในขณะที่ท่องเที่ยว ไม่ทำลายหรือทำให้สภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ไม่ก่อให้เกิดมลพิษ

สรุป จากผลการประมวลเอกสารและงานวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ พฤติกรรมรักษาระเบียบ หมายถึง การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสถานที่ท่องเที่ยว หรือกฎหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมหรือสร้างมลพิษให้กับแหล่งท่องเที่ยว โดยได้ใช้แบบวัดที่นำมาจากแบบวัดของ นิภาพร โชติสุดแสน์ (2545 : 148-150) ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราประเมินรวมค่า

2.2.2 สาเหตุของพฤติกรรม

รูปแบบที่สำคัญของทฤษฎีต่างๆ ที่ศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมมนุษย์ คือ รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (interactionism model) ซึ่งนักจิตวิทยาสังคมกลุ่มหนึ่งได้ประมวลทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆ ที่ใช้รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมเอาไว้ (Magnusson and Endler. 1977 : 18-21) แล้วสรุปว่าพฤติกรรมมนุษย์
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาจมีสาเหตุพร้อมกันได้ถึง 4 ประเภท คือ 1) ลักษณะสถานการณ์ปัจจุบัน 2) จิตลักษณะเดิมของผู้กระทำ 3) จิตลักษณะร่วมกับสถานการณ์ หรือที่เรียกว่าปฏิสัมพันธ์แบบกลไก (mechanical interaction) อาจวิเคราะห์ได้โดยการใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง โดยมีตัวแปรทางจิตและสถานการณ์ที่เป็นตัวแปรอิสระ 2 ตัว และพฤติกรรมที่เป็นตัวแปรตาม 4) จิตลักษณะตามสถานการณ์ หรือที่เรียกว่า ปฏิสัมพันธ์แบบในตน (organismic interaction) เป็นตัวแปรสาเหตุอีกตัวหนึ่ง เป็นลักษณะทางจิตของบุคคลผู้กระทำที่เป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ปัจจุบันของบุคคลกับจิตลักษณะเดิมของเขา ทำให้เกิดจิตลักษณะตามสถานการณ์ในบุคคลนั้นขึ้น เช่น ทศนคติต่อสถานการณ์นั้น หรือพฤติกรรมที่จะทำ ความวิตกกังวลตามสถานการณ์ ความเชื่ออำนาจในตนในเรื่องนั้น เป็นต้น

งานวิจัยที่เป็นวิเคราะห์หาสาเหตุทางด้านจิตใจของพฤติกรรมต่างๆ ของคนไทยนั้น งานวิจัยที่นำมาใช้ส่วนใหญ่จะยึดรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม ซึ่งเป็นรูปแบบที่ก้าวหน้าที่สุดในปัจจุบันของวิชาการทางจิตวิทยา ในรูปแบบการวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมแบบปฏิสัมพันธ์นิยมนี้ ได้มีการเอาสาเหตุภายนอกหรือสาเหตุทางด้านสถานการณ์เข้ามาประกอบกับสาเหตุภายใน โดยการวิจัยเปรียบเทียบจิตลักษณะบางประการของผู้ที่อยู่อาศัยในสถานการณ์เดียวกัน หรือสถานการณ์ที่คล้ายกัน แต่ยังมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันว่าย่อมมีสาเหตุที่สำคัญจากจิตใจ เช่น จิตลักษณะเชิงจริยธรรม บุคลิกภาพ แรงจูงใจ คุณธรรม ค่านิยมต่างๆ ตลอดจนสติปัญญา และสุขภาพจิตที่แตกต่างกัน ในงานวิจัยที่เข้ามาตราฐานเหล่านี้จึงต้องมีการเลือกกลุ่มผู้ถูกศึกษาในกลุ่มเปรียบเทียบต่างๆ ซึ่งมีพฤติกรรมหนึ่งในปริมาณที่แตกต่างกัน ให้กลุ่มเหล่านี้มีความเท่าเทียมกันทางด้านสถานการณ์และลักษณะทางชีวสังคมของผู้ถูกศึกษา ทั้งนี้เพื่อขจัดอิทธิพลของสถานการณ์ออกจากปรากฏการณ์ที่ศึกษาเสียก่อน (นิภาพร โชติสุดเสนต์. 2545 : 10)

ในรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม จะต้องมีการศึกษาอิทธิพลร่วมระหว่างลักษณะทางจิตของผู้กระทำกับลักษณะของสถานการณ์ที่พฤติกรรมนั้นปรากฏ โดยอาจจะศึกษาใน 2 วิธี คือ วิธีการศึกษาปฏิสัมพันธ์เชิงสถิติ และวิธีการศึกษาปฏิสัมพันธ์ในรูปของจิตลักษณะบางประการที่เกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้กระทำนั้น เช่น ทศนคติต่อสถานการณ์ การรับรู้ หรือการเห็นความสำคัญของสถานการณ์นั้น การให้ความหมายแก่สถานการณ์นั้น ซึ่งเป็นจิตลักษณะที่แตกต่างกันไปได้มากในแต่ละบุคคลที่ถูกศึกษา ทั้งๆ อยู่ในสถานการณ์เดียวกันหรือคล้ายกัน ทั้งนี้เพราะประสบการณ์เดิมทำให้การเรียนรู้ในปัจจุบันแตกต่างกัน การวิจัยที่นำมาใช้เป็นหลักในการสร้างทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรมนี้ ถ้าเป็นการวิจัยเชิงทดลองก็จะใช้ปฏิสัมพันธ์เชิงสถิติวิเคราะห์ ถ้าเป็นการวิจัยภาคสนามจะมีการศึกษาปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวในรูปของจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ (ดวงเดือน พันธมานาวิน. 2541 : 105-108)

การกำหนดกลุ่มตัวแปรเชิงเหตุของพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาครั้งนี้ กำหนดโดยยึดรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม โดยจะประมวลทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับสาเหตุด้านจิตใจและด้านสถานการณ์ เพื่อกำหนดตัวแปรอิสระและสมมุติฐานการวิจัย ดังนี้

(1) ปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิมกับพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

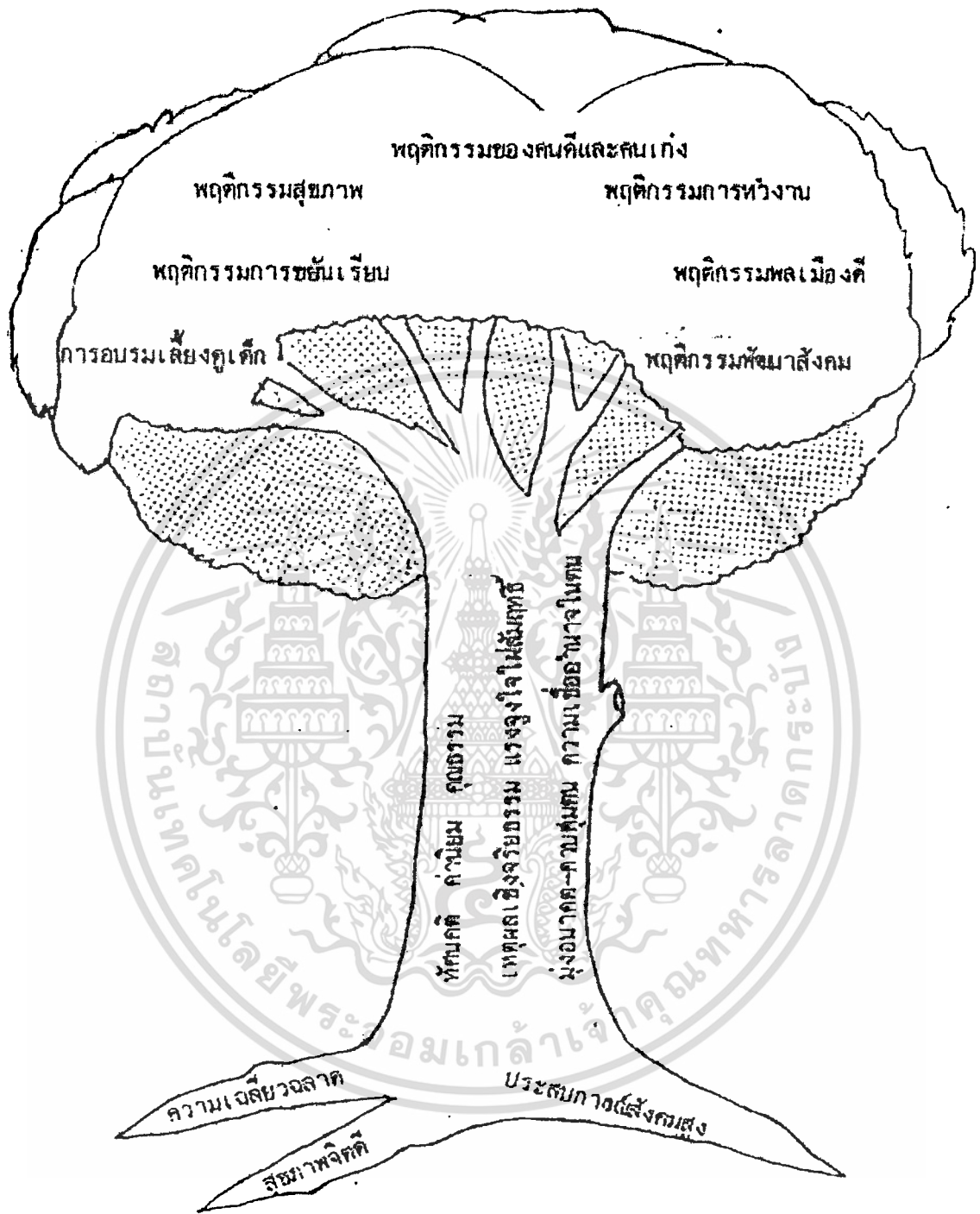
พฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นพฤติกรรมของการมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ทำหน้าที่พลเมืองดี ซึ่งเป็นลักษณะของคนดีและคนเก่งในสังคม การพัฒนาคนให้เป็นคนดีและคนเก่งนั้น ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรม เป็นทฤษฎีที่สรุปลักษณะทางจิตใจจากการวิจัยหลายสิบเรื่องที่ศึกษาคนไทยอายุ 6-60 ปี จำนวนเกือบครึ่งหมื่นในเหตุการณ์ต่างๆ ได้เปรียบเทียบพฤติกรรมต่างๆ ของการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นคนดีและคนเก่งเหมือนผลไม้บนต้น เช่น ผลมะม่วง การที่จะได้มะม่วงดกผลใหญ่หวานอร่อยบนต้นนี้ ลำต้น และรากจะต้องสมบูรณ์ ลักษณะทางจิตใจ 5 ประการเปรียบเสมือนส่วนลำต้นของต้นไม้จริยธรรม ซึ่งเป็นสาเหตุของพฤติกรรม ลักษณะทางจิตใจ 5 ประการนี้คือ 1) ทศนคติคุณธรรม ค่านิยมที่เกี่ยวโยงกับพฤติกรรมที่กำลังพิจารณาอยู่นั้น 2) เหตุผลเชิงจริยธรรม หรือการเห็นแก่ผู้อื่น ส่วนร่วม และหลักสากลมากกว่าการเห็นแก่ตัว 3) ลักษณะมุ่งอนาคต สามารถคาดการณ์ไกล และสามารถควบคุมตนให้ออกได้ รอได้อย่างเหมาะสม 4) ความเชื่ออำนาจในตนว่าทำดีได้ดี ทำชั่วจะต้องได้รับโทษและ 5) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์หรือความมุ่งมั่นบากบั่นฝ่าฟันอุปสรรคจนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ลักษณะทางจิตใจทั้ง 5 ประการนี้ถ้ามีมากในบุคคลใดบุคคลนั้นจะเป็นผู้มีพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งอย่างสม่ำเสมอ แต่ถ้าขาดลักษณะหลายประการมากเท่าใด บุคคลนั้นจะเป็นผู้ที่ไม่สามารถเป็นคนดีและคนเก่งได้ นอกจากลักษณะทางจิตใจ 5 ประการ ที่ลำต้นของต้นไม้จริยธรรมแล้ว พฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง จะเกิดได้ก็ต่อเมื่อบุคคลมีลักษณะทางจิตที่เป็นพื้นฐานทางจิตใจ 3 ประการคือ 1) สติปัญญา คือ ความเฉลียวฉลาด เหมาะสมกับอายุ เมื่อเป็นผู้ใหญ่ก็มีความสามารถทางการคิดที่เป็นนามธรรมขั้นสูงได้ 2) ประสพการณ์ทางสังคมหมายถึงการเข้าใจมนุษย์และสังคม รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา และ 3) มีสุขภาพจิตดี ซึ่งหมายถึง การมีความวิตกกังวลน้อย หรือในปริมาณที่เหมาะสมกับเหตุการณ์ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2539 : 54-55) ดังแสดงในภาพที่ 2.1

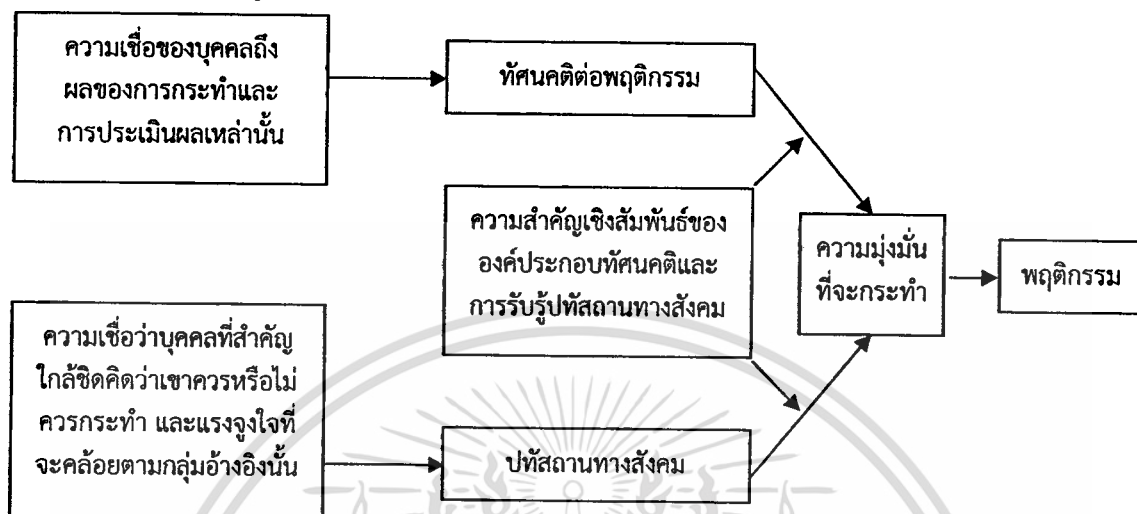
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.1 ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม แสดงจิตลักษณะพื้นฐาน และองค์ประกอบทางจิตใจของพฤติกรรมคนดีและเก่ง
ที่มา : ดวงเดือน พันธมนาวิน (2548 : 5)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (A Theory of Reasoned Action) ของ Ajzen and Fishbein (1980) เป็นอีกทฤษฎีหนึ่งที่ใช้ในการทำนายและอธิบายพฤติกรรมซึ่งประกอบด้วยปัจจัยทางทัศนคติและปัจจัยทางการรับรู้ทัศนคติทางสังคม ดังแสดงในแผนภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 แสดงปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคลในทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล
ที่มา : Ajzen and Fishbein (1980 : 8)

Ajzen and Fishbein (1980 อ้างในปิยฉัตร กลิ่นสุวรรณ. 2538 : 10-11) ได้ค้นพบจากงานวิจัยหลายฉบับได้ข้อสรุปว่า ทัศนคติที่เป็นองค์ประกอบทางการมุ่งกระทำ สามารถทำนายพฤติกรรมได้ดีกว่าองค์ประกอบทางความรู้เชิงประเมินค่า และองค์ประกอบทางความรู้สึก โดยเรียกองค์ประกอบทางการมุ่งกระทำนี้ว่า ความมุ่งมั่นที่จะกระทำ (Behavior Intention) หมายถึงความโน้มเอียงหรือความพร้อมที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับความรู้สึกของตน และเสนอสูตรในการทำนายพฤติกรรม ผ่านความมุ่งมั่นที่จะกระทำ ร่วมกับตัวแปรปทัสถานทางสังคมต่อสถานการณ์นั้นๆ สำหรับตัวแปรปทัสถานทางสังคมนั้น คือการที่กลุ่มบุคคลมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง หรือมีความสำคัญกับผู้ศึกษายอมรับ และให้การสนับสนุนพฤติกรรมประเภทนั้น และเห็นว่าควรกระทำอย่างยิ่ง อีกตัวแปรหนึ่งคือแรงจูงใจที่จะคล้อยตามปทัสถานทางสังคม มีสูตรดังนี้

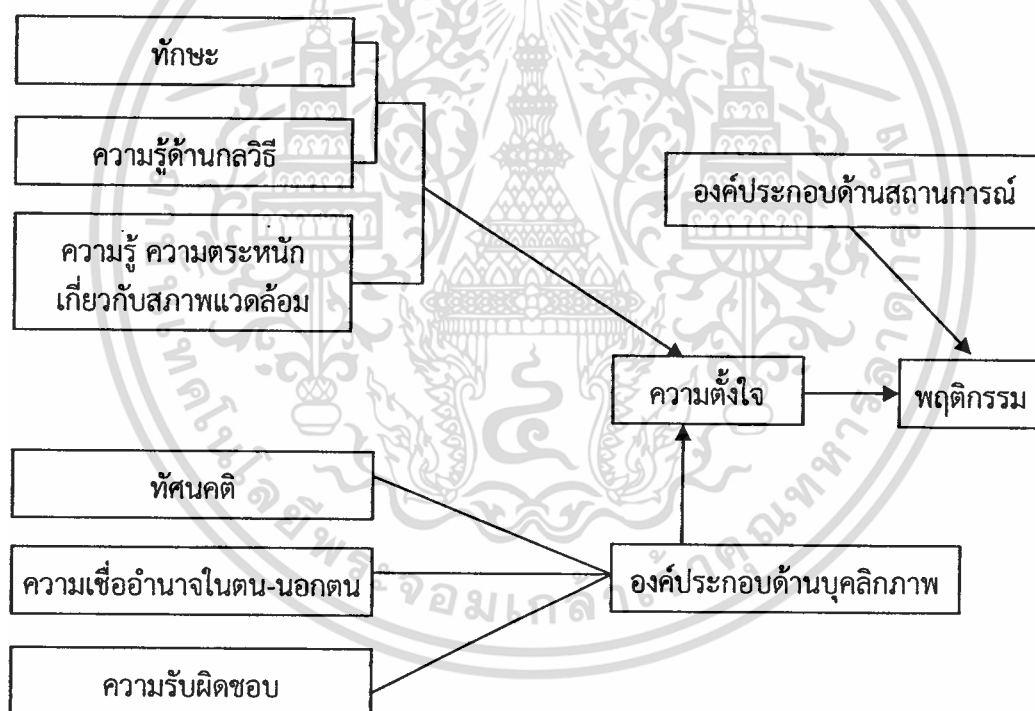
$$B-I = [AB] w_1 + [(NB) (MC)] w_2$$

จากสมการ	B	=	พฤติกรรม
	I	=	ความมุ่งมั่นที่จะกระทำ
	AB	=	ทัศนคติต่อพฤติกรรม
	NB	=	ความเชื่อเกี่ยวกับปทัสถานในเรื่องนั้น
	MC	=	แรงจูงใจที่คล้อยตามปทัสถานทางสังคม
	w ₁ , w ₂	=	การให้ความสำคัญหรือน้ำหนักแก่ตัวแปรนั้นๆ ตามลักษณะของผู้ถูกวัดว่าจะเป็นตัวของตัวเองมาหรือพึ่งพิงกลุ่มใดมาก

ทัศนคติต่อพฤติกรรมมีความสำคัญยิ่งขึ้นในการทำนายความมุ่งมั่นที่จะกระทำ ถ้าบุคคลนั้นมีประสบการณ์ในเรื่องนั้นมาก่อน ในขณะที่ความสำคัญของปทัสถานทางสังคมในเรื่องของบุคคลขึ้นอยู่กับว่าบุคคลนั้นมีความเป็นตัวของตัวเอง กับการคล้อยตามปทัสถานทางสังคม มีความขัดแย้งกันไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หรือสอดคล้องกันเพียงไร หากมีความสอดคล้องกันมาก ความเชื่อในประสิทธิภาพทางสังคมในเรื่องนั้น จะเป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถทำนายพฤติกรรมได้ดียิ่งขึ้นตามสูตรข้างต้น

จากการศึกษาของ Hines, et.al. (1985 อ้างในดุขฎฐิ โยเหลลา และประทีป จินฉี. 2537 : 11-12) ซึ่งได้ทำการประมวลและสังเคราะห์งานวิจัยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ที่ทำตั้งแต่ปี ค.ศ. 1971 จำนวน 128 เรื่อง โดยผู้วิจัยแบ่งตัวแปรออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มการรู้การคิด (Cognitive Variables) กลุ่มจิต-สังคม (Psycho-social Variables) หรือตัวแปรด้านบุคลิกภาพ และตัวแปรทางชีวสังคม (Demographic Variables) ผลพบว่า ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม คือ ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เช่นปัญหาและผลกระทบของปัญหาสิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับกลวิธีจัดการแก้ปัญหา ความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตน ทศนคติต่อพฤติกรรม ความรับผิดชอบ และการแสดงความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมและพบว่าตัวแปรด้านชีวสังคม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อายุ มีขนาดอิทธิพลเล็ก จากนั้นได้นำผลที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยนี้ บวกกับผลการสังเคราะห์งานวิจัยของ Hines ในปี 1984 เสนอโมเดลเพื่อการอธิบายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมไว้ ดังแสดงไว้ในแผนภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 โมเดลเพื่ออธิบายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของ Hines และคณะ
ที่มา : Hines, et.al. (1985 อ้างในดุขฎฐิ โยเหลลา และประทีป จินฉี. 2537 : 12)

จากโมเดลอธิบายได้ดังนี้ บุคคลที่แสดงความตั้งใจว่าจะทำพฤติกรรม น่าจะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มากกว่าบุคคลที่ไม่ได้แสดงความตั้งใจ และความตั้งใจของบุคคลเป็นผลมาจากตัวแปรหลายตัว ทั้งที่เป็นบุคลิกภาพและตัวแปรด้านการรู้คิด ซึ่งอธิบายได้ว่าก่อนที่บุคคลแสดงความตั้งใจที่จะทำพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม เขาจะต้องมีความรู้และความตระหนักถึงสภาพปัญหา มีความรู้และทักษะพอเพียงต่อการแก้ปัญหา บวกกับมีลักษณะทางบุคลิกภาพที่ดี กล่าวคือ มีทัศนคติที่ดีต่อสภาพแวดล้อม มีความเชื่ออำนาจภายในตน และมีความรู้สึกรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

แม้ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้วย เมื่อบุคคลมีความพร้อมด้านความรู้ทักษะ ประกอบกับมีลักษณะทางบุคลิกภาพที่เหมาะสมแล้ว การที่เขาจะแสดงพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม อาจถูกกระตุ้น หรือลบล้างโดยตัวแปรสภาวะแวดล้อม ได้แก่ สภาวะทางเศรษฐกิจ การบีบบังคับจากสังคมและทางเลือกที่จะแสดงพฤติกรรมขึ้น เช่น เขาอาจมีความรู้และทักษะสูง มีองค์ประกอบทางบุคลิกภาพที่ดี แต่ไม่บริจาคเงินเพื่อการขจัดสารพิษในชุมชน เพราะเขาไม่มีเงิน เป็นต้น จากโมเดลของ Hines, et.al. มีตัวแปรทางจิตลักษณะที่สอดคล้องกับตัวแปรในทฤษฎีต้นไม้อัจริยธรรม และทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล คือ ทศนคติ ความตั้งใจ ความเชื่อมั่น อำนาจในตน-นอกตน

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในประเทศไทยส่วนใหญ่ มักจะมุ่งความสำคัญไปที่ทางศึกษาความรู้และทศนคติ ซึ่งไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมที่น่าปรารถนาในคนไทยเราได้ ทั้งนี้เพราะผู้รับการพัฒนาส่วนใหญ่ยังขาดจิตลักษณะสำคัญอื่นๆ เช่น ลักษณะมุ่งอนาคต ความสามารถควบคุมตน ลักษณะความเชื่อที่ว่าเราทำได้ หรือทำแล้วจะได้ผลตามต้องการ (ความเชื่ออำนาจในตน) การจะชักจูงคนให้เห็นประโยชน์ในสิ่งที่เป็นนามธรรมและกระทำเพื่อผู้อื่น เพื่อสังคมและเพื่อมนุษยชาติ (เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้นสูง) นั้นต้องใช้จิตลักษณะอื่นๆ เป็นพื้นฐาน จึงจะสามารถสร้างทศนคติที่เหมาะสมได้ และให้คงอยู่อย่างถาวรไม่เสื่อมสลายได้ง่าย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2539 : 55) ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ จึงได้กำหนดจิตลักษณะเดิมที่ควรได้รับการพัฒนา ตามแนวทางของทฤษฎีต้นไม้อัจริยธรรมคือ การมุ่งอนาคตควบคุมตน สุขภาพจิตที่ดี แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความเชื่ออำนาจในตน ในการศึกษาสาเหตุทางจิตลักษณะเดิมต่อพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1.1) ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนกับพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ลักษณะมุ่งอนาคต (future orientation) หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกล เล็งเห็นสิ่งที่จะเกิดกับตนในอนาคต และเล็งเห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดในอนาคตนั้น (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, งามตา วานิชานนท์ และคณะ. 2536 : 38) ส่วนความสามารถในการควบคุมตนเอง (self control) ของบุคคล ซึ่งแสดงออกเป็นพฤติกรรมของการอดได้รอได้ในสภาพการณ์ต่างๆ เช่นการรอรับรางวัลที่ใหญ่กว่าในอนาคตแทนรางวัลเล็กน้อยซึ่งจะได้รับทันทีหรือการงดบำบัดความต้องการในปัจจุบันของตน เพราะเล็งเห็นผลร้ายที่จะเกิดตามมา หรือการเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อจุดมุ่งหมายที่ยิ่งใหญ่ในอนาคตลักษณะมุ่งอนาคตนี้ตรงข้ามกับลักษณะมุ่งปัจจุบัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิม. 2520 : 35)

ความสามารถในการควบคุมตนเอง ประกอบด้วยลักษณะทางจิตใจหลายประการคือ การมองเห็นความสำคัญของประโยชน์ที่จะมีมาในอนาคต มากกว่าประโยชน์ในปัจจุบัน การเลือกกระทำพฤติกรรมที่แสดงการอดได้รอได้ เพราะเชื่อว่าการกระทำของตน จะส่งผลให้เกิดผลดีตามมาตามที่ตนเองต้องการได้ และนอกจากนั้นความสามารถควบคุมตน ยังไม่เกี่ยวกับการไม่หวังผลจากภายนอก แต่บุคคลสามารถให้รางวัลตนเอง และลงโทษตนเองได้ โดยรางวัลที่ให้แก่ตนเองอยู่ในรูปของความพอใจในตนเอง ความภาคภูมิใจในตน ส่วนการลงโทษตนเองก็คือ การเกิดความไม่สบายใจวิตกกังวล และละอายใจ ลักษณะความเชื่อในผลแห่งความพยายามของตน และลักษณะการให้รางวัล และการลงโทษตนเองนั้น จะปรากฏในวัยรุ่นที่ได้รับการพัฒนาทางจิตใจอย่างเหมาะสมมาตั้งแต่เด็กจนถึงปัจจุบัน ส่วนใหญ่เกิดจากการได้รับรางวัล และการลงโทษอย่างเหมาะสมกับเหตุ โดยผู้ใหญ่ที่มีเหตุผล และไม่ใช้

อารมณ์ของตนเป็นที่ตั้ง ลักษณะเหล่านี้ โรงเรียนสามารถจะช่วยพัฒนาได้เป็นอย่างดีด้วยการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2539 : 92-93)

ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน จึงสามารถเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในปรากฏการณ์เดียวกัน โดยขั้นแรก มองเห็นประโยชน์ และเลือกที่จะรับผลดีในอนาคตแทนผลเล็กน้อยในปัจจุบัน ซึ่งเป็นลักษณะของการมุ่งอนาคต และในการที่จะได้ผลดีในอนาคตนั้น ต้องมีความอดทนเพื่อรอรับผลที่จะเกิดขึ้นหรือมีการควบคุมตนเป็นขั้นต่อมา ผู้ที่มุ่งอนาคตควบคุมตนจึงเป็นผู้ที่มองการณ์ไกลมุ่งประโยชน์ที่ดีกว่าในวันข้างหน้า ซึ่งตรงข้ามกับผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ หรือผู้ที่มุ่งปัจจุบันสูงมักจะขาดความอดทนในการรอผลดีที่จะเกิดในอนาคตจึงมีพฤติกรรมในทางลบ เช่น โกงการเล่นเกม การทะเลาะวิวาท ส่วนผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงจะมีพฤติกรรม ที่แสดงถึงความเป็นคนดีและคนเก่ง ดังเช่น

งานวิจัยของ พระมหาชินวุฒิ ธมมานนโธ (ทองพิมพ์) (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคอย่างรู้คุณค่า ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 : กรณีศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมาก และมีการปฏิบัติทางพุทธธรรมมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารและพฤติกรรมการบริโภคอย่างรู้คุณค่า มากกว่านักเรียนประเภทตรงข้าม โดยพบผลในกลุ่มรวม กลุ่มนักเรียนชาย กลุ่มนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนน้อย และกลุ่มนักเรียนที่ครอบครัวมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อย

งานวิจัยของ ฐานันตร์ เปียศิริ (2545 : 169,172,176) พบว่า ในกลุ่มรวมลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเป็นตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมการใช้ไฟฟ้าส่วนตัว พฤติกรรมการประหยัดไฟฟ้าในครอบครัว และพฤติกรรมการประหยัดไฟฟ้าเพื่อส่วนรวม โดยร่วมกับตัวแปรอื่นทางด้านจิตลักษณะ และสถานการณ์ อีก 6 ตัว ทำนายพฤติกรรมการใช้ไฟฟ้าส่วนตัว พฤติกรรมการประหยัดไฟฟ้าในครอบครัว และพฤติกรรมการประหยัดไฟฟ้าเพื่อส่วนรวมของนักเรียนได้ 37.7 , 41.7 และ 37.9 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ โดยตัวทำนายลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน มีค่าเบต้า เท่ากับ .31 , .26 และ .31 ตามลำดับ

งานวิจัยของ วรณี วรรณชาติ (2541 : 81, 193, 196) พบว่า ในกลุ่มรวมลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน มีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -.48 และยังพบอีกว่า ในกลุ่มรวมลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเป็นตัวทำนายที่สำคัญลำดับที่สอง ของพฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสี่ยงเอดส์ โดยร่วมกับตัวแปรอื่นอีก 8 ตัว ทางด้านจิตลักษณะและสถานการณ์ สามารถทำนายความแปรปรวนของพฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสี่ยงเอดส์ได้ 33.7% และ ยังพบผลเช่นเดียวกันในกลุ่มนักศึกษาที่ไม่ย้ายถิ่นและอยู่กับครอบครัว และกลุ่มนักศึกษาย้ายถิ่นและอยู่กับครอบครัว

งานวิจัยของ นิภาพร โชติสุดแสน์ (2545 : 79) พบว่า นักศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนสูง เป็นผู้มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พฤติกรรมการเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว และพฤติกรรมรักษาระเบียบมากกว่า นักศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนต่ำ พบผลในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยหลายกลุ่ม ที่สำคัญคือ กลุ่มเพศชาย กลุ่มกรุงเทพฯ กลุ่มนักศึกษาที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก และกลุ่มนักศึกษาที่รับรู้สภาพของสถานที่ท่องเที่ยวว่ามีลักษณะที่ดีน้อย นอกจากนี้ยังพบว่า ในกลุ่มรวม ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเป็นตัวทำนายที่สำคัญลำดับที่สองของพฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว โดยร่วมกับตัวแปรอื่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อีก 4 ตัว ทางด้านจิตลักษณะ สามารถทำนายความแปรปรวนของพฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวได้ 26.8% และยังพบผลเช่นเดียวกันในกลุ่มย่อยอีก 6 กลุ่ม นอกจากนี้ยังพบว่า ในกลุ่มรวม ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเป็นตัวทำนายที่สำคัญลำดับที่สองของพฤติกรรมการรักษาระเบียบ โดยร่วมกับตัวแปรอื่นอีก 4 ตัว ทางด้านจิตลักษณะสามารถทำนายความแปรปรวนของพฤติกรรมรักษาระเบียบได้ 33.6% และพบผลเช่นเดียวกันในกลุ่มย่อยอีก 3 กลุ่ม

งานวิจัยของ ลินดา สุวรรณดี (2543 : 116) พบว่า ในกลุ่มรวม ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน เป็นตัวทำนายสำคัญลำดับที่สามของพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสร้างขยะ โดยร่วมกับตัวแปรอื่นอีก 4 ตัว ทางด้านจิตลักษณะสามารถทำนายความแปรปรวนพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสร้างขยะ 45.2% ซึ่งพบผลเปอร์เซ็นต์การทำนายมากที่สุดคือ กลุ่มที่มีผลการเรียนสูง และพบผลการทำนายต่ำสุดในกลุ่มผลการเรียนต่ำ

งานวิจัยของ ขวนชัย เชื้อสาธุชน (2546 : 59-62, 101-104) พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมประหยัดเวลา พฤติกรรมประหยัดพลังงานและวัสดุสำนักงาน และพฤติกรรมประหยัดค่าใช้จ่าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .47, .42 และ .53 เรียงตามลำดับ และยังพบอีกว่า ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน สามารถทำนายพฤติกรรมประหยัดทรัพยากร 3 ตัวแปร คือ 1) พฤติกรรมประหยัดค่าใช้จ่าย ในกลุ่มรวม ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน เป็นตัวทำนายสำคัญลำดับที่หนึ่ง โดยร่วมกับตัวแปรอื่นอีก 8 ตัว ทางด้านจิตลักษณะเดิม จิตลักษณะตามสถานการณ์และสถานการณ์ สามารถทำนายความแปรปรวนพฤติกรรมประหยัดค่าใช้จ่ายได้ 40.0% และพบผลเช่นเดียวกันนี้ในกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม 2) พฤติกรรมประหยัดเวลา ในกลุ่มรวม ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน เป็นตัวทำนายสำคัญลำดับที่สี่ โดยร่วมกับตัวแปรอื่นอีก 8 ตัว ทางด้านจิตลักษณะเดิม จิตลักษณะตามสถานการณ์ และสถานการณ์ สามารถทำนายความแปรปรวนพฤติกรรมประหยัดเวลาได้ 44.0% และ 3) พฤติกรรมประหยัดวัสดุและพลังงาน ในกลุ่มรวม ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน เป็นตัวทำนายสำคัญ โดยร่วมกับตัวแปรอื่นอีก 7 ตัว ทางด้านจิตลักษณะและสถานการณ์ สามารถทำนายความแปรปรวนพฤติกรรมประหยัดวัสดุและพลังงานได้ 44.0%

และงานวิจัยของ จิระเสกข์ ตรีเมธสุนทร และไพฑูรย์ พิมดี (2550 : 71-72) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตนาเชิงพฤติกรรมการประหยัดพลังงานของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยที่ร่วมโครงการมหาวิทยาลัยรวมพลังทาสอง พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน เป็นตัวทำนายพฤติกรรมการประหยัดพลังงานของนักศึกษาที่สำคัญตัวหนึ่ง

จากการศึกษางานวิจัยต่างๆ พบได้ว่า พฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จัดเป็นพฤติกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน โดยพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นพฤติกรรมที่ช่วยรักษาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติให้ยั่งยืน เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของตนเองและลูกหลานในอนาคต ด้วยการเสียสละความสะดวกสบาย ความฟุ่มเฟือยในปัจจุบันลง ซึ่งหมายถึงการรู้จักควบคุมตนเอง เพื่อมุ่งหวังประโยชน์ที่ดีกว่าในวันข้างหน้า

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้แบบวัดของดวงเดือน พันธุมนาวิน, งามตา วนิทนานนท์ และคณะ (2536) ในเรื่องลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักศึกษาวัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะเสี่ยงในครอบครัวและ

ทางป้องกัน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรฐานประเมินรวมค่า โดยการรายงานถึงนิสัยและการปฏิบัติของตนเองในชีวิตประจำวันที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะนี้

สรุป จากผลการประมวลเอกสารและงานวิจัย ทำให้คาดได้ว่า นักศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนสูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มากกว่านักศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนต่ำ

(1.2) สุขภาพจิตดีกับพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

สุขภาพจิตดี หมายถึง การมีความวิตกกังวลน้อยหรือในปริมาณที่เหมาะสมกับเหตุการณ์ (ดวงเดือน พันธุนาวิน, งามตา วนิทานนท์ และคณะ. 2536 : 38) สุขภาพจิตที่ดีเป็นสิ่งจำเป็นแก่การรับรู้สภาพแวดล้อมได้อย่างถูกต้องแม่นยำ และเรียนรู้สภาพแวดล้อมได้มาก แม้บุคคลจะมีสติปัญญา มีประสบการณ์ทางสังคมมาก แต่ถ้าสุขภาพจิตไม่ดี ก็จะไม่สามารถได้รับประโยชน์จากประสบการณ์นั้นอย่างเต็มที่ (ดวงเดือน พันธุนาวิน. 2543 : 90) ในความหมายสุขภาพจิตของมนุษย์ (Jahoda. 1970 อ่างใน ดวงเดือน พันธุนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก. 2524 : 3-4) ได้รวบรวมเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาสุขภาพจิตของบุคคลที่ใช้แพร่หลายในวิชาจิตวิทยา 6 ประเภท คือ ทักษะคิดต่อตนเอง ความเป็นตัวของตัวเอง ความสามารถควบคุมสภาพแวดล้อม ความเจริญเติบโต พัฒนาการและความเป็นจริงแห่งตน การรับรู้ความเป็นจริงและบูรณาการของบุคลิกภาพ เกณฑ์การพิจารณาทั้ง 6 ประเภท นี้แสดงถึงลักษณะสุขภาพจิตที่ดีของบุคคล

สุขภาพจิต เป็นจิตลักษณะอีกประการหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับจิตลักษณะอื่นๆ และพฤติกรรมของบุคคล ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีจะเป็นผู้ที่มีความวิตกกังวลน้อยหรืออยู่ในปริมาณที่เหมาะสมกับเหตุการณ์ รู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และมีพฤติกรรมที่เหมาะสม งานวิจัยของ วรณิ วรณชาติ (2541 : 56, 193) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสียงเอดส์ของนักศึกษาชายในมหาวิทยาลัย จำนวน 325 คน พบว่า นักศึกษาชายที่มีสุขภาพจิตดีน้อยเป็นผู้มีพฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสียงเอดส์สูงกว่า นักศึกษาชายผู้ที่มีสุขภาพจิตดีมาก พบในกลุ่มรวม กลุ่มที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำ กลุ่มที่บิดาและมารดามีการศึกษาต่ำ และกลุ่มที่อายุน้อย และยังพบอีกว่า ในกลุ่มรวม สุขภาพจิตดี มีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับพฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสียงเอดส์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ $-.29$

งานวิจัยของ นิภาพร โชติสุดเสนท์ (2545 : 99) พบว่า ในกลุ่มรวมสุขภาพจิต เป็นตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมการรักษาระเบียบ โดยร่วมกับตัวแปรอื่นอีก 10 ตัว ทางด้านจิตลักษณะ และลักษณะสถานการณ์ สามารถทำนายความแปรปรวนของพฤติกรรมการรักษาระเบียบได้ 37.6% ผลเช่นนี้ ยังพบในกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม

งานวิจัยของ ลินดา สุวรรณดี (2543 : 160) พบว่า ในกลุ่มฐานะครอบครัวต่ำ สุขภาพจิตดี เป็นตัวทำนายสำคัญลำดับที่สอง ของพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการสร้างชยะ โดยร่วมกับ ตัวแปรอื่นอีก 2 ตัว ทางด้านจิตลักษณะ สามารถทำนายความแปรปรวนพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการสร้างชยะได้ 27.8%

งานวิจัยของ ฐานันตร์ เปียศิริ (2545 : 169) พบว่า ในกลุ่มรวมสุขภาพจิตดีเป็นตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมการใช้ไฟฟ้าส่วนตัว โดยร่วมกับตัวแปรอื่นอีก 6 ตัว ทางด้านจิตลักษณะ และสถานการณ์ สามารถทำนายพฤติกรรมการใช้ไฟฟ้าส่วนตัวของนักเรียนได้ 37.7 เปอร์เซ็นต์ และตัวทำนายสุขภาพจิตดี มีค่าเบต้า เท่ากับ $.09$

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

งานวิจัยของ พระมหาชินวุฒิ ธมมานนโร (ทองพิมพ์) (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคอย่างรู้คุณค่า ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 : กรณีศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า นักเรียนที่มีสุขภาพจิตดีมาก ได้รับการอบรมจากโรงเรียนมาก และเห็นแบบอย่างจากครอบครัวมาก เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ต่อพฤติกรรมการบริโภคอย่างรู้คุณค่า มากกว่านักเรียนประเภทตรงข้าม โดยพบผลในกลุ่มนักเรียนชาย

งานวิจัยของ ชวนชัย เชื้อสาธุน (2546 : 59-62, 101) พบว่า สุขภาพจิตมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมประหยัดเวลา พฤติกรรมประหยัดพลังงานและวัสดุสำนักงานและพฤติกรรมประหยัดการใช้จ่าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .43 .32 และ .34 เรียงตามลำดับ และยังพบอีกว่าในกลุ่มรวม สุขภาพจิต เป็นตัวทำนายสำคัญลำดับที่สามของพฤติกรรมประหยัดเวลา โดยร่วมกับตัวแปรอื่นอีก 8 ตัว ทางด้านจิตลักษณะ จิตลักษณะตามสถานการณ์ และสถานการณ์สามารถทำนายความแปรปรวน พฤติกรรมประหยัดเวลาได้ 44.0% และพบผลเช่นเดียวกันนี้ในกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม

สุขภาพจิตดี เป็นสาเหตุของสาเหตุของพฤติกรรมคนดีและคนเก่ง จึงคาดว่าความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้วย เนื่องจากผู้ที่มีสุขภาพจิตที่ดี จะเป็นผู้ที่สามารถรับรู้สภาพความเป็นจริงได้ดี มีความเชื่อมั่น ในการแสดงพฤติกรรมต่างๆ และเสริมสร้าง สภาพแวดล้อมให้ดีขึ้นได้ ส่วนผู้ที่มีสุขภาพจิตเสื่อม ซึ่งมีความสับสน ย่อมไม่สามารถรับรู้สภาพปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น และไม่สามารถร่วมแสดงพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมได้

การวัดสุขภาพจิตในการวิจัยนี้ ได้ใช้แบบวัดของ ดวงเดือน พันธมนาวิน, งามตา วนิพนานนท์ และคณะ (2536) ในเรื่องลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักศึกษาวัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะเสี่ยงในครอบครัวและทางป้องกัน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราประเมินรวมค่า

สรุป จากผลการประมวลเอกสารและงานวิจัย ทำให้คาดได้ว่านักศึกษาที่มีสุขภาพจิตดีมาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มากกว่านักศึกษาที่มีสุขภาพจิตดีน้อย

(1.3) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความปรารถนาที่จะกระทำให้สำเร็จไปด้วยดี ทั้งในด้านการแข่งขันกับมาตรฐานอันดีเลิศ หรือแข่งขันกับผู้อื่น มีการกำหนดเป้าประสงค์ที่เหมาะสมกับความสามารถของตนเอง ตลอดจนมีความพยายามฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ ที่ขวางกั้นและมีการวางแผนระยะยาวที่จะต่อสู้เพื่อความสำเร็จ มีความสบายใจเมื่อประสบผลสำเร็จและมีความวิตกกังวลเมื่อประสบความล้มเหลว และ McClelland ได้ศึกษาพบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีอิทธิพลต่อความเจริญหรือความเสื่อมของประเทศชาติ ทั้งนี้ เพราะผลจากการวิจัยปรากฏว่าประชากรในประเทศที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง จะมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมากกว่าประเทศที่มีประชากรที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ ทั้งนี้เพราะคนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง จะมีลักษณะกระตือรือร้น และมานะบากบั่นในการทำงานใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และให้เกิดประโยชน์สูงสุด (McClelland. 1953 : 197)

ตามทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ Atkinson (1964 : 264) ได้กล่าวว่า สิ่งที่กระตุ้นหรือผลักดันให้บุคคลประกอบกิจกรรมต่างๆ เพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์นั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสามประการคือ 1) สิ่งที่น่ามั่งน้าวจิตใจเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งประกอบด้วย แรงจูงใจที่จะมุ่งสู่ความสำเร็จ ความเข้มของ ความมุ่งหวัง หรือโอกาสที่จะประสบความสำเร็จ และค่าของสิ่งล่อใจ 2) สิ่งที่น่ามั่งน้าวจิตใจเพื่อหลีกเลี่ยง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความล้มเหลว โอกาสที่จะประสบความสำเร็จ และความเครียดของสิ่งล่อใจที่เป็นเป้าหมายของความล้มเหลว และ 3) สิ่งช่วยภายนอกที่ทำให้อยากทำกิจกรรมนั้น

ในการศึกษาพฤติกรรมของคนที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั้นมีมากมาย เช่น งานวิจัยของ สุขสมร ประพัฒน์ทอง (2521 : 72) พบว่า การเล่นนิทานที่มีคุณค่ามีเนื้อหาเกี่ยวกับการใฝ่สัมฤทธิ์มาก ควบคู่กับการสอนทันตอนามัยในการแปรงฟันอย่างถูกวิธี ทำให้เด็กนักเรียนประถมปีที่ 3 มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีคะแนนสุขภาพปากและฟันดีขึ้น และ สุขสมร ประพัฒน์ทอง และคณะ (2526) ยังอีกพบว่า การเล่นนิทานในทำนองเดียวกันให้เด็กอายุ 7-10 ปี ร่วมกับการเลี้ยงดูแบบให้พึ่งตนเองตั้งแต่อายุ 3-5 ปี ทำให้เด็กมีพฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์ มากกว่าเด็กที่ได้ฟังนิทานประเภทอื่น นอกจากนี้งานวิจัยของ นีออน พินประดิษฐ์ (2546 : 127) ศึกษาพฤติกรรมการทำงานของข้าราชการ ตำรวจ สังกัด ตำรวจภูธรภาค 4 จำนวน 1,209 นาย พบว่า ในกลุ่มรวม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นตัวทำนายที่สำคัญลำดับที่หนึ่งของพฤติกรรมการทำงานทั่วไปของตำรวจสัญญาบัตร และตำรวจชั้นประทวน โดยร่วมกับตัวแปรอื่นอีก 8 ตัว ทางด้านจิตลักษณะและสถานการณ์ สามารถทำนายความแปรปรวนพฤติกรรมการทำงานทั่วไปของตำรวจสัญญาบัตร และตำรวจชั้นประทวนได้ 36.43% และ 39.78% ตามลำดับ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ยังเป็นจิตลักษณะที่สำคัญทั้งพฤติกรรมการทำงานทั่วไปและการทำงานเฉพาะสาย โดยทำนายได้สูงสุดในสายงานสอบสวน 40%

การวิจัยของ ฐานันตร์ เปียศิริ (2545 : 169,172) พบว่า ในกลุ่มรวมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมการใช้ไฟฟ้าส่วนตัว และพฤติกรรมการประหยัดไฟฟ้าในครอบครัว โดยร่วมกับตัวแปรอื่นทางด้านจิตลักษณะ และสถานการณ์ อีก 6 ตัว ทำนายพฤติกรรมการใช้ไฟฟ้าส่วนตัว และพฤติกรรมการประหยัดไฟฟ้าในครอบครัวของนักเรียนได้ 37.7 และ 41.7 เปอร์เซ็นต์ตามลำดับ โดยตัวทำนายแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีค่าเบต้า เท่ากับ .14 และ .12 ตามลำดับ

งานวิจัยของ ชวนชัย เชื้อสาธุชน (2546 : 59-62, 101-104) พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมประหยัดเวลา พฤติกรรมประหยัดพลังงานและวัสดุสำนักงาน และพฤติกรรมประหยัดค่าใช้จ่าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .51, .47 และ .40 เรียงตามลำดับ และยังพบอีกว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สามารถทำนายพฤติกรรมประหยัดทรัพยากร 3 ตัวแปร คือ 1) พฤติกรรมประหยัดเวลาในกลุ่มรวม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นตัวทำนายสำคัญลำดับที่สอง โดยร่วมกับตัวแปรอื่นอีก 8 ตัว ทางด้านจิตลักษณะเดิม จิตลักษณะตามสถานการณ์ และสถานการณ์ สามารถทำนายความแปรปรวนพฤติกรรมประหยัดเวลาได้ 44.0% และพบผลเช่นเดียวกันนี้ในกลุ่มย่อยอีก 5 กลุ่ม 2) พฤติกรรมประหยัดพลังงานและวัสดุสำนักงาน ในกลุ่มรวม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นตัวทำนายสำคัญลำดับที่สามของ โดยร่วมกับ ตัวแปรอื่นอีก 7 ตัว ทางด้านจิตลักษณะเดิม จิตลักษณะตามสถานการณ์ และสถานการณ์ สามารถทำนายความแปรปรวนพฤติกรรมประหยัดพลังงานและวัสดุสำนักงานได้ 44.0% และพบผลเช่นเดียวกันนี้ในกลุ่มย่อยอีก 5 กลุ่ม และ 3) พฤติกรรมประหยัดในการใช้จ่าย ในกลุ่มรวม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นตัวทำนายสำคัญ โดยร่วมกับตัวแปรอื่นอีก 8 ตัว ทางด้านจิตลักษณะเดิม จิตลักษณะตามสถานการณ์ และสถานการณ์ สามารถทำนายความแปรปรวนพฤติกรรมประหยัดค่าใช้จ่ายได้ 40.0% และพบผลเช่นเดียวกันนี้ในกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม

และงานวิจัยของ อารมย์ สนานภู (2544 : 76, 90) พบว่า ในกลุ่มรวม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นตัวทำนายที่สำคัญลำดับที่สองของพฤติกรรมการประหยัดค่าใช้จ่าย โดยร่วมกับตัวแปรอื่นอีก 6 ตัว ทางด้านจิตลักษณะและสถานการณ์ สามารถทำนายความแปรปรวนพฤติกรรมการประหยัดค่าใช้จ่าย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

36.8% และยังพบอีกว่า ในกลุ่มรวม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นตัวทำนายสำคัญลำดับที่สามของพฤติกรรม การประหยัดทรัพยากรโดยรวม โดยร่วมกับตัวแปรอื่นอีก 5 ตัว ทางด้านจิตลักษณะและสถานการณ์ สามารถทำนายความแปรปรวนพฤติกรรมกรประหยัดทรัพยากรโดยรวมได้ 59.7%

จะเห็นได้ว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั้นส่งผลต่อพฤติกรรม เป็นตัวผลักดันให้เกิดพฤติกรรมที่น่า ประารถนา เช่น มีพฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์สูงขึ้น มีพฤติกรรมการทำงานสูงขึ้น มีพฤติกรรมการประหยัดเวลา สูงขึ้น มีพฤติกรรมการประหยัดวัสดุและพลังงานสูงขึ้นและมีพฤติกรรมการประหยัดค่าใช้จ่ายขึ้น ดังนั้น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในงานวิจัยนี้ หมายความว่าถึง ความปรารถนาหรือความมุ่งมั่นของนักศึกษาที่จะ กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยทำงานอย่างมานะบากบั่น พินิจอุปสรรค เพื่อที่จะให้ การทำงานหรือการแก้ปัญหาบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ รู้จักกำหนดเป้าหมายที่เหมาะสมกับความสามารถ ของตนเอง

การวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้ข้อคำถามซึ่งปรับปรุงจากแบบวัดของ รุานันตร์ เปียศิริ (2545 : 260-274) ที่ศึกษา ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมประหยัด พลังงานไฟฟ้าของนักเรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการห้องเรียนสีเขียว มีลักษณะเป็นมาตรประเมิน รวมค่า

สรุป จากผลการประมวลเอกสารและงานวิจัย ทำให้คาดได้ว่านักศึกษาที่มีแรงจูงใจใฝ่ สัมฤทธิ์สูง มีพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากกว่านักศึกษาที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

(1.4) ความเชื่ออำนาจในตนกับพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ความเชื่อในอำนาจในตน หมายถึง ความตระหนักว่าสิ่งต่างๆ ที่เกิดกับตนไม่ว่าจะเป็นสิ่งที ดีหรือไม่ดี ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการกระทำของตนเองแทบทั้งสิ้น ตรงข้าม กับผู้ที่เชื่ออำนาจนอกตน ซึ่งเป็นผู้ที่คิดว่าสิ่งที่เกิดกับตนนั้นขึ้นกับโชคเคราะห์ ความบังเอิญ หรือ เกิดจากการกระทำของผู้อื่น มากกว่าที่จะเป็นผลมาจากการกระทำของตนเอง (ดวงเดือน พันธุนาวิน,งามตา วนิทานนท์ และ คณะ. 2536 : 38)

ความเชื่ออำนาจในตน มีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพ และสามารถทำนายพฤติกรรม ต่างๆ ของบุคคลได้ พบว่าเด็กที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน จะเป็นผู้ที่ทำให้ชีวิตของตนสนุกสนานได้ เสมอ มีความสุขใจในสภาพที่ตนเป็น มีความวิตกกังวลน้อย เพราะรู้จักประเมินจุดเด่นจุดด้อยของตนได้ อย่างแม่นยำ สามารถต่อสู้ให้กับสังคมและแก้ปัญหาส่วนตัว ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ ชอบเรียนรู้ สิ่งใหม่ๆ และมีความรับผิดชอบในพฤติกรรมที่เกิดขึ้น (Moursund. 1976) มีความกระฉับกระเฉงว่องไว เห็นคุณค่าของกาลเวลา สามารถปรับตัวได้ทุกสถานการณ์ (Rotter. 1966 : 2) จากงานวิจัยของ Hollander (1981 : 123) พบว่า ความเชื่ออำนาจในตน จะเป็นแรงจูงใจให้บุคคลกระทำสิ่งที่ตน รับผิดชอบให้สัมฤทธิ์ผล และมีความพยายามมากกว่าบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจนอกตน

บุคคลแต่ละคนอาจมีความแตกต่างกันในเรื่องปริมาณและความรุนแรงของความรู้สึกใน ด้านการทำนายหรือควบคุมสภาพแวดล้อม บางคนจะรู้สึกว่าเขามีอำนาจ หรือความสามารถที่จะ ปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้นหรือสามารถ ควบคุมเหตุการณ์ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นกับตนได้และเชื่อว่า ความสำเร็จหรือความล้มเหลวที่ตนได้รับเกิดจากการกระทำของตนเอง บุคคลประเภทนี้เรียกว่า ผู้ที่เชื่อ อำนาจภายในตน (Internal locus of control) ส่วนบางคนจะรู้สึกอยู่ตลอดเวลาว่าเขาไม่สามารถ เปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมรอบตัว และไม่สามารถควบคุมสภาพการณ์ต่างๆ ได้ เพราะเชื่อว่าสิ่งต่างๆ นั้น เกิดจากอิทธิพลของปัจจัยภายนอกซึ่งเขาไม่อาจเข้าไปเกี่ยวข้องได้เลย เช่น โชคกลาง อำนาจเหนือ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ธรรมชาติ หรืออำนาจของคนอื่น บุคคลประเภทนี้เรียกว่า พวกที่เชื่ออำนาจภายนอกตน (External locus of control) (Rotter. 1996 อ้างใน ชีรวัดน์ นิจนตร. 2526 : 67)

การที่บุคคลจะมีลักษณะเชื่ออำนาจในตน หรือเชื่ออำนาจนอกตนนั้น เกิดจากการเรียนรู้ทางสังคม และสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคลตั้งแต่วัยทารกจนเป็นผู้ใหญ่ หากเขามีการรับรู้สภาพแวดล้อมที่มั่นคง และสังคมอันเกิดขึ้นได้ทั้งในสังคมที่ยากจน และสังคมที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งหมายถึงการได้รับรางวัล และการโดนลงโทษอย่างไม่สม่ำเสมอ โดยได้รับในเวลา และปริมาณที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ได้รับเลยในบางครั้ง และในบางครั้งก็ได้รับโดยไม่ได้ทำอะไร จะทำให้บุคคลรู้สึกขาดความสามารถในการทำนาย และควบคุมได้ ทำให้เกิดการขัดแย้ง คับข้องใจ วิตกกังวล จึงเกิดค่านิยม ความเชื่อ ทศนคติ แรงจูงใจ พฤติกรรม และความสามารถในการเรียนรู้ที่บกพร่อง จึงโทษโชคชะตาราศีมากกว่าปกติ (ดวงเดือน พันธุมนาวิ. 2527) ในสภาพแวดล้อมนี้เอง จะทำให้บุคคลเกิดปฏิกิริยา 2 ประการ ประการแรกคือ ถ้าบุคคลคิดว่าสามารถควบคุมผลได้ และผลนั้นมีความกังวล คับข้องใจ และแสดงออกโดยการก้าวร้าว ประการที่สอง ถ้าบุคคลเคยชินกับสภาพแวดล้อม และปรับตัวเข้ากับสภาพความไม่สอดคล้องระหว่างความพยายามกับผลได้ บุคคลนั้นก็จะกลายเป็นคนเฉื่อยชา ท้อแท้ และหมดหวัง ส่วนบุคคลที่รู้ว่าตนสามารถที่จะทำนาย หรือควบคุมผลที่เกิดขึ้นได้ รางวัลหรือการลงโทษที่ได้รับ เกิดจากผลแห่งการกระทำของตนเอง บุคคลนั้นจะมีความกระตือรือร้นต่อความเป็นไปของสภาพแวดล้อม ที่จะมีประโยชน์ต่อพฤติกรรมในอนาคตของเขา จะพยายามปรับปรุงสภาพการณ์ต่างๆ ให้ดีขึ้นตามลำดับขั้น ให้คุณค่าของทักษะหรือผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากความพยายามเป็นสำคัญ รวมทั้งไม่ยอมให้ใครมาชักจูงโดยไม่มีเหตุผล (Rotter. 1966 อ้างใน ชีรวัดน์ นิจนตร. 2526 : 69) ดังนั้น ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนจะเชื่อมั่นว่าการกระทำของตนสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาลักษณะแวดล้อมให้ดีขึ้นได้ ตรงข้ามกับลักษณะของผู้ที่เชื่ออำนาจนอกตน ซึ่งจะก้าวร้าว หรือวางเฉย ปล่อยให้การแก้ไขปัญหาลักษณะแวดล้อมเป็นหน้าที่ของผู้อื่นหรือปล่อยให้ไปตามธรรมชาติ

จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) อธิบายได้ว่า ความคาดหวังเช่นนี้ จะก่อตัวขึ้นจากพฤติกรรมหรือเหตุการณ์เฉพาะอันใดอันหนึ่งก่อน แล้วจึงขยายไปครอบคลุมพฤติกรรมหรือเหตุการณ์อื่นๆ จนกลายเป็นทัศนคติหรือบุคลิกภาพที่สำคัญในตัวบุคคล นอกจากนั้น ผลตอบแทนที่ได้รับแต่ละครั้ง ยังอาจทำให้ความคาดหวังครั้งต่อไปสูงขึ้น หรือต่ำลงได้อีกด้วยความเชื่ออำนาจในตนจึงเป็นตัวแปรที่สามารถใช้ทำนาย และเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่างๆ ของคนเรา

งานวิจัยที่ศึกษาพฤติกรรมของคนที่เกี่ยวข้องกับความเชื่ออำนาจในตนนั้นพบว่า มีหลากหลาย เช่นงานวิจัยของ สุรพร กิตติสารวัฒน์ และไพฑูริย์ พิมพ์ (2550 : 69-80) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า ความเชื่ออำนาจในตน เป็นตัวทำนายพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าของนักศึกษาที่สำคัญตัวหนึ่ง

งานวิจัยของ วิชัย เอียดบัว (2534) ซึ่งศึกษาการยอมรับนวัตกรรมทางวิชาการของครูสายงานผู้ปฏิบัติการสอน ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้งชายและหญิง จำนวน 168 คน พบว่า ลักษณะทางจิต คือครูที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูงที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการยอมรับนวัตกรรม อย่างเด่นชัด การยอมรับนวัตกรรมเป็นการรับรู้สิ่งใหม่ที่จำเป็น และมีประโยชน์

งานวิจัยของอุบล เลี้ยววาริณ (2534) ได้ศึกษาความสำคัญของการศึกษาที่มีต่อจิตลักษณะ และพฤติกรรมสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 358 คน มีอายุระหว่าง 18-45 ปี โดยเป็นผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของรัฐบาล 174 คน และผู้ปฏิบัติงานในโรงงานหรือบริษัทต่างๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

186 คน พบว่า ผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมสุขภาพ มีความเชื่ออำนาจในตนเองเกี่ยวกับสุขภาพและมีลักษณะมุ่งอนาคตมากเพียงใด จะมีพฤติกรรมการกินที่เหมาะสม พฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการเสพยาสูบที่เป็นโทษ และพฤติกรรมการรักษาอนามัยส่วนบุคคล มากขึ้นตามไปด้วย

งานวิจัยของ ดุษฎี โยเหลา และประทีป จินี (2537 : 75) ศึกษาครูประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,148 คน พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำพฤติกรรมอนุรักษ์น้ำ ส่งผลทางตรงต่อความตั้งใจจะอนุรักษ์น้ำทั้งสามพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือการประหยัดน้ำ การไม่ทำให้เกิดมลพิษในน้ำ และการขุดลอกท่อระบายน้ำ

และงานวิจัยของ Hines, et.al. (1985) ที่ได้ทำการการวิเคราะห์ สังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยใช้การวิเคราะห์เมตา ซึ่งได้จัดกลุ่มตัวแปรความรู้สึกรู้สึกเชื่อในประสิทธิภาพของตน และความเชื่ออำนาจในตนเองไว้เป็นกลุ่มเดียวกัน เนื่องจากความเชื่ออำนาจในตนเองและความรู้สึกเชื่อในประสิทธิภาพของตนมีความหมายที่คล้ายคลึงกัน พบว่า ความเชื่ออำนาจในตนเองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ($r = .37$) โดยผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนเองมากเท่าใด ก็มีพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากขึ้นตามไปด้วย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้แบบวัดของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน, งามตา วณิชานนท์ และคณะ (2536) ในเรื่องลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักศึกษาวัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะเสี่ยงในครอบครัวและทางป้องกัน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราประเมินรวมค่า

สรุป จากผลการประมวลเอกสารและงานวิจัย ทำให้คาดได้ว่านักศึกษาที่มีความเชื่ออำนาจในตนเองสูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากกว่า นักศึกษาที่มีความเชื่ออำนาจในตนเองต่ำ

(2) ปัจจัยด้านสถานการณ์กับพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

สถานการณ์ (situation) หมายถึง สิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นบุคคลและไม่ใช่มนุษย์ ซึ่งอยู่ในสภาวะที่บุคคลกำลังจะมีพฤติกรรม (ซาดา จิตพิทักษ์. 2525 : 71-74) ทั้งใกล้และไกลตัวผู้ถูกศึกษา ทั้งที่สะสมมาในอดีตและรับรู้ในปัจจุบัน โดยในครั้งนี้ได้กำหนดสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่คาดว่าจะส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ การรับรู้สภาพของสถานที่ท่องเที่ยว การรับรู้ทัศนสถานทางสังคมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อค้นหาว่า นักศึกษาในสภาพแวดล้อมแบบใดที่จะมีจิตลักษณะและพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้มากกว่า ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(2.1) การรับรู้สภาพของสถานที่ท่องเที่ยว

การรับรู้สภาพของสถานที่ท่องเที่ยว หมายถึง การรับทราบของบุคคลถึงสภาพแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยวว่า สะอาดเรียบร้อย หรือสกปรก มีสภาพของขยะเกลื่อนกลืน มีการขีดเขียนทำลาย หรือมีสภาพเสื่อมโทรมมากน้อยเพียงไร (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์. 2528 อ้างถึงใน นิภาพร โชติสุดแสนท์. 2545 : 11)

นิภาพร โชติสุดแสนท์ (2545 : 11) กล่าวว่า การรับรู้สภาพของสถานที่ท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการอนุรักษ์ รักษาระเบียบวินัย ซึ่งเป็นลักษณะทางจิตวิทยาอย่างหนึ่งที่ว่า หากบุคคลเข้าไปอยู่ในบริเวณที่สะอาดโล่งเรียบร้อย บุคคลนั้นจะไม่กล้าเป็นบุคคลแรกที่ทำลายความสะอาดนั้น เนื่องจากเกิดความประทับใจ และความเคารพในสถานที่ เกิดความรักและอึดอึ้งใจ อันมีผลทำให้มีพฤติกรรมการทำลายสถานที่ที่ท่องเที่ยวน้อยลง แต่หากบุคคลเข้าไปอยู่ในสถานที่ที่สกปรก มีขยะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทั้งกลาดเคลื่อน บุคคลจะมีความเคารพในสถานที่น้อยลง การแสดงพฤติกรรมในเชิงทำลายจึงมีแนวโน้มมากขึ้น ซึ่ง นิภาพร โชติสุดแสน์ (2545 : 75-77) ก็ได้ทำการวิจัยโดยพบว่า พฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์สองทางระหว่างการรับรู้สภาพของสถานที่ท่องเที่ยวเกี่ยวกับการมุ่งอนาคตควบคุมตน โดยพบผลในกลุ่มเพศชาย และกลุ่มกรุงเทพฯ

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้แบบวัดซึ่งปรับปรุงมาจากแบบวัดของ นิภาพร โชติสุดแสน์ (2545 : 150-152) ในเรื่อง “ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัย” ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรประเมินรวมค่า

สรุป จากผลการประมวลเอกสารและงานวิจัย ทำให้คาดได้ว่านักศึกษาที่มีการรับรู้สภาพของสถานที่ท่องเที่ยวว่ามีลักษณะที่ดีมาก เป็นผู้ที่มึพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากกว่านักศึกษาที่มีการรับรู้สภาพของสถานที่ท่องเที่ยวว่ามีลักษณะที่ด้อย

(2.2) การรับรู้ทัศนคติทางสังคม

การรับรู้ทัศนคติทางสังคม หมายถึง การรับรู้ของบุคคลว่า ผู้ที่มีความสำคัญต่อเขาคิดว่า เขาควรกระทำหรือไม่ควรกระทำพฤติกรรมนั้น หากบุคคลรับรู้ว่าเขาให้ความสำคัญคิดว่าเขาควรกระทำมากเท่าใด เขาก็จะมีแรงจูงใจที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น ก็จะกดดันให้เขาหลีกเลี่ยงที่จะทำพฤติกรรมนั้น (Ajzen & Fishbein, 1980 : 57)

คนสำคัญใกล้ชิดหรือกลุ่มอ้างอิงของบุคคล ต้องมีความเด่นชัด หรือมีอิทธิพลพอที่จะทำให้บุคคลคล้อยตามได้ อาจเป็นพ่อ แม่ ครู พี่ น้อง หรือคนใกล้ชิดอื่นๆ และอาจเปลี่ยนแปลงไปตามพฤติกรรมแต่ละอย่าง การรับรู้ของแต่ละบุคคลจึงแตกต่างกัน การวัดความเชื่อของบุคคล เกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงที่คิดว่าเขาควรกระทำ หรือไม่ควรกระทำพฤติกรรมนั้นเพียงอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอ ที่จะทำนายหรืออธิบายทัศนคติทางสังคมได้ แต่จะต้องวัดแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มที่อ้างอิงนั้นด้วย ดังนั้นการรับรู้ทัศนคติทางสังคมจึงวัดได้จาก ผลรวมทั้งหมดของผลคูณระหว่างความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มใกล้ชิด กับแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มใกล้ชิด (Ajzen & Fishbein, 1980 : 75)

ตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ทัศนคติทางสังคมเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรม ร่วมกับทัศนคติต่อพฤติกรรม Fishbein (1975 อ้างในงามตา วณิชานนท์, 2535 : 261) ได้ประมวลผลงานวิจัยที่ใช้หลักเกณฑ์ตามหลักทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล 13 เรื่อง พบผลที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การใช้ทัศนคติกับทัศนคติทางสังคมเพื่อทำนายความตั้งใจที่จะประกอบพฤติกรรมนั้นมีความแม่นยำสูง กล่าวคือทำนายได้สูงถึง 56% ทฤษฎีนี้มีผู้นำมาใช้อธิบายพฤติกรรมต่างๆ อย่างกว้างขวาง รวมทั้งพฤติกรรมที่พึงปรารถนาในสังคม และพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังเช่นงานวิจัยของ มนชิตา ทองก้อน (2546 : 48-60) ได้ศึกษาเจตคติการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงกับความตั้งใจในการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ พบว่า เจตคติกับความตั้งใจในการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของนักศึกษามีความสัมพันธ์กัน การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่เป็นครู อาจารย์ บิดามารดา เพื่อนสนิท และญาติพี่น้อง และเจตคติในด้านเกี่ยวข้องการมีสุขภาพที่ดีควบคู่ไปกับการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยสามารถทำนายความตั้งใจในการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาได้ ซึ่งมีรูปแบบการทำนาย 4 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 ตัวแปรที่สามารถทำนายคือการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่เป็นครู อาจารย์ รูปแบบที่ 2 ตัวแปรที่สามารถทำนายคือการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่เป็นครู อาจารย์ และบิดามารดา รูปแบบที่ 3 ตัวแปรที่สามารถทำนายคือการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่เป็นครู อาจารย์ บิดามารดา และเพื่อนสนิท รูปแบบที่ 4 ตัวแปรที่สามารถ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทำนายคือการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่เป็นครู อาจารย์ บิดามารดา เพื่อนสนิท และญาติพี่น้อง งานวิจัยของ ปิยฉัตร กลิ่นสุวรรณ (2538 : 141-142) ได้ศึกษาพระสงฆ์นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 260 รูป พบว่าพระสงฆ์ที่มีความมุ่งมั่นมากในการมีส่วนร่วมทำงานในศูนย์ดังกล่าว เป็นพระสงฆ์ที่รับรู้การสนับสนุนจากบุคคลรอบข้างมาก ซึ่งพบได้ในทุกกลุ่มที่ศึกษา ส่วนงานวิจัยของ มันทนา สิริรักโนภาส (2538) ได้ศึกษาการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อพฤติกรรม การบริจาคโลหิตของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 470 คน พบว่า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริจาคโลหิตอย่างมีนัยสำคัญ และงานวิจัยของอัจฉรา วงศ์วัฒนามงคล (2533) ศึกษาตัวแปรทางพฤติกรรมศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็นกลุ่มนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาที่มีงานทำแล้วและได้ลา มาศึกษาต่อ จำนวน 120 คน และกลุ่มเพื่อร่วมงานที่ทำงานในหน่วยงานเดียวกันกับผู้ที่มาศึกษาต่อจำนวน 120 พบว่า การรับรู้ปทัสถานทางสังคมสามารถทำนายพฤติกรรมการศึกษาต่อได้อย่างเด่นชัด ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยหลายกลุ่ม โดยเฉพาะในกลุ่มเพศหญิง อายุน้อย ถ้ารับรู้ปทัสถานจากคนรอบข้างให้ไปศึกษาต่อสูง จะเป็นผู้ที่มาศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา

ในด้านพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ได้มีผู้วิจัยโดยใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลเช่น ดุษฎี โยเหลา และประทีป จินฉิ่ง (2537) ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำ พบว่าความตั้งใจที่จะชดเชยการระบายน้ำ ร่วมกับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (หรือการรับรู้ปทัสถานทางสังคม) อธิบายพฤติกรรมชดเชยการระบายน้ำ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อแบ่งครุออกเป็น 2 กลุ่ม พบว่ากลุ่มที่มีความตั้งใจจะชดเชยการระบายน้ำ รับรู้ว่าเป็นสมาชิกในครอบครัวญาติพี่น้อง พ่อ แม่ มีความต้องการให้เขาทำพฤติกรรมชดเชยการระบายน้ำ สูงกว่ากลุ่มที่ไม่มีความตั้งใจจะชดเชยการระบายน้ำ ส่วนงานวิจัย สวลัย อารังค์สกุลศิริ (2537) ศึกษา นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย จำนวน 711 คน พบว่า นักเรียนที่มีการรับรู้บรรทัดฐานทางสังคมสูง มีพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องมากกว่านักเรียนที่มีการรับรู้บรรทัดฐานทางสังคมต่ำ นอกจากนี้ ผลดังกล่าวยังสอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศ เช่น งานวิจัยของ Bowman & Fishbein (1978) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องความปลอดภัยของการใช้ พลังงานนิวเคลียร์ โดยวัดความตั้งใจที่จะตอบเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับมาตรการด้านโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในอนาคต กับพฤติกรรมการลงคะแนนจริง กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้มีสิทธิ์ออกเสียงในการเลือกตั้งทั่วไปในปี 1976 ของรัฐโอเรกอน จำนวน 89 คน ผลการวิจัยพบว่า ปทัสถานทางสังคมมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมโดยผ่านความตั้งใจในการกระทำอย่างมีนัยสำคัญ .01 ซึ่งมีความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อของบุคคล แรงจูงใจที่จะคล้อยตาม และปทัสถานทางสังคม เท่ากับ .79 โดยวัดการรับรู้จากบุคคลใกล้ชิดต่างๆ แต่ผู้มีอิทธิพลมากที่สุดคือ ผู้เชี่ยวชาญด้านพลังงานนิวเคลียร์ และงานวิจัยของ Kantola, et.al. (1982) ได้ศึกษาผู้ใหญ่ที่ถือสตรีเลีย จำนวน 125 คน เกี่ยวกับการมุ่งที่จะอนุรักษ์น้ำในบ้านในฤดูร้อนที่จะตามมา ผู้วิจัยพบว่า การรับรู้ปทัสถานทางสังคมเป็นตัวทำนาย การมุ่งอนุรักษ์น้ำได้มากที่สุด รองลงมาคืออายุและทัศนคติต่อพฤติกรรมนั้น โดยร่วมกันทำนายการมุ่งอนุรักษ์น้ำได้ 30% โดยอาจกล่าวได้ว่า ผู้ที่รับรู้ปทัสถานทางสังคมให้กระทำมาก มีอายุน้อย และมีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมนี้ เป็นผู้ที่มีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมดังกล่าวมากที่สุด

การวัดการรับรู้ปทัสถานทางสังคมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ วัดได้จากการประเมินความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มบุคคลที่ใกล้ชิด ร่วมกับแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง เป็นแบบซึ่งปรับปรุงมาจากแบบวัดของ นิภาพร โชติสุดแสนท์ (2545 : 152-153) ในเรื่อง “ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้า ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่บนสื่อออนไลน์

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พฤติกรรมการณ์ที่เกี่ยวเนื่องกับของนักศึกษามหาวิทยาลัย” มีลักษณะเป็นมาตรฐานประเมินรวมค่าประกอบด้วยแบบวัด 2 ส่วนคือ แบบวัดความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มใกล้ชิด และแบบวัดเชิงแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มใกล้ชิด

สรุป จากผลการประมวลเอกสารและงานวิจัย ทำให้คาดได้ว่านักศึกษาที่มีการรับรู้ปทัสถานทางสังคมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากกว่านักศึกษาที่มีการรับรู้ปทัสถานทางสังคมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่ำ

(2.3) การรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

Roger (1983 อ้างใน พิระนันท์ บุรณะโสภณ. 2538 : 30) กล่าวว่า การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการที่ความคิดข่าวสารถูกส่งจากแหล่งสารไปยังผู้รับสาร ด้วยเจตนาที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบางประการของผู้รับสาร โดยที่ผลของการสื่อสารทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 3 ประการ คือ การเปลี่ยนแปลงการรับรู้ ทศนคติ และพฤติกรรมของผู้รับสาร

องค์ประกอบที่จำเป็นในการสื่อความหมาย จะมีอยู่ 4 อย่างคือ 1)ผู้ส่งข่าวสาร (Source, Sender, Originator) หมายถึงบุคคลหรือกลุ่มที่เป็นผู้ให้ข่าวสาร เป็นต้นตอของข่าวสาร ผู้ส่งข่าวในด้านสื่อมวลชน คือผู้จัดทำหนังสือพิมพ์ ผู้จัดรายการวิทยุ โทรทัศน์ 2)ตัวข่าวสาร (Message) หรือข้อมูล (Information) ได้แก่ ข้อเท็จจริง แนวคิด สัญลักษณ์ ความรู้สึก อารมณ์ ฯลฯ ทั้งที่เป็นถ้อยคำภาษา และที่ไม่ใช่ถ้อยคำภาษา 3)ช่องทาง (Channel) หรือสื่อ (Media) หมายถึง ช่องทางหรือสิ่งที่จะช่วยให้การถ่ายทอดข่าวสาร เป็นไปได้โดยสะดวกและถูกต้องชัดเจนตามความประสงค์ของผู้ส่งข่าวสาร ได้แก่ เครื่องมือที่จะช่วยให้ผู้รับข่าวสารมองเห็น ได้ยิน และสัมผัสกับข่าวสารมากที่สุด ดังนั้น จึงเป็นการพูดอธิบาย เขียนจดหมาย โทรศัพท์ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ 4)ผู้รับสาร (Receiver) คือบุคคลผู้ได้รับข่าวสารที่ผู้ส่งข่าวสารมาให้ ผู้รับสารจากสื่อมวลชน คือผู้ชมโทรทัศน์ ผู้ฟังวิทยุ และผู้อ่านหนังสือพิมพ์ ตามปกติเมื่อผู้รับข่าวสารได้รับข่าวสารแล้วจะมีปฏิกิริยาเป็นข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) กระบวนการสื่อความหมายจะได้ผลมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับผู้รับข่าวสารด้วย ถ้าผู้รับข่าวสารไม่สนใจ ไม่ตั้งใจที่จะดู ฟัง และรับข่าวสาร การสื่อความหมายก็จะไม่ให้เกิดหรือปรากฏผลในทางที่คิดไป (สงวนศรี วิรัชชัย. 2527 : 51)

การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จึงหมายความถึง กระบวนการส่งข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยผ่านทางสื่อมวลชน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ จิตลักษณะ และพฤติกรรมในผู้รับสาร ในปัจจุบันมีความเจริญทางเทคโนโลยีค่อนข้างสูง สื่อมวลชนเข้าถึงตัวสมาชิกได้อย่างรวดเร็ว หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐบาล และเอกชน จึงได้ใช้สื่อมวลชนเป็นช่องทางในการเผยแพร่ความรู้และรณรงค์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างมากมาย สำหรับในการวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะสื่อประเภทโทรทัศน์ วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ นิทรรศการ และบุคคลเท่านั้น เนื่องจากงานวิจัยของ อเนก หอมพิกุล (2531) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการณ์การสื่อสารที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 480 คน พบว่าการพบเห็นและอ่านคำขวัญหรือป้ายโฆษณาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตามที่สาธารณะต่างๆ มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด การชมรายการสาระคดี และข่าวที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์ การฟังข่าวเหตุการณ์และเรื่องราวที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจากวิทยุ และการอ่านข่าวจากเหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจากหนังสือพิมพ์ และวารสารต่างๆ มีคะแนนเฉลี่ยรองลงมาตามลำดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สื่อมวลชนต่างๆ เหล่านี้เข้ามามีบทบาทอยู่ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ตลอดเวลาและได้ส่งผลต่อการเรียนรู้ของบุคคลทั้งโดยรู้ตัวและไม่รู้ตัว ซึ่ง Zimbardo (อ้างในพิระนันท์ บุรณะโสภณ. 2538 : 28) กล่าวถึงอิทธิพลของการเสนอข่าวสารบ่อยๆ ครั้งไว้ในทฤษฎีเกี่ยวกับ Familiarity ว่า การที่สารนั้นๆ มีการเสนอเนื้อหาผ่านสื่อต่างๆ ซ้ำๆ กันบ่อยๆ จะทำให้เกิดความคุ้นเคยกับข่าวสารอันจะก่อให้เกิดความสนใจ ความเข้าใจ และการยอมรับ ซึ่งนับว่าขั้นตอนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติไปตามเนื้อหาที่นำเสนอแนะนั้นๆ หากเป็นเนื้อหาในทางที่ดีมีการโน้มน้าวใจให้เกิดการกระทำตามก็มีการปฏิบัติตามคำแนะนำนั้นๆ ในที่สุดเช่นเดียวกับ McGuire (1969 : 1973 อ้างในดวงเดือน พันธมนาวิน และคณะ. 2529 : 40) นักจิตวิทยาสังคมคนสำคัญในปัจจุบันได้กำหนดขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงในผู้รับไว้ 5 ขั้นตอน คือ การสนใจรับทราบ การเข้าใจเนื้อหา ความยอมรับเปลี่ยนแปลงตาม การเก็บจำ และการกระทำ แสดงว่าอิทธิพลของสื่อมวลชนต่อผู้รับจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจและในบางกรณีจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการกระทำด้วย อันเป็นขั้นตอนที่สืบเนื่องกัน

ผลการวิจัยที่ศึกษาถึงอิทธิพลของสื่อมวลชนต่อจิตลักษณะของบุคคล ดังเช่นงานวิจัยเรื่องการควบคุมอิทธิพลสื่อมวลชนของครอบครัวกับจิตลักษณะที่สำคัญของเยาวชนไทย ของ ดวงเดือน พันธมนาวิน และคณะ (2529 : 233,234) พบว่าบทบาทระหว่างความชอบรับเนื้อหาที่มีประโยชน์ในสื่อมวลชนทั้ง 3 ประเภท คือ โทรทัศน์ วิทยุ และสิ่งสิ่งพิมพ์ กับปริมาณการชมรายการโทรทัศน์เป็นชั่วโมง/สัปดาห์ และปริมาณการอ่านสิ่งตีพิมพ์เป็นชั่วโมง/สัปดาห์ ของวัยรุ่น ตัวแปรทั้ง 5 ตัวนี้ สามารถร่วมกันทำนายจิตลักษณะที่ปรารถนา (ลักษณะมุ่งอนาคตความเชื่ออำนาจในตนเองผลเชิงจริยธรรม) ของวัยรุ่นได้ 24% และพบว่า การรับสื่อมวลชนสามารถทำนายความแปรปรวนของลักษณะมุ่งอนาคตได้มากที่สุด (11%) รองลงมาคือ ทำนายความสามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (6%) และทำนายความเชื่ออำนาจในตนเอง (5% ในกลุ่มรวม) งานวิจัยของ ดวงทิพย์ วรพันธ์ (2525) ได้ทำการศึกษาการใช้สื่อเพื่อปลูกฝังโภชนาการศึกษแก่สตรีชนบท จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า สตรีที่เปิดรับสื่อจากการปลูกฝังโภชนาการซึ่งได้แก่ สื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ มีความรู้ทัศนคติ และการปฏิบัติการณ์ด้านโภชนาการดีกว่าสตรีที่ไม่เปิดรับสื่อต่างๆ งานวิจัยของ ต้องฤดี ปุณณกันต์ (2534) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปิดรับการสื่อสารกับการพัฒนาความรู้ทัศนคติ และพฤติกรรมของประชาชนตามโครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน พบว่า ปริมาณการเปิดรับการสื่อสารจากสื่อมวลชนมีความสำคัญกับความรู้ของประชาชนและมีความสำคัญกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและสำคัญงานวิจัยของ อุบล เลี้ยววาริณ (2534) ในเรื่องความสำคัญของการศึกษาที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 358 คน แบ่งเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของรัฐบาล จำนวน 174 คน และเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในโรงงานและบริษัทต่างๆ จำนวน 184 คน พบว่าการรับรู้ข่าวสารสุขภาพเป็นตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมสุขภาพ โดยในกลุ่มเพศหญิงโสด และปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีการรับข่าวสารสุขภาพมาก มีพฤติกรรมการรักษาอนามัยส่วนบุคคลมากด้วยในกลุ่มชายทำงานในโรงพยาบาลที่มีการรับข่าวสารสุขภาพมากมีพฤติกรรมการกินอย่างเหมาะสมมาก และในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล ผู้ที่มีการรับข่าวสารสุขภาพมากจะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการเสพยาที่เป็นโทษมาก การได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆ ยังเกี่ยวข้องกับจิตลักษณะและพฤติกรรมในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังผลงานวิจัยของ เฉลิม อำเอี่ยม (2528) เรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 350 คน พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการอ่านคำขวัญเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตามสถานที่สาธารณะการชมรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมการเฝ้าระวังเป็นเอกสารที่ส่งมอบไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สื่อสารการอ่านสารคดี บทความเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การซักถามปัญหาสิ่งแวดล้อมกับครูผู้สอนนอกชั้นเรียน เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเจตคติที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ งานวิจัยของ วิชาญ มณีโชติ (2535) ศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดสงขลา จำนวน 385 คน พบว่า การได้รับข่าวสารจากวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วารสาร และสิ่งพิมพ์อื่นๆ แตกต่างกันทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทั้งพฤติกรรมจริงและพฤติกรรมคาดหวังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยนักเรียนมีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงกว่าพฤติกรรมจริง และจากการวิจัยของ พีระนันท์ บุรณะโสภณ (2538) ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ และ การมีส่วนร่วมในการใช้ผลิตภัณฑ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 432 คน พบว่าการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากสื่อวิทยุ นิตยสาร และงานนิทรรศการมีความสำคัญเชิงบวกกับทัศนคติต่อการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากสื่อมวลชน สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจทุกประเภทที่ทำการศึกษามีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้แบบวัดซึ่งปรับปรุงมาจากแบบวัดของ นิภาพร โชติสุดแสน์ (2545 : 153-155) ในเรื่อง “ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัย” มีลักษณะเป็นมาตรประเมินรวมค่า เพื่อวัดปริมาณการรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จากสื่อมวลชนต่างๆ ของนักศึกษาวารับรู้ข่าวสารต่างๆ ในปริมาณที่มากหรือน้อย

สรุป จากผลการประมวลเอกสารและงานวิจัย ทำให้คาดได้ว่านักศึกษารับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากกว่า นักศึกษารับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์น้อย

(3) ปัจจัยด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์กับพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การวิจัยเรื่องนี้ มีจิตลักษณะตามสถานการณ์ที่สำคัญของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล 2 ด้าน คือ ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(3.1) ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ความรู้ หมายถึง การรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ โครงสร้างข้อมูลต่างๆ ที่มนุษย์ได้รับจากสถานที่ สิ่งของ หรือบุคคล ซึ่งเกิดจากการศึกษาค้นคว้า สังเกต และประสบการณ์ โดยที่มนุษย์สามารถจดจำและแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่เรียกเอาสิ่งที่จำได้ออกมาปรากฏให้สังเกตได้ วัดได้ รวมทั้งสามารถถ่ายทอดให้บุคคลอื่นรับทราบได้ การรับรู้ถึงข้อเท็จจริงหรือความจริงนี้ต้องชัดเจนและต้องอาศัยเวลาในการเก็บรวบรวมสะสมไว้ (นิภาพร โชติสุดแสน์, 2545 : 31)

ความสัมพันธ์ด้านความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติ พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยแต่ละตัวมักจะไม่มีเกิดขึ้นโดยอิสระ แต่จะเกิดขึ้นโดยรวมๆ กัน และพึ่งพาอาศัยกัน นักพฤติกรรมศาสตร์ได้เรียกว่า K A P Study เป็นการอธิบาย สาเหตุของการเกิดพฤติกรรมหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมนั้น มาจากองค์ประกอบในตัวบุคคล ได้แก่ ความรู้ ทักษะของบุคคล (ระเด่น หัสดี และ สรวงศ์ภรณ์ ดวงคำสวัสดิ์, 2536 : 14-15) มีผลงานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของความรู้กับพฤติกรรม ได้แก่ งานวิจัยของ อุบล เลี้ยววาริน (2534 : 239-245) ศึกษาความสำคัญของการศึกษาที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงานในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า พฤติกรรมสุขภาพ อันประกอบด้วยพฤติกรรมการกินอย่างเหมาะสม พฤติกรรมการหลีกเลี่ยงสารเสพติด และพฤติกรรมการออกกำลังกายเป็นประจำเป็นเอกสารที่ส่งมอบไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รักษาอนามัยส่วนบุคคลนั้น ผู้ที่จบมัธยมปลายมีพฤติกรรมสุขภาพเหล่านี้สูงกว่าผู้ที่จบประถมศึกษาอย่างชัดเจน แต่ผู้ที่จบมัธยมต้นมักมีพฤติกรรมสุขภาพไม่แตกต่างอย่างชัดเจนจากผู้จบการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่า แต่ที่สำคัญผู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ในปีสุดท้ายที่เรียน ไม่ว่าจะจบระดับใด เป็นผู้ที่ มีพฤติกรรมสุขภาพอย่างเหมาะสมมากด้วย ในขณะที่เดียวกันผู้ที่มีทักษะทางภาษาไทยสูง ก็เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมสุขภาพสูงด้วย ผลสองส่วนนี้แสดงว่าความเฉลียวฉลาดหรือการมีความรู้เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพการรักษาอนามัยส่วนบุคคลนั้น ผู้ที่จบมัธยมปลาย มีพฤติกรรมสุขภาพเหล่านี้สูงกว่าผู้ที่จบประถมศึกษาอย่างชัดเจน แต่ผู้ที่จบมัธยมต้น มักมีพฤติกรรมสุขภาพไม่แตกต่างอย่างชัดเจนจากผู้จบการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่า แต่ที่สำคัญ ผู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ในปีสุดท้ายที่เรียน ไม่ว่าจะจบระดับใด เป็นผู้ที่ มีพฤติกรรมสุขภาพอย่างเหมาะสมมากด้วย ในขณะที่เดียวกันผู้ที่มีทักษะทางภาษาไทยสูง ก็เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมสุขภาพสูงด้วย ผลสองส่วนนี้แสดงว่าความเฉลียวฉลาด หรือการมีความรู้เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพด้วย

การศึกษาของ กมลลา สุพรรณ (2539 : 135-136) ศึกษา พฤติกรรมการท่องเที่ยวของเยาวชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในสถานที่ท่องเที่ยว ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูง โดยมีคะแนนค่าเฉลี่ยเท่ากับ 113.65 มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในสถานที่ท่องเที่ยวถูกต้องมากที่สุด รองลงมาได้แก่ กลุ่มที่มีความรู้ระดับปานกลาง โดยมีคะแนนค่าเฉลี่ยเท่ากับ 110.60 ผลการทดสอบสถิติ พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในสถานที่ท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การศึกษาของ นิภาพร โชติสุดแสน์ (2545 : 79, 96) พบว่า นักศึกษาที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว และพฤติกรรมการรักษาระเบียบมากกว่า นักศึกษาที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พบผลในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยหลายกลุ่ม ที่สำคัญคือ กลุ่มเพศชาย กลุ่มกรุงเทพฯ กลุ่มนักศึกษา ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง และยังพบอีกว่า ในกลุ่มฐานะสูง ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นตัวทำนายที่สำคัญลำดับที่สามของพฤติกรรมการเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว โดยร่วมกับตัวแปรอีก 4 ตัว ทางด้านจิตลักษณะ ทำนายพฤติกรรมการเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวได้ 30.8%

งานวิจัยของ เกษม จันทศร (2541 : 130, 134) ศึกษา ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการต้านทานการเสพยาบ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 560 คน พบว่า นักเรียนที่มีจิตลักษณะในด้านความรู้เกี่ยวกับยาบ้ามาก ขณะเดียวกันก็มีสุขภาพจิตดีและมีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนเองด้วย เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการต้านทานการเสพยาบ้ามาก โดยเฉพาะในด้านการปฏิบัติทางพุทธศาสนา ซึ่งผลเช่นนี้พบผลได้เด่นชัดในกลุ่มนักเรียนหญิง และยังพบอีกว่า ในกลุ่มรวม ความรู้เกี่ยวกับยาบ้า เป็นตัวทำนายที่สำคัญลำดับที่สอง ของพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับยาบ้า โดยร่วมกับตัวแปรอีก 6 ตัว ทางด้านจิตลักษณะและสถานการณ์ ทำนายพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับยาบ้าได้ 41.4% ผลเช่นนี้ยังพบในกลุ่มย่อยอีก 3 กลุ่ม นอกจากนี้ ยังพบอีกว่า ในกลุ่มรวม ความรู้เกี่ยวกับยาบ้า เป็นตัวทำนายที่สำคัญลำดับที่สองของการปฏิบัติทางพุทธศาสนา โดยร่วมกับตัวแปรอีก 6 ตัว ทางด้านจิตลักษณะและสถานการณ์ ทำนายการปฏิบัติทางพุทธศาสนาได้ 49.0% ผลเช่นนี้ยังพบในกลุ่มย่อยอีก 8 กลุ่ม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Paul, et.al (1990) ได้ศึกษาและรวบรวมเกี่ยวกับจิตวิทยาสิ่งแวดล้อมไว้หลายด้าน โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และประหยัดพลังงานได้แก่ การศึกษาที่พบว่า การให้ความรู้เกี่ยวกับการประหยัดพลังงานประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้วย เช่น การให้ความรู้แก่เด็กนักเรียนในระดับมัธยม ปรากฏว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไม่เฉพาะนักเรียนเท่านั้น แต่รวมถึงผู้ปกครองอีกด้วย ทั้งนี้อาจเกิดจากการสอนที่เป็นเรื่องเฉพาะเจาะจงว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานไม่ใช่เรื่องทั่วไป ประกอบกับผู้ที่ไปตรวจสอบที่บ้านของนักเรียนจะให้คำแนะนำและพูดคุยกับผู้ปกครองด้วย

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัย พบว่า บุคคลที่มีความรู้ในเรื่องต่างๆ มาก ส่งผลการแสดงพฤติกรรมนั้นๆ สูงขึ้น เช่น พฤติกรรมการหลีกเลี่ยงสารเสพติดสูงขึ้น พฤติกรรมการรักษานามัยส่วนบุคคลสูงขึ้น มีการปฏิบัติทางพุทธศาสนาสูงขึ้น พฤติกรรมการเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวสูงขึ้น พฤติกรรมการรักษาระเบียบสูงขึ้น

การวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบวัดของ นิภาพร โชติสุดแสนท์ (2545 : 166-168) ซึ่งศึกษา “ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัย” มีลักษณะเป็นข้อคำถามให้ตอบแบบ “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” ถ้าข้อคำถามใด นักศึกษาตอบได้ถูกต้องให้ 1 คะแนน และถ้าตอบผิดให้ 0 คะแนน ทั้งนี้เพื่อประเมินการรับทราบข้อเท็จจริง ข้อมูล และหลักการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา

สรุป จากผลการวิจัยที่ประมวลมานี้ทำให้คาดได้ว่า สมาชิก ที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากกว่า นักศึกษาที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์น้อย

(3.2) ทศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ทศนคติ เป็นสภาวะทางจิตประการหนึ่งที่บุคคลมีต่อสิ่งต่างๆ อันเกิดจากการได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 องค์ประกอบ ซึ่ง งามตา วนินทานนท์ (2535 : 210-264) ได้ให้ความหมายของแต่ละองค์ประกอบไว้สรุปได้ดังนี้

องค์ประกอบทางการรู้เชิงประเมินค่า (Cognitive Component) เดิมใช้ในความหมายของการรู้การคิด ความเชื่อ ตลอดจนข้อสนเทศทั่วไปเกี่ยวกับวัตถุทางทศนคตินั้น แต่องค์ประกอบนี้จะต้องมีลักษณะที่มีทิศทางประกอบด้วย คือทางด้านดีหรือเลว มีประโยชน์หรือโทษ จึงไม่ใช่ข้อเท็จจริง (fact) ตามปกติเท่านั้น เนื้อหาที่สำคัญที่สุดในองค์ประกอบนี้คือ ความเชื่อเชิงประเมินค่า ว่าสิ่งนั้นดีหรือเลว มีประโยชน์หรือมีโทษอย่างไร ดังนั้น การวัดองค์ประกอบแรกของทศนคติอย่างถูกต้องจะต้องวัดความรู้เชิงประเมินค่าเกี่ยวกับวัตถุทางทศนคตินั้นของบุคคล

องค์ประกอบทางความรู้สึก (Affective Component) ทศนคติที่มีลักษณะสำคัญคืออารมณ์ของบุคคล เกี่ยวกับวัตถุทางทศนคตินั้นเช่นเดียวกับองค์ประกอบแรก ความรู้สึกของบุคคลก็จะต้องมีลักษณะที่เป็นทิศทางด้วย ซึ่งหมายถึงความชอบ ความไม่ชอบสิ่งหนึ่ง หรือความพอใจ ไม่พอใจสิ่งหนึ่ง และสอดคล้องกับองค์ประกอบแรกของเขาด้วย กล่าวคือถ้าบุคคลเชื่อว่าสิ่งใดดีมีประโยชน์ บุคคลก็จะชอบและพอใจสิ่งนั้น ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลเชื่อว่าสิ่งนั้นเลวหรือมีโทษบุคคลก็จะไม่ชอบ ไม่พอใจสิ่งนั้น องค์ประกอบนี้มีเนื้อหาที่อาจจะวัดได้ไม่หลากหลายเท่าองค์ประกอบแรก แต่ก็ยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของทศนคติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบทางการมุ่งกระทำ (Action Tendency Component) เนื่องจากทัศนคติเป็นลักษณะทางจิตใจ ที่ต้องศึกษาแยกต่างหากจากพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง ฉะนั้นองค์ประกอบนี้จะเป็นการรายงานเกี่ยวกับพฤติกรรม หรือเป็นการวัดปริมาณของพฤติกรรมโดยตรงไม่ได้ แต่จะต้องเป็นลักษณะทางจิตใจที่เกี่ยวกับพฤติกรรม เจตนาที่จะกระทำหรือ ความมุ่งกระทำ องค์ประกอบนี้จึงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของบุคคลมากกว่าองค์ประกอบอื่น

องค์ประกอบทั้งสามของทัศนคติ สามารถใช้ในการทำนาย และอธิบายพฤติกรรมที่เฉพาะเจาะจงของบุคคลได้ เพราะเชื่อว่าหากบุคคลมีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องใด (ร่วมกับบุคลิกภาพอื่นๆ ที่เหมาะสม) ก็จะกระตุ้นให้บุคคลนั้นจะมีแนวโน้มที่จะมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมในเรื่องนั้น มากกว่าบุคคลที่มีทัศนคติไม่ดี ผู้มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จึงหมายถึง การที่บุคคลประเมินค่าว่าพฤติกรรมดังกล่าวเป็นสิ่งที่ดี มีประโยชน์ รู้สึกพอใจ และพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรม การท่องเที่ยวในลักษณะและวิธีการต่างๆ ซึ่งเป็นไปในทิศทางบวก ส่วนผู้ที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึงการที่บุคคลประเมินค่าว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ยุ่งยาก ไม่พอใจ และไม่คิดที่จะแสดงพฤติกรรมหรือเป็นไปในทิศทางลบ

โดยทั่วไปพฤติกรรมของบุคคล จะเป็นไปในทิศทางและระดับความเข้มที่สอดคล้องกับทัศนคติในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนั้น ดังจะเห็นได้จาก งานวิจัยของ นิภาพร โชติสุดแสนท์ (2545 : 94, 96, 99) ที่พบว่า นักศึกษาที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมส่งเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว และพฤติกรรมรักษาระเบียบมากกว่า นักศึกษาที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์น้อย พบผลในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยหลายกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองสูง และยังพบอีกว่า ในกลุ่มรวม ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นตัวทำนายที่สำคัญลำดับที่แรก ของพฤติกรรมส่งเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว โดยร่วมกับตัวแปรอีก 10 ตัว ทางด้านจิตลักษณะและสถานการณ์ทำนายพฤติกรรมส่งเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวได้ 43.4% พบผลเดียวกันเช่นในกลุ่มย่อยอีก 9 กลุ่ม และยังพบอีกว่า ในกลุ่มรวม ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นตัวทำนายที่สำคัญอันดับแรก ของพฤติกรรมรักษาระเบียบ โดยร่วมกับตัวแปรอีก 10 ตัว ทางด้านจิตลักษณะและสถานการณ์ ทำนายพฤติกรรมส่งเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวได้ 37.6% พบผลเดียวกันเช่นในกลุ่มย่อยอีก 4 กลุ่ม

งานวิจัยของ พิระนันท์ บุรณะโสภณ (2538) ศึกษาประชาชนทั่วไปทั้งชายและหญิง ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 432 คน ก็พบว่าทัศนคติต่อการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับการมีส่วนร่วมในการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

งานวิจัยของ Boldero (1995) ศึกษาทดลองเรื่องการประหยัดหนังสือพิมพ์ในครัวเรือน ในช่วงระยะเวลา 2 สัปดาห์ กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 254 คน อายุระหว่าง 18-78 ปี ทั้งชายและหญิง พบว่า ทัศนคติต่อการแปรรูป และความตั้งใจที่จะกระทำ เป็นปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมการแปรรูปกระดาษหนังสือพิมพ์ร่วมกับปัจจัยอื่นๆ ได้ ประมาณ 35.8% นอกจากนี้ยังมีการวิจัยทดลองเพื่อสร้างมาตรวัดทัศนคติด้านสิ่งแวดล้อม (Berberoglu & Tosunoglu, 1995) โดยทดสอบกับนักศึกษาณะต่างๆ ของมหาวิทยาลัย ในตุรกี จำนวน 639 คน เป็นชาย 291 คน และหญิง 348 คน พบว่ามาตรวัดที่สร้างขึ้นโดยมีปัจจัย 4 กลุ่มคือ ทัศนคติต่อการเพิ่มประชากร ทัศนคติต่อการเห็นความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อม ทัศนคติต่อการใช้พลังงานนิวเคลียร์ และทัศนคติต่อการอนุรักษ์พลังงาน นักศึกษามีการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอบสนองต่อมาตรวัด โดยแสดงการรับรู้ถึงประเด็นต่างๆ ทางสิ่งแวดล้อมที่ทำการทดสอบ แสดงให้เห็นว่าตัวแปรทัศนคติ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยด้านสิ่งแวดล้อม

แม้ว่าทัศนคติจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมต่างๆ แต่ลักษณะของทัศนคติที่ใช้เพื่อการทำนายพฤติกรรมนั้น จะต้องเป็นลักษณะที่เจาะจงเฉพาะพฤติกรรม ในระยะเวลา หรือกาลเทศะ ที่เหมาะกับการแสดงพฤติกรรมนั้นๆ และเป็นทัศนคติที่เกิดจากประสบการณ์โดยตรงด้วย (งามตา วนิทานนท์. 2535 : 267) แนวทางการวัดทัศนคติเพื่อให้เกิดความแม่นยำ มักจะวัดที่ปริมาณและทิศทางของทัศนคติต่อพฤติกรรมเดียวกัน และควรที่จะวัดใน 3 องค์ประกอบ โดยวัดองค์ประกอบทางความรู้เชิงประเมินค่า และองค์ประกอบทางความรู้สึก ซึ่งเป็นการวัดทัศนคติทุกๆ ไป ดังนั้น การวัดทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในงานวิจัยนี้ ได้มุ่งวัดทัศนคติด้านความรู้เชิงประเมินค่าและทัศนคติด้านความรู้สึกต่อพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การที่นักศึกษามองเห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นสิ่งที่มีความดี หรือไม่มีประโยชน์มากนักน้อยเพียงใด นักศึกษาพอใจหรือไม่พอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้แบบวัดที่ผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบวัดของ นิภาพร โชติสุดแสนท์ (2545 : 168-169) ซึ่งศึกษา “ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัย” มีลักษณะเป็นมาตรประเมินรวมค่า ทั้งนี้ประเมินความคิดเห็นต่อประโยชน์ หรือโทษ มีความรู้สึกชอบ พอใจต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา

สรุป จากผลการวิจัยที่ประมวลมานี้ทำให้คาดได้ว่า นักศึกษาที่มีทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากกว่า นักศึกษาที่มีทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์น้อย

2.3 โปรแกรมลิสเรลกับการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

2.3.1 โปรแกรมลิสเรล

โปรแกรมลิสเรล (LISREL Computer Program) คือ โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปที่พัฒนาขึ้นโดย Karl Joreskog and Dag Sorbom เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับกรวิจัยที่ใช้โมเดลการวิจัยแบบโมเดลลิสเรล (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2538) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการยืนยันโมเดลหรือการตรวจสอบทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรที่อยู่ในรูปของโมเดล

คำว่า ลิสเรล ในภาษาไทยเป็นคำทับศัพท์ของคำในภาษาอังกฤษว่า LISREL ซึ่งเป็นคำย่อของ Linear Structural Relation หมายถึง ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น ซึ่งเป็นความหมายของการวิเคราะห์ลิสเรลในสมัยแรกที่พัฒนาขึ้นโดย Joreskog และคณะ เมื่อปี ค.ศ. 1970 ต่อมาโปรแกรมนี้ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในปัจจุบันความหมายของโมเดล LISREL เปลี่ยนไปเป็น Structural Equation Modeling ซึ่งหมายถึง โมเดลสมการโครงสร้างที่มีคำย่อว่า SEM (Toit and Toit. 2001) ดังนั้น โมเดลลิสเรลในปัจจุบัน จึงหมายถึง โมเดลสมการโครงสร้าง ทั้งนี้เนื่องจาก วิธีการวิเคราะห์โมเดลลิสเรลเกิดจากการสังเคราะห์โดยการบูรณาการวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) วิธีการวิเคราะห์อิทธิพล (Path analysis) และวิธีการประมาณค่าพารามิเตอร์ในการวิเคราะห์ถดถอย (Regression analysis) เข้าด้วยกันได้เป็นวิธีการใหม่ที่มีลักษณะเป็นการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ที่มีจุดเด่นคือ โมเดลการวิเคราะห์เป็นโมเดลเดียวกับโมเดลการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

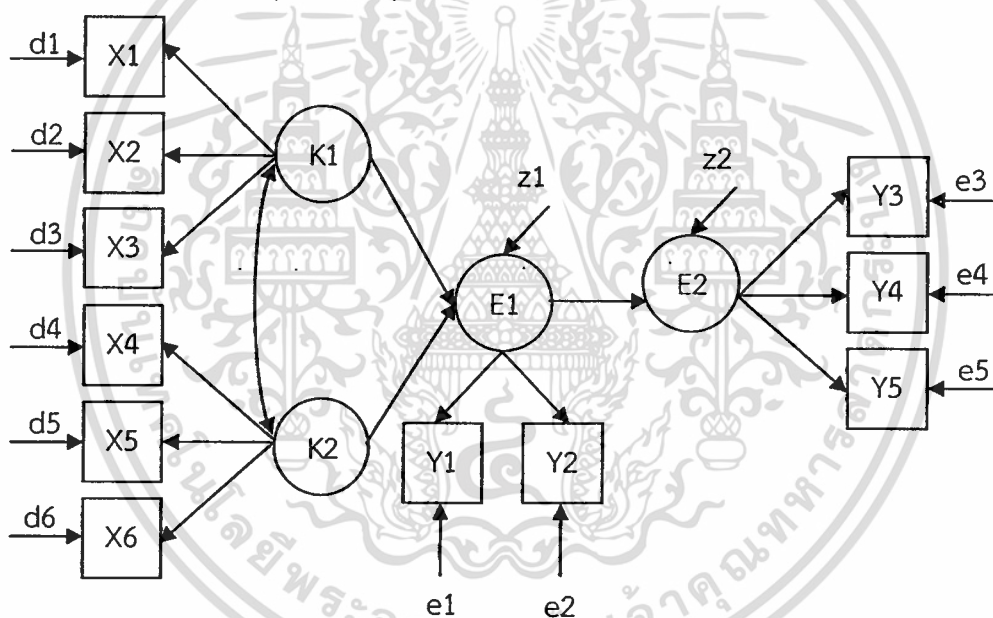
สามารถประมาณค่าพารามิเตอร์ทุกค่าด้วยการวิเคราะห์เพียงครั้งเดียว และโปรแกรมลิสเรลนี้นับเป็นโปรแกรมแรก que พัฒนาขึ้นเพื่อวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง เป็นโปรแกรมที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย โปรแกรมลิสเรลในปัจจุบันเป็น Version 8 พัฒนาขึ้นโดย Karl Joreskog and Dag Sorbom นอกจากนี้ยังมีโปรแกรมอื่นๆ ที่ใช้วิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างอีกมากมาย เช่น EQS AMOS และ MPlus (สุภมาส อังศุโชติ และคณะ, 2552)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ โดยใช้รูปแบบโมเดลสมการโครงสร้าง หรือโมเดลลิสเรล จึงเลือกวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์อทธิพล (Path analysis) โดยใช้โปรแกรมลิสเรล (LISREL)

2.3.2 การวิเคราะห์อทธิพลโดยใช้โมเดลสมการโครงสร้าง

2.3.2.1 แผนภาพโมเดลสมการโครงสร้าง

โมเดลสมการโครงสร้างที่ใช้ในการวิเคราะห์อทธิพล โดยใช้โปรแกรมลิสเรลมีส่วนประกอบและโครงสร้างดังภาพที่ 2.4 (สุภมาส อังศุโชติ และคณะ, 2552)

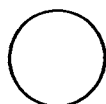

ภาพที่ 2.4 แผนภาพโมเดลสมการโครงสร้าง

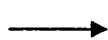
จากภาพที่ 2.4 ซึ่งเป็นแผนภาพโมเดลสมการโครงสร้าง ประกอบด้วยสัญลักษณ์ต่างๆ ดังนี้

หมายถึง ตัวแปรสังเกตได้ (Observed variables)

หมายถึง ตัวแปรแฝง (Latent variables)

หมายถึง ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ หรือน้ำหนักองค์ประกอบ

หมายถึง ความสัมพันธ์หรือความแปรปรวนร่วมของสองตัวแปร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวแปรแฝงในโมเดลสมการโครงสร้างจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ ตัวแปรแฝงที่เป็นสาเหตุ (ในภาพที่ 2.4 คือ K1 และ K2) เรียกว่า ตัวแปรแฝงภายนอก (Exogenous variables) ใช้สัญลักษณ์ K หรือ ζ (อ่านว่า KSI) ตัวแปรแฝงที่เป็นผล (ในภาพที่ 2.4 คือ E1 และ E2) เรียกว่า ตัวแปรแฝงภายใน (Endogenous variables) ใช้สัญลักษณ์ E หรือ η (อ่านว่า ETA)

ตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลสมการโครงสร้างแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือตัวแปรสังเกตได้สำหรับวัดตัวแปรแฝงภายนอก ใช้สัญลักษณ์ X และตัวแปรสังเกตได้สำหรับวัดตัวแปรแฝงภายใน ใช้สัญลักษณ์ Y

ความคลาดเคลื่อนของการวัดตัวแปรสังเกตได้ X ใช้สัญลักษณ์ d หรือ δ (อ่านว่า THETA) ส่วนความคลาดเคลื่อนของการวัดตัวแปรสังเกตได้ Y ใช้สัญลักษณ์ e หรือ ϵ (อ่านว่า EPSILON) ความคลาดเคลื่อนของการวัดตัวแปรแฝง E ใช้สัญลักษณ์ z หรือ ζ (อ่านว่า ZETA)

จากโมเดลในภาพที่ 2.4 พบว่ามี

ตัวแปรที่แฝงภายนอก 2 ตัว คือ K1 และ K2

ตัวแปรที่แฝงภายใน 2 ตัว คือ E1 และ E2

ตัวแปรสังเกตได้ภายนอก 6 ตัว คือ X1 X2 X3 X4 X5 และ X6 โดยที่ X1 X2 และ X3 เป็นตัวแปรสังเกตได้ของ K1 และ X4 X5 และ X6 เป็นตัวแปรสังเกตได้ของ K2

ตัวแปรสังเกตได้ภายใน 5 ตัว คือ Y1 Y2 Y3 Y4 และ Y5 โดยที่ Y1 และ Y2 เป็นตัวแปรสังเกตได้ของ E1 และ Y3 Y4 และ Y5 เป็นตัวแปรสังเกตได้ของ E2

d1 d2 d3 d4 d5 และ d6 เป็นความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนของ X1 X2 X3 X4 X5 และ X6 ตามลำดับ

e1 e2 e3 e4 และ e5 เป็นความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนของ Y1 Y2 Y3 Y4 และ Y5 ตามลำดับ

z1 และ z2 เป็นความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนของ E1 และ E2 ตามลำดับ

โมเดลสมการโครงสร้างประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ โมเดลการวัด (Measurement model) และโมเดลโครงสร้าง (Structural model)

1. โมเดลการวัด (Measurement model) เป็นโมเดลที่ระบุความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปรแฝงกับตัวแปรสังเกตได้ มี 2 ชนิด คือ โมเดลการวัดสำหรับตัวแปรแฝงภายนอก และโมเดลการวัดสำหรับตัวแปรแฝงภายใน หรือเป็นส่วนของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน จากภาพที่ 2.4 มีโมเดลการวัดตัวแปรแฝงภายนอก คือ โมเดลองค์ประกอบของ K1 และ K2 และมีโมเดลการวัดตัวแปรแฝงภายใน คือ โมเดลองค์ประกอบของ E1 และ E2

2. โมเดลโครงสร้าง (Structural model) เป็นโมเดลที่ระบุความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงกับตัวแปรแฝง จากภาพที่ 2.4 โมเดลโครงสร้าง คือ โมเดลที่ระบุความสัมพันธ์ระหว่าง K1 K2 กับ E1 และ E1 กับ E2

ในโปรแกรมลิสเรล ค่าพารามิเตอร์ต่างๆ ในโมเดลจะแสดงรูปเมทริกซ์ ดังนี้

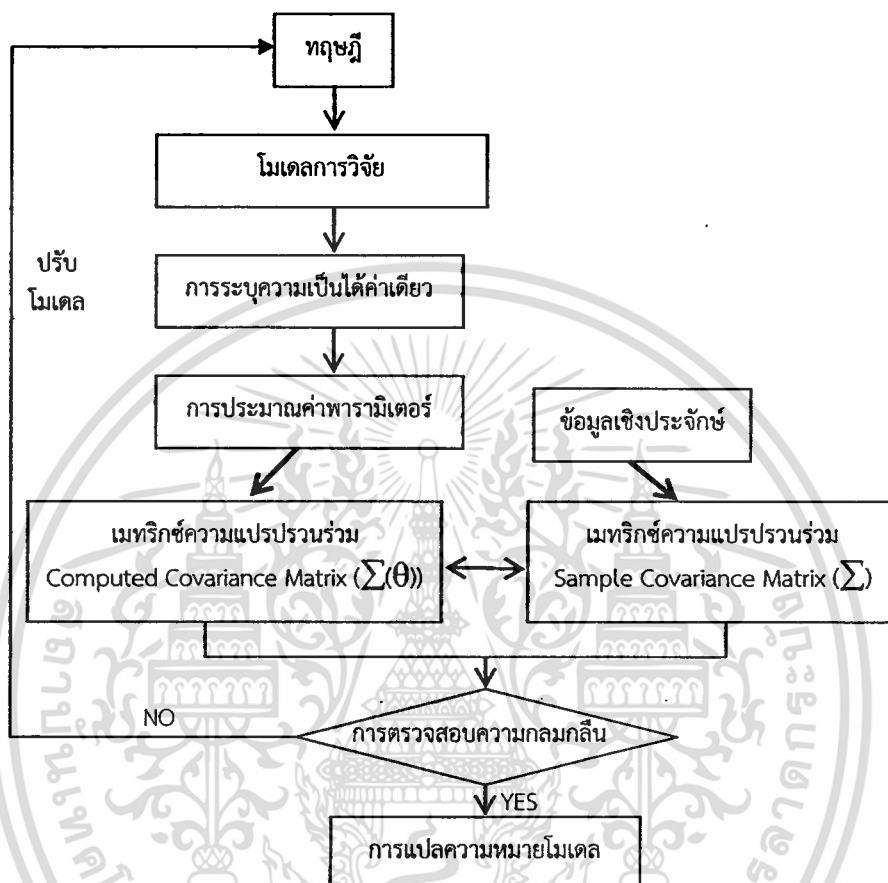
ชื่อเมทริกซ์	สัญลักษณ์กรีก	สัญลักษณ์ในภาษาลิสเรล	ขนาด
Lambda-X	Λ_x	LX	NX X NK
Lambda-Y	Λ_y	LY	NY X NE
Gamma	Γ	GA	NE X NK
Beta	B	BE	NE X NE
Phi	Φ	PH	NK X NK
Psi	Ψ	PS	NE X NE
Theta-Delta	$\Theta\delta$	TD	NX X NX
Theta-Epsilon	$\Theta\varepsilon$	TE	NY X NY
Theta-Delta-Epsilon	$\Theta\delta\varepsilon$	TH	NX X NY

- เมื่อ
- NX แทนจำนวนตัวแปรสังเกตได้ภายนอก
  - NY แทนจำนวนตัวแปรสังเกตได้ภายใน
  - NK แทนจำนวนตัวแปรแฝงได้ภายนอก
  - NE แทนจำนวนตัวแปรแฝงได้ภายใน
  - X แทนเวกเตอร์ตัวแปรสังเกตได้ภายนอก X
  - Y แทนเวกเตอร์ตัวแปรสังเกตได้ภายใน Y
  - ξ แทนเวกเตอร์ตัวแปรแฝงภายนอก K
  - η แทนเวกเตอร์ตัวแปรแฝงภายใน E
  - δ แทนเวกเตอร์ความคลาดเคลื่อน d ในการวัดตัวแปรสังเกตได้ X
  - ε แทนเวกเตอร์ความคลาดเคลื่อน e ในการวัดตัวแปรสังเกตได้ Y
  - ζ แทนเวกเตอร์ความคลาดเคลื่อน z ของตัวแปร E
  - Λ_x แทนเมทริกซ์สัมประสิทธิ์ถดถอยของ X บน K
  - Λ_y แทนเมทริกซ์สัมประสิทธิ์ถดถอยของ Y บน E
  - Γ แทนเมทริกซ์อิทธิพลเชิงสาเหตุจาก K ไป E
  - B แทนเมทริกซ์อิทธิพลเชิงสาเหตุระหว่าง E ไป E
  - Φ แทนเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างตัวแปรแฝงภายนอก K
  - Ψ แทนเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างความคลาดเคลื่อน z
  - $\Theta\delta$ แทนเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างความคลาดเคลื่อน d
  - $\Theta\varepsilon$ แทนเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างความคลาดเคลื่อน e
  - $\Theta\delta\varepsilon$ แทนเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมระหว่างความคลาดเคลื่อน d กับ e

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.2.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างมีขั้นตอนการดำเนินงานดังภาพที่ 2.5 (สุภมาส อังศุโชติ และคณะ. 2552)

ภาพที่ 2.5 ขั้นตอนการวิเคราะห์อิทธิพลโดยใช้โมเดลสมการโครงสร้าง

2.3.3 ดัชนีความกลมกลืนที่ใช้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดล

สุภมาส อังศุโชติ และคณะ (2552) ได้กล่าวถึง การตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างไว้ว่า โปรแกรมลิสเรลจะประเมินความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แล้วรายงานค่าดัชนีต่างๆ ในรายงานผลการวิเคราะห์ (Print out) ค่าดัชนีเหล่านั้นจะแสดงว่าโดยภาพรวมโมเดลสมการโครงสร้างสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เพียงใด ดัชนีที่ใช้บอกความสอดคล้องของโมเดลมีหลายตัว แต่ไม่มีดัชนีตัวใดตัวหนึ่งที่ดีกว่าดัชนีตัวอื่นๆ เพราะค่าดัชนีต่างๆ แต่ละตัวใช้ในแต่ละกรณี เช่น ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง วิธีการประมาณค่า ความซับซ้อนของโมเดล การไม่เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการแจกแจงปกติของตัวแปร จำนวนตัวแปรอิสระ หรือหลายๆกรณีรวมกัน ดัชนีเหล่านั้นประกอบด้วย

2.3.3.1 ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square statistics) เป็นดัชนีที่ใช้แพร่หลายในการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยภาพรวม ค่าไค-สแควร์ คำนวณจากผลคูณระหว่าง Minimum Fit Function Value (F min) กับ $n-1$ เมื่อ n แทนขนาดของกลุ่มตัวอย่าง มี

เอกสารนี้เป็นเอกสารทบทวนวิชาสำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชั้นของความเป็นอิสระ (df) เท่ากับ $k(k+1)/2-t$ เมื่อ k แทนจำนวนตัวแปรสังเกตได้ และ t แทนจำนวนพารามิเตอร์ในโมเดลที่ต้องประมาณค่า สมมติฐานของการทดสอบคือ $H_0 : \Sigma = \Sigma(\Theta)$ เมื่อ Σ แทนเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของข้อมูลเชิงประจักษ์ และ $\Sigma(\Theta)$ แทน เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของตัวแปรสังเกตได้ที่ประมาณมาจากโมเดล ถ้าค่าไค-สแควร์มีนัยสำคัญ แสดงว่า โมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ไม่สอดคล้อง/กลมกลืนกัน

การใช้ไค-สแควร์เป็นสถิติทดสอบมีข้อจำกัดคือ ถ้าตัวแปรสังเกตได้มีการแจกแจงแบบ Leptokurtic จะทำให้ค่าไค-สแควร์สูงกว่าความเป็นจริง ทำให้มีโอกาสปฏิเสธสมมติฐานศูนย์ได้มาก ส่วนข้อมูลที่มีการแจกแจงแบบ Platykurtic ก็จะทำให้ค่าไค-สแควร์ต่ำกว่าความเป็นจริง ถ้าข้อมูลมีความเบ้สูงก็จะทำให้ค่าไค-สแควร์สูงกว่าปกติ นอกจากนั้นค่าไค-สแควร์ยังขึ้นกับขนาดของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างยิ่งใหญ่มากค่าไค-สแควร์ก็จะยิ่งสูงมากจนอาจทำให้สรุปผลได้ไม่ถูกต้อง ดังนั้นจึงแก้ไขโดยการพิจารณาค่า χ^2/df ซึ่งควรมีค่าน้อยกว่า 2.00 หรือบางตำราอาจกล่าวไว้ว่าค่า χ^2/df ควรมีค่าน้อยกว่า 5.00 (Bollen. 1989; Diamantopoulos and Siguaw. 2000)

2.3.3.2 ค่า NCP (Non-Centrality Parameter) การทดสอบด้วยสถิติทดสอบไค-สแควร์ อาจปฏิเสธสมมติฐานศูนย์เนื่องจากข้อมูลมิได้แจกแจงแบบไค-สแควร์ แต่มีการแจกแจงเป็นแบบ Non-Central χ^2 (การแจกแจงแบบไค-สแควร์ เป็นกรณีหนึ่งของการแจกแจงแบบ Non-Central χ^2) ซึ่งมีค่า Non-centrality parameter เป็น λ โดยค่า λ จะแสดงความแตกต่างของ Σ กับ $\Sigma(\Theta)$ ถ้า λ เท่ากับ 0 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ถ้าค่า λ ยิ่งมากยิ่งมีโอกาสปฏิเสธสมมติฐานว่างมาก โดยโปรแกรมจะแสดงค่า λ ในช่วงความเชื่อมั่น 90% โปรแกรมไม่แสดงหมายถึงค่า λ ใหญ่มากจนไม่สามารถประมาณค่าช่วงความเชื่อมั่นได้

2.3.3.3 ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root Mean Square error of Approximation: RMSEA) ใช้ทดสอบสมมติฐาน $H_0 : \Sigma \neq \Sigma(\Theta)$ แต่นำค่าองค์ความเป็นอิสระมาปรับแก้ โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$RMSEA = (F0/df)^{1/2}$$

เมื่อ F0 คือ Population Discrepancy Function Value หรือค่าฟังก์ชันความกลมกลืนเมื่อโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ถ้า F0 เท่ากับศูนย์ RMSEA จะเท่ากับศูนย์แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก

Diamantopoulos and Siguaw (2000) เสนอว่าค่า RMSEA ที่ดีมากๆ ควรมีค่าน้อยกว่า 0.05 ค่าระหว่าง 0.05-0.08 หมายถึง โมเดลค่อนข้างสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าระหว่าง 0.08-0.10 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เล็กน้อย และค่าที่มากกว่า 0.10 แสดงว่าโมเดลยังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.3.3.4 ค่า ECVI (Expected Cross-Validation Index) เป็นการทดสอบภาพรวมของความคลาดเคลื่อนระหว่าง Σ กับ $\Sigma(\Theta)$ ถ้าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ค่า ECVI ต้องน้อยกว่า ECVI for Saturated Model และ ECVI for Independence Model

2.3.3.5 ค่า Model AIC (Akaike's Information Criterion) เป็นการทดสอบภาพรวมของความคลาดเคลื่อนระหว่าง Σ กับ $\Sigma(\Theta)$ เช่นเดียวกับค่า ECVI ถ้าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ค่า Model AIC ต้องน้อยกว่าค่า Saturated AIC และ Independence AIC นอกจากนี้ยังมีค่า

Model CAIC (Consistent Version of AIC) ซึ่งเป็นค่า AIC ที่ปรับแก้ด้วยขนาดของกลุ่มตัวอย่าง การแปลความหมายเหมือนค่า Model AIC

2.3.3.6 ดัชนีวัดความสอดคล้องเชิงสัมบูรณ์ (Absolute Fit Index) ที่นิยมใช้มี 3 ดัชนี ได้แก่

GFI (Goodness of Fit) แสดงถึงปริมาณความแปรปรวนและความแปรปรวนร่วมอธิบายได้ด้วยโมเดล

AGFI (Adjusted Goodness of Fit) แสดงถึงปริมาณความแปรปรวนและความแปรปรวนร่วมอธิบายได้ด้วยโมเดลโดยปรับแก้ด้วยองศาความเป็นอิสระ

PGFI (Parsimony Goodness of Fit) แสดงถึงปริมาณความแปรปรวนและความแปรปรวนร่วมที่อธิบายได้ด้วยโมเดลที่ปรับแก้ด้วยความซับซ้อนของโมเดล

โดยทั่วไปค่า GFI และ AGFI มีค่าระหว่าง 0 ถึง 1 ค่า GFI และ AGFI ที่ยอมรับได้ควรมีค่ามากกว่า 0.90 แต่ค่า PGFI ควรมีค่าต่ำ คือมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

2.3.3.7 ดัชนีวัดความสอดคล้องเชิงสัมพัทธ์ (Relative Fit Index) ได้แก่ NFI (Normed Fit Index) NNFI (Non-Normed Fit Index) PNFI (Parsimony Normed Fit Index) CFI (Comparative Fit Index) เป็นดัชนีที่บอกว่าโมเดลที่ตัวแปรไม่มีความสัมพันธ์กันเลย (Baseline Model) หรือโมเดลอิสระ (Independence Model) ค่าของดัชนีเหล่านี้มีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 1 ยกเว้น NNFI ที่อาจมีค่ามากกว่า 1.00 ได้ NFI และ CFI ที่ดีควรมีค่า 0.90 ขึ้นไป ค่า PNFI ควรมีค่าต่ำๆ

2.3.3.8 CN (Critical N) เป็นดัชนีที่แสดงขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะยอมรับดัชนีที่แสดงความสอดคล้อง/กลมกลืนของโมเดลได้ และ CN ควรมีค่ามากกว่า 200 (Diamantopoulos และ Sigauw, 2000)

2.3.3.9 ดัชนีวัดความสอดคล้องในรูปความคลาดเคลื่อน มี 3 ตัว คือ RMR, Standardized Residual และ Standardized RMR ดังนี้

RMR (Root Mean Square Residual) เป็นค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนระหว่าง $\sum - \sum(\theta)$ ค่าที่มีค่าน้อยแสดงถึงโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แต่ค่า RMR ขึ้นอยู่กับหน่วยของการวัดของตัวแปร เมื่อตัวแปรที่มีสเกลการวัดที่ต่างกันมาก ตัวแปรบางตัวที่มีสเกลการวัดกว้างจะทำให้ค่าเฉลี่ยของ residual บิดเบือนไป ทำให้ค่าที่ได้ผิดไปด้วย ดังนั้นจึงอาจไปพิจารณาร่วมกับค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standardized Residual) ซึ่งเป็นค่าของความคลาดเคลื่อนหารด้วยค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่า (Estimated Standard Error) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานไม่ควรมีค่ามากกว่า 12.581 (Diamantopoulos and Sigauw, 2000)

ค่า Standardized RMR เป็นค่าสรุปของค่า Standardized Residual ควรมีค่าน้อยกว่า 0.05 จึงจะสรุปได้ว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.3.4 ตัวอย่างงานวิจัยที่ใช้โปรแกรมลิสเรลวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

วีรวรรณ วงศ์ปิ่นเพชร และชลิตา วสุวัต (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จังหวัดเชียงใหม่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมลิสเรล 8.72 ผลการวิจัยพบว่า โมเดลที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยเส้นอิทธิพลมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

0.05 ทุกตัวแปร รวมทั้งค่าการทดสอบความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ทุกค่า โดยโมเดลสุดท้ายมีค่า χ^2/df ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไค-สแควร์ (χ^2) = 90.23, df = 84, p-value = 0.30, ค่า RMSEA = 0.01, SRMR = 0.03, GFI = 0.99, AGFI = 0.97 และ CN = 1026.16 และพบว่าตัวแปรที่ส่งผลมากที่สุดต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คือ การเห็นแบบอย่างที่เหมาะสม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.80 รองลงมาคือ เจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จิตพอเพียง ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และปทัสถานของกลุ่ม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.46, 0.25, 0.21 และ 0.21 ตามลำดับ และพบว่าพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมส่งผลต่อคุณภาพชีวิต โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.64

วงศ์ชนก จำริญสาร (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของปัจจัยด้านจิตวิทยาและสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อลดภาวะโลกร้อนในระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อลดภาวะโลกร้อนของนิสิตมากที่สุดคือ สิ่งแวดล้อมศึกษา (EE) (0.74) รองลงมาคือ แรงบันดาลใจในการมีจิตสาธารณะ (MIND) (0.27) จิตลักษณะตามสถานการณ์ (STATES) (0.18) และจิตลักษณะเดิม (TRAIT) (0.15) ตามลำดับ โดยองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบสามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อลดภาวะโลกร้อนของนิสิต ได้ร้อยละ 84.00 และองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อแรงบันดาลใจในการมีจิตสาธารณะ (MIND) มากที่สุดคือ สิ่งแวดล้อมศึกษา (EE) (0.57) รองลงมาคือ จิตลักษณะเดิม (TRAIT) (0.15) และจิตลักษณะตามสถานการณ์ (STATES) (0.14) ตามลำดับโดยองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบสามารถอธิบายความแปรปรวนของแรงบันดาลใจในการมีจิตสาธารณะ (MIND) ได้ร้อยละ 100.00

งานวิจัยของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตร “นักวิจัยทางสังคมศาสตร์” รุ่นที่ 50 (2540) ที่ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตนาเชิงพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทย พบว่า เจตนาเชิงพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทย (ระดับอุดมศึกษา) ได้รับอิทธิพลทางตรงสูงสุดจากตัวแปรพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน มีค่าเท่ากับ 0.25 โดยตัวแปรดังกล่าวยังมีอิทธิพลทางอ้อมส่งผ่านตัวแปรการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นอิทธิพลรวมต่อตัวแปรเจตนาเชิงพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีค่าเท่ากับ 0.30 สำหรับตัวแปรอื่นๆ พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงอย่างเดียวต่อเจตนาเชิงพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คือ ตัวแปรการรับรู้การควบคุมพฤติกรรม มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.13 ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมอย่างเดียวต่อเจตนาเชิงพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คือ ตัวแปรการรับรู้ข่าวสารจากสื่อป้ายโฆษณา ประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และตัวแปรการรับรู้ข่าวสารจากสื่อวิทยุ โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.01, 0.01 และ 0.02

Kijlka, R. (2008) ได้ศึกษาแบบจำลองการรับรู้ความมั่นคงทางด้านสิ่งแวดล้อมในอุตสาหกรรมฟอกย้อม โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างพนักงานระดับปฏิบัติการ ผู้บริหารระดับกลาง ผู้บริหารระดับสูง และพนักงานฝ่ายสนับสนุน โรงงานอุตสาหกรรมฟอกย้อม ในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาคร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม LISREL Version 8.72 ผลการวิจัยพบว่า โมเดลการรับรู้ความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อมในอุตสาหกรรมฟอกย้อมมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โมเดลที่สร้างขึ้นอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรการรับรู้ความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อมในอุตสาหกรรมฟอกย้อม ได้ร้อยละ 86 โมเดลการรับรู้ความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อมในอุตสาหกรรมฟอกย้อมที่พัฒนาขึ้น มีค่าดัชนีความกลมกลืน Chi-Square = 11.87, df = 13, p = 0.54, RMSEA = 0.00, GFI = 0.99, IFI = 1.00, CFI = 1.00, Normed Chi-Square = 0.91, CAIC = 227.55, Saturated CAIC = 303.29 ตัวแปร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แผนการรับรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรแผนการรับรู้ความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม และมีอิทธิพลทางอ้อมโดยส่งผ่านตัวแปรแผนการรับรู้ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ตัวแปรแผนการรับรู้ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรแผนการรับรู้ความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม ตัวแปรสังเกตได้การรับรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวชี้วัด ดังนี้ ความรู้ = 1.00 ทักษะ = 0.82 ความตระหนัก = 0.80 การมีส่วนร่วม = 0.80 และเจตคติ = 0.62 ตัวแปรสังเกตได้การรับรู้ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวชี้วัด ดังนี้ การเฝ้าระวังและวัดผล = 1.00 วัดอุปสรรคและเป้าหมาย = 0.90 การควบคุมการปฏิบัติงาน = 0.87 การแก้ไขและการป้องกัน = 0.85 แผนงานสิ่งแวดล้อม = 0.81 นโยบายสิ่งแวดล้อม = 0.80 โครงสร้างหน้าที่ = 0.67 การรับเหตุฉุกเฉิน = 0.57 และการทบทวนเรื่องสิ่งแวดล้อม = 0.55 และตัวแปรสังเกตได้การรับรู้ความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวชี้วัด ดังนี้ อนามัยและความปลอดภัย = 1.00 น้ำเสีย = 0.90 การใช้ไฟฟ้า = 0.88 การซื้อเพลิง = 0.88 การใช้น้ำ = 0.86 การใช้วัสดุดิบ = 0.86 คุณภาพอากาศ = 0.51 กลิ่น = 0.43 สารอันตราย = 0.42 และเสียง = 0.19

การวิจัยของ ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ (2550) ที่ศึกษาการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์โมเดลลิสเรลด้วยโปรแกรม 8.72 ผลการวิจัยพบว่า 1) จิตอาสาของนักเรียนมีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ การช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคม และความมุ่งมั่นพัฒนา และมีตัวชี้วัดทั้งหมด 7 ตัว คือ (1) การช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น (2) การอำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่น (3) การแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น (4) การสละเงิน แรงกาย เพื่อผู้อื่นและสังคม (5) การสละเวลา และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม (6) การสนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลงพร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม และ (7) การร่วมพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างจิตอาสาเพื่อสังคมอย่างสร้างสรรค์และหลากหลาย 2) นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีค่าเฉลี่ยของคะแนนจิตอาสาอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนักเรียนมี 6 ด้าน คือ ปัจจัยด้านนักเรียน ครอบครัว โรงเรียน/ครู เพื่อน สังคม/ชุมชน และด้านสื่อมวลชน 3) โมเดลที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยตัวแปรแฝง 7 ตัว และตัวแปรสังเกตได้ 16 ตัว และ 4) โมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Chi-square=11.53, df=29, p=0.998, GFI=0.998, AGFI=0.990, RMR=0.003) โดยตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรจิตอาสาของนักเรียนได้ร้อยละ 38.60

สุชาดา สุธรรมรักษ์ (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ : การวิเคราะห์โมเดลลิสเรลที่มีตัวแปรแฝง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์โมเดลลิสเรลประเภทมีตัวแปรแฝง เพื่อตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลลิสเรลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิจัยพบว่า โมเดลลิสเรลการพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิต ที่พัฒนาขึ้นมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของการพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิต ในผลลัพธ์ด้านความรู้ ได้ร้อยละ 53 และในผลลัพธ์ด้านจิต ได้ร้อยละ 64 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดล พบว่า ไค-สแควร์ มีค่า เท่ากับ 42.73 ($p = 0.00031$) ท้องศาอิสระเท่ากับ 16 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน เท่ากับ 0.99 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิต ในผลลัพธ์ด้านความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ลักษณะการมุ่งมั่นและเข้าร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัยของนิสิต และลักษณะความสัมพันธ์กับอาจารย์ ส่วน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะความสัมพันธ์กับเพื่อนมีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตในผลลัพธ์ด้านความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ ลักษณะสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยตามการรับรู้ของนิสิตเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพล ทั้งทางตรงและทางอ้อมเชิงบวกต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิต ในผลลัพธ์ด้านความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยส่งผ่านลักษณะการมุ่งมั่นและเข้าร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัย ลักษณะความสัมพันธ์กับอาจารย์ และลักษณะความสัมพันธ์กับเพื่อน และปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิต ในผลลัพธ์ด้านจิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ลักษณะการมุ่งมั่นและเข้าร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัยของนิสิต ลักษณะความสัมพันธ์กับอาจารย์ และลักษณะความสัมพันธ์กับเพื่อน นอกจากนี้ ลักษณะสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิต ในผลลัพธ์ด้านจิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยส่งผ่านลักษณะการมุ่งมั่นและเข้าร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัย ลักษณะความสัมพันธ์กับอาจารย์ และลักษณะความสัมพันธ์กับเพื่อน

สวนีย์ วีระพันธุ์ (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออก ปีการศึกษา 2545 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม LISREL 8.50 ผลการวิจัยพบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี โดยพิจารณาค่าไค-สแควร์เท่ากับ 1.08 ค่า ท็องศาอิสระเท่ากับ 11 ค่า p เท่ากับ 1.00 ดัชนี GFI เท่ากับ 1.00 ดัชนี AGFI เท่ากับ 1.00 ดัชนี CFI เท่ากับ 1.0 ค่า SRMR เท่ากับ .002 และค่า RMSEA เท่ากับ 0.00 ตัวแปรทั้งหมดในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของความฉลาดทางอารมณ์ได้ร้อยละ 94 ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ บุคลิกภาพของนักเรียน การสนับสนุนทางสังคม การสื่อสารภายในครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดู ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความฉลาดทางอารมณ์โดยผ่านตัวแปรบุคลิกภาพ ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และเพศ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลาง” ใช้วิธีการวิจัยเชิงบรรยายประเภทการสำรวจ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.3.1 ประชากร

ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2554 สถาบันอุดมศึกษาในเขตภาคกลางตอนบน ประกอบด้วย 8 จังหวัด คือ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท สระบุรี และลพบุรี

1.3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2554 สถาบันอุดมศึกษาในเขตภาคกลางตอนบน จำนวน 400 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของ Yamane (1973 : 1088) ที่ขนาดของประชากร $\propto$ ระดับความเชื่อมั่น 95% และระดับความคลาดเคลื่อน 5% มีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1) แบ่งประชากรในเขตภาคกลางตอนบนออกเป็น 8 จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท สระบุรี และลพบุรี

2) คัดเลือกจังหวัดที่มีสถาบันอุดมศึกษามา 4 จังหวัด คือ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา และลพบุรี

3) ในจังหวัดที่มีสถาบันอุดมศึกษามากกว่า 1 แห่ง จะจับสลากเลือกสถาบันอุดมศึกษามาเพียงแห่งเดียว และได้สถาบันอุดมศึกษาเป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัด ดังนี้

3.1) จังหวัดนนทบุรี (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์นนทบุรี)

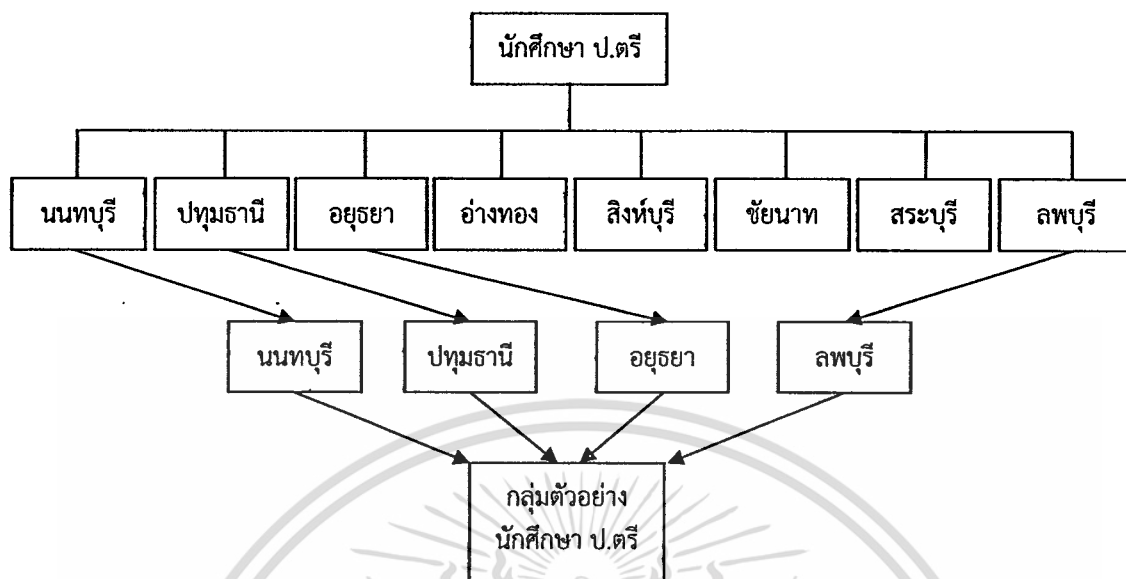
3.2) จังหวัดปทุมธานี (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี)

3.3) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา)

3.4) จังหวัดลพบุรี (มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี)

4) ในแต่ละสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง สุ่มเลือกตัวอย่างนักศึกษาสถาบันละ 100 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างจาก 4 สถาบัน จำนวน 400 คน

แผนผังแสดงขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยนี้มีลักษณะของเครื่องมือ วิธีการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

3.2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

(1) แบบสอบถามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง

เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับลักษณะของนักศึกษาคือ เพศ ผลการเรียน สาขาวิชา รายได้ครอบครัว และความถี่ในการท่องเที่ยว (มากหรือน้อย) โดยมีทั้งให้นักศึกษาเลือกจากคำตอบที่ให้ไว้ในแบบสอบถาม และเติมคำลงในช่องว่างกำหนดให้

(2) แบบวัดกลุ่มตัวแปรพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

วัดโดยการให้นักศึกษารายงานการปฏิบัติของตนหรือการแสดงออกเมื่อเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่ง ด้วยแบบวัดซึ่งแบ่งตัวแปรออกเป็น 2 ตัว คือ

(2.1) แบบวัดพฤติกรรมอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว มีเนื้อหาเกี่ยวกับการช่วยรักษาสภาพแวดล้อมที่ต้งามดั้งเดิมให้คงอยู่ หรือช่วยฟื้นฟูพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสถานที่ท่องเที่ยว และสนับสนุนให้ผู้อื่นกระทำ โดยการแนะนำ หรือห้ามปราม เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบวัดของ นิภาพร โชติสุดแสน์ (2545 : 147-148) โดยมีจำนวน 6 ข้อ แต่ละข้อมีมาตราประเมิน 6 หน่วยประกอบ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย”

เกณฑ์การให้คะแนน ในแต่ละข้อมีคะแนน 6 อันดับ โดยข้อความที่แสดงพฤติกรรมทางบวกให้คะแนน “จริงที่สุด” 6 คะแนน และลดลงตามลำดับจนถึง “ไม่จริงเลย” ให้ 1 คะแนน ข้อความที่แสดงพฤติกรรมทางลบให้คะแนนในทิศทางกลับกัน

(2.2) แบบวัดพฤติกรรมรักษาระเบียบ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสถานที่ท่องเที่ยว หรือกฎหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมหรือสร้างมลพิษ เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบวัดของ นิภาพร โชติสุดแสน์

เอื้อสารเป็นเอื้อสารที่มีผลวิจัยหรือการเชิงนโยบายที่เป็นการศึกษา เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนหรือการดำเนินงานวิจัยอื่น ๆ ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(2545 : 148-150) โดยมีจำนวน 10 ข้อ แต่ละข้อมีมาตรฐานประเมิน 6 หน่วยประกอบ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย”

เกณฑ์การให้คะแนน ในแต่ละข้อมีคะแนน 6 อันดับ โดยข้อความที่แสดงพฤติกรรมทางบวกให้คะแนน “จริงที่สุด” 6 คะแนน และลดลงตามลำดับจนถึง “ไม่จริงเลย” ให้ 1 คะแนน ข้อความที่แสดงพฤติกรรมทางลบให้คะแนนในทิศทางกลับกัน

(3) แบบวัดกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิม

ประกอบด้วย 4 ตัวแปร คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตน และสุขภาพจิตที่ดี มีรายละเอียดของแบบวัดดังนี้

(3.1) แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ประกอบด้วยประโยคบอกเล่าเกี่ยวกับความมุ่งมั่นหรือปรารถนาที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ประสบความสำเร็จ และมีความเพียรพยายามเพื่อกระทำสิ่งนั้นให้บรรลุ โดยไม่ทอดลอยต่ออุปสรรคหรือสิ่งกีดขวาง พยายามฝ่าฟันให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยนำแบบวัดของ ฐานันตร์ เปียศิริ (2545 : 267-268) มาปรับปรุงใช้จำนวน 14 ข้อ แต่ละข้อมีมาตรฐานประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” จนถึง “ไม่จริงเลย”

เกณฑ์การให้คะแนน ในแต่ละข้อมีคะแนน 6 อันดับ โดยข้อความทางบวกให้คะแนน “จริงที่สุด” 6 คะแนน และลดลงตามลำดับจนถึง “ไม่จริงเลย” ให้ 1 คะแนน ข้อความทางลบให้คะแนนในทิศทางกลับกัน

(3.2) แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน ประกอบด้วยประโยคบอกเล่าเกี่ยวกับความเชื่อว่าผลดีหรือผลเสียที่เกิดกับตนนั้น เป็นเพราะการกระทำของตนเองเป็นส่วนใหญ่ตรงข้ามกับความเชื่อเรื่องโชคเคราะห์ ความบังเอิญ หรือเกิดจากการกระทำของผู้อื่นมากกว่าที่จะเป็นผลมาจากการกระทำของตนเอง เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยนำมาจากแบบวัดของ ดวงเดือน พันธุมนาวิณ, งามตา วนิหนานนท์ และคณะ (2536) โดยนำมาใช้ 12 ข้อ มีทั้งข้อความที่เป็นทางบวกและทางลบ แต่ละข้อมีมาตรฐานประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย”

เกณฑ์การให้คะแนน ในแต่ละข้อมีคะแนน 6 อันดับ โดยข้อความทางบวกให้คะแนน “จริงที่สุด” 6 คะแนน และลดลงตามลำดับจนถึง “ไม่จริงเลย” ให้ 1 คะแนน ข้อความทางลบให้คะแนนในทิศทางกลับกัน

(3.3) แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ประกอบด้วยประโยคบอกเล่าเกี่ยวกับความสามารถคาดการณ์ไกล การเห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับตนในอนาคต และการอดได้รอได้ของนักศึกษาทั้งที่เกี่ยวกับการทำงาน สุขภาพ และการใช้เงิน ผู้วิจัยนำมาจากแบบวัดของ ดวงเดือน พันธุมนาวิณ งามตา วนิหนานนท์ และคณะ (2536) โดยนำมาใช้ 8 ข้อ แต่ละข้อมีมาตรฐานประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” จนถึง “ไม่จริงเลย”

เกณฑ์การให้คะแนน ในแต่ละข้อมีคะแนน 6 อันดับ โดยข้อความทางบวกให้คะแนน “จริงที่สุด” 6 คะแนน และลดลงตามลำดับจนถึง “ไม่จริงเลย” ให้ 1 คะแนน ข้อความทางลบให้คะแนนในทิศทางกลับกัน

(3.4) แบบวัดสุขภาพจิตดี ประกอบด้วยประโยคบอกเล่าเกี่ยวกับปริมาณความวิตกกังวล อารมณ์แปรปรวน ขาดสมาธิ เคร่งเครียด เป็นต้น ผู้วิจัยนำมาจากแบบวัดของ ดวงเดือน พันธุมนาวิณ งามตา วนิหนานนท์ และคณะ (2536) โดยนำมาใช้ 10 ข้อ แต่ละข้อมีมาตรฐานประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” จนถึง “ไม่จริงเลย”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เกณฑ์การให้คะแนน แบบวัดนี้มีเฉพาะข้อความทางลบ ในแต่ละข้อมีคะแนน 6 อันดับ จึงให้คะแนน “จริงที่สุด” 1 คะแนน และลดลงตามลำดับจนถึง “ไม่จริงเลย ให้ 6 คะแนน

(4) แบบวัดกลุ่มตัวแปรลักษณะสถานการณ์

ประกอบด้วย 3 ตัวแปร คือ การรับรู้สภาพของสถานที่ท่องเที่ยว การรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการคล้อยตามบุคคลอื่น ซึ่งมีรายละเอียดของแบบวัด ดังนี้

(4.1) แบบวัดการรับรู้สภาพของสถานที่ท่องเที่ยว วัดโดยการให้นักศึกษารายงานว่าตนได้รับทราบด้วยตนเองหรือการรับรู้ผ่านบุคคลใกล้ชิดและสื่อต่างๆ ถึงสภาพแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยวว่า สะอาดเรียบร้อย หรือสกปรก มีสภาพของขยะกลาดเกลื่อน มีการขีดเขียนทำลาย หรือมีสภาพเสื่อมโทรมมากน้อยเพียงไร เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบวัดของ นิภาพร โชติสุดเสนห์ (2545 : 150-152) โดยนำมาใช้ 11 ข้อ มีทั้งข้อความที่เป็นทางบวกและทางลบ แต่ละข้อมีมาตรประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย”

เกณฑ์การให้คะแนน ในแต่ละข้อมีคะแนน 6 อันดับ โดยข้อความทางบวกให้คะแนน “จริงที่สุด” 6 คะแนน และลดลงตามลำดับจนถึง “ไม่จริงเลย ให้ 1 คะแนน ข้อความทางลบให้คะแนนในทิศทางกลับกัน

(4.2) แบบวัดการรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ วัดโดยการรายงานของนักศึกษาว่าได้รับและสนใจข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จากสื่อสารมวลชนประเภท ป้ายโฆษณา โทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ บุคคลใกล้ชิด และอื่นๆ มากน้อยเพียงใด เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบวัดของ นิภาพร โชติสุดเสนห์ (2545 : 153-155) จำนวน 13 ข้อ แต่ละข้อมีมาตรประเมิน 6 หน่วย ประกอบด้วยตั้งแต่ “จริงที่สุด” จนถึง “ไม่จริงเลย”

เกณฑ์การให้คะแนน ในแต่ละข้อมีคะแนน 6 อันดับ โดยข้อความทางบวกให้คะแนน “จริงที่สุด” 6 คะแนน และลดลงตามลำดับจนถึง “ไม่จริงเลย ให้ 1 คะแนน ข้อความทางลบให้คะแนนในทิศทางกลับกัน

(4.3) แบบวัดการคล้อยตามบุคคลอื่น เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบวัดของ นิภาพร โชติสุดเสนห์ (2545 : 152-153) โดยแบ่งแบบวัดเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นแบบวัดความเชื่อเกี่ยวกับความเห็นของบุคคลใกล้ชิดหรือกลุ่มอ้างอิง ประกอบด้วยข้อความที่แสดงว่านักศึกษามีความเชื่อเกี่ยวกับความเห็นของบุคคลใกล้ชิดหรือกลุ่มอ้างอิงว่า บุคคลหรือกลุ่มเหล่านั้นเห็นว่านักศึกษาควรหรือไม่ควรกระทำพฤติกรรมตามกฎระเบียบของสถานที่ท่องเที่ยว และพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จำนวน 10 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตรประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” และ ส่วนที่ 2 เป็นแบบวัดแรงจูงใจที่จะคล้อยตามบุคคลใกล้ชิด ประกอบด้วยข้อความที่แสดงให้เห็นว่านักศึกษายอมทำตาม หรือคล้อยตามความคิดเห็นของบุคคลใกล้ชิดหรือกลุ่มอ้างอิงใน 3 กลุ่ม (เพื่อน เจ้าหน้าที่ และนักท่องเที่ยวนอกกลุ่ม) มากน้อยเพียงใด จำนวน 3 ข้อ แต่ละข้อมีมาตรประเมิน 3 หน่วย ตั้งแต่ “มาก” ถึง “น้อย”

เกณฑ์การให้คะแนนของแบบวัดตอนที่ 1 มีคะแนน 6 อันดับคือ ให้คะแนน “จริงที่สุด” ให้ 6 คะแนน และลดลงจนถึง “ไม่จริงเลย” ให้ 1 คะแนน ส่วนแบบวัดตอนที่ 2 ให้คะแนน “มาก” ได้ 3 คะแนน “ปานกลาง” ได้ 2 คะแนน และ “น้อย” ได้ 1 คะแนน

นำคะแนนของแต่ละข้อของตอนที่ 1 มาคูณกับคะแนนตอนที่ 2 ในข้อที่กล่าวถึงบุคคลใกล้ชิดคนเดียวกัน เพื่อคำนวณหาค่าการคล้อยตามบุคคลอื่น

(4.4) ระดับการศึกษาของบิดา-มารดา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดาและมารดา วัดโดยแบบวัด 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบวัดระดับการศึกษาสูงสุดของบิดา ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระดับอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 1, 2, 3, 4 และ 5 ตามลำดับ และส่วนที่ 2 แบบวัดระดับการศึกษาสูงสุดของมารดา ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระดับอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 1, 2, 3, 4 และ 5 ตามลำดับ

เมื่อได้ผลจากการตอบแบบวัดทั้ง 2 ส่วน แล้ว นำผลมาบวกกันเป็นคะแนนระดับการศึกษาของบิดา-มารดา พิสัยคะแนนทั้งหมดจะอยู่ระหว่าง 2-10 คะแนน นักศึกษาที่ได้คะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย แสดงว่าเป็นนักศึกษาที่บิดา-มารดามีการศึกษาสูง ส่วนนักศึกษาที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย แสดงว่าเป็นนักศึกษาที่บิดา-มารดามีการศึกษาต่ำ

(5) แบบวัดกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์

ประกอบด้วย 2 ตัวแปร คือ ทศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งมีรายละเอียดของแบบวัด ดังนี้

(5.1) แบบวัดทศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ วัดเกี่ยวกับความคิดเห็นชอบ/ไม่ชอบต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รวมความคิดเห็นต่อประโยชน์และโทษของการแสดงพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาเป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบวัดของ นิภาพร โชติสุดเสนห์ (2545 : 168-169) จำนวน 10 ข้อ แต่ละข้อมีมาตราประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย”

เกณฑ์การให้คะแนน ในแต่ละข้อมีคะแนน 6 อันดับ โดยข้อความทางบวกให้คะแนน “จริงที่สุด” 6 คะแนน และลดลงตามลำดับจนถึง “ไม่จริงเลย” ให้ 1 คะแนน ข้อความทางลบให้คะแนนกลับกัน

(5.2) แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยการให้นักศึกษาตอบคำถามในด้านการรับทราบข้อเท็จจริง ข้อมูล หลักการและผลของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีต่อสังคมส่วนรวม รวมถึงการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยว เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบวัดของ นิภาพร โชติสุดเสนห์ (2545 : 166-168) จำนวน 12 ข้อ แต่ละข้อมีลักษณะเป็นข้อคำถามให้ตอบแบบ “ใช่” หรือ “ไม่ใช่”

เกณฑ์การให้คะแนน ในแต่ละข้อมีคะแนน 2 ค่า โดยข้อคำถามใดตอบได้ถูกต้องให้ 1 คะแนน และถ้าตอบผิดให้ 0 คะแนน

3.2.2 การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

(1) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วกำหนดประเด็นของข้อคำถาม จากนั้นก็ดำเนินการปรับปรุงและสร้างข้อคำถามตามตัวแปรที่ศึกษา แล้วตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือ

(2) การหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้วิจัยได้เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความสอดคล้องของนิยามปฏิบัติการกับข้อคำถามแต่ละข้อ ซึ่งรายงานผู้ทรงคุณวุฒิมีดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ผศ. ศรุต ราชบุรี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- ผศ. ครุปรกรณ์ ละเอียดอ่อน คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
- อ. สุรัชย์ ฐานสโร คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

(3) ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงตามคำแนะนำ แล้วจึงนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 80 คน และคำนวณหาคุณภาพของเครื่องมือโดยแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

(3.1) กรณีแบบวัด

(3.1.1) การหาค่าความเชื่อถือได้ (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right\}$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
	k	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวม
	$\sum S_i^2$	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

(3.1.2) การหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) โดยทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยด้วยสถิติ t-test

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าอำนาจจำแนก
	$\bar{X}_H$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนข้อนั้นในกลุ่มสูง
	$\bar{X}_L$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนข้อนั้นในกลุ่มต่ำ
	S_H^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนข้อนั้นในกลุ่มสูง
	S_L^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนข้อนั้นในกลุ่มต่ำ
	n_H, n_L	แทน	จำนวนผู้ตอบกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ (ซึ่งมีจำนวนเท่ากัน)

(3.2) กรณีแบบทดสอบ

(3.2.1) การหาค่าความยากง่าย (Difficulty) โดยใช้สูตร

$$p = \frac{R_H + R_L}{n_H + n_L}$$

เมื่อ	p	แทน	ค่าความยากง่าย
	R_H	แทน	จำนวนผู้ตอบถูกของข้อนั้นในกลุ่มสูง
	R_L	แทน	จำนวนผู้ตอบถูกของข้อนั้นในกลุ่มต่ำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ภายในห้องเรียนเท่านั้น เมื่อผู้ใดที่นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

n_H, n_L แทน จำนวนผู้ตอบในกลุ่มสูง และกลุ่มต่ำ
(3.2.2) การหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) โดยใช้สูตร

$$r = \frac{R_H - R_L}{n_H}$$

เมื่อ r แทน ค่าอำนาจจำแนก
 R_H แทน จำนวนผู้ตอบถูกของข้อนั้นในกลุ่มสูง
 R_L แทน จำนวนผู้ตอบถูกของข้อนั้นในกลุ่มต่ำ
 n_H แทน จำนวนผู้ตอบในกลุ่มสูง (ซึ่งมีจำนวนเท่ากับกลุ่มต่ำ : n_L)

(3.2.3) การหาค่าความเชื่อถือได้ (Reliability) ด้วยวิธีของ Kuder-Richardson (KR-20) โดยใช้สูตร

$$r_k = \frac{k}{k-1} \left\{ 1 - \frac{\sum pq}{s^2} \right\}$$

เมื่อ r_k แทน ค่าความเชื่อถือได้
 k แทน จำนวนข้อของแบบทดสอบ
 $\sum$ แทน ผลรวม
 p แทน สัดส่วนของผู้ตอบถูกในแต่ละข้อ
 q แทน สัดส่วนของผู้ตอบผิดในแต่ละข้อ
 s^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

รายละเอียดผลการหาคคุณภาพของเครื่องมือ ดังแสดงในตารางที่ 3.2

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2554 ในสถาบันอุดมศึกษาเขตภาคกลางตอนบน ซึ่งประกอบด้วย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ (นนทบุรี) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา และมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี โดยได้รับแบบวัดกลับคืน จำนวน 400 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีประเด็นการวิเคราะห์ ดังนี้

- 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้านคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษา โดยหาจำนวน และร้อยละ
- 2) วิเคราะห์ระดับพฤติกรรมทางทฤษฎีเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และใช้เกณฑ์การแปลความหมายตามตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 เกณฑ์การแปลความหมายระดับพฤติกรรมประหยัดไฟฟ้า

ช่วงค่าเฉลี่ย	ระดับพฤติกรรม
5.50-6.00	เหมาะสมมากที่สุด
4.50-5.49	เหมาะสมมาก
3.50-4.49	เหมาะสมปานกลาง
2.50-3.49	เหมาะสมน้อย
1.50-2.49	เหมาะสมน้อยที่สุด
1.00-1.49	ไม่เหมาะสม

3) วิเคราะห์องค์ประกอบของตัวแปร ด้วยสถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) โดยใช้โปรแกรม LISREL 8.72

4) วิเคราะห์ความเที่ยงตรงของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาพัฒนาขึ้น และค่าอิทธิพลระหว่างตัวแปรในโมเดลด้วยวิธีการวิเคราะห์อิทธิพล (Path analysis) แบบมีตัวแปรแฝง (Latent variable) โดยใช้โปรแกรม LISREL 8.72 และใช้เกณฑ์ค่าสถิติวัดความกลมกลืน (Goodness of Fit Statistics) ที่คัดมาบางส่วนจาก นงลักษณ์ วิรัชชัย (2538) และสุภมาศ อังศุโชติ และคณะ (2552) ดังต่อไปนี้

- 4.1) ค่า χ^2 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) หรือ ค่า $\chi^2/df < 2.00$
- 4.2) ค่า RMSEA < 0.05
- 4.3) ค่า NFI > 0.90
- 4.4) ค่า CFI > 0.90
- 4.5) ค่า GFI > 0.90
- 4.6) ค่า AGFI > 0.90
- 4.7) ค่า SRMR < 0.05

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนข้อ ประเภทข้อความ และคุณภาพของแบบวัด

ชุด ที่	แบบวัด	ใช้จริง									
		การ ทดลองใช้ (จำนวนข้อ)	จำนวนข้อ	ประเภทของข้อความ		คุณภาพของแบบวัด					
				ทางบวก	ทางลบ	ความ เชื่อถือได้	ช่วงค่า อำนาจจำแนก	ความ ยากง่าย			
1	พฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์										
1.1	พฤติกรรมอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว	13	6	-	ทุกข้อ	.84	6.75-9.74	-			
1.2	พฤติกรรมรักษาระเบียบ	15	10	6	1-5,7-10	.91	4.34-12.07	-			
2	แรงจูงใจไม่ล้มฤทธิ์	15	14	2-9,11-12,14	1,10,13	.86	3.43-8.21	-			
3	ความเชื่ออำนาจในตน	15	12	7	1-6,8-12	.90	2.53-7.74	-			
4	ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน	10	8	-	ทุกข้อ	.77	3.62-8.34	-			
5	สุขภาพจิตที่ดี	10	10	-	ทุกข้อ	.85	2.68-7.89	-			
6	การรับรู้สภาพของสถานที่ท่องเที่ยว	15	11	2-3,5,8	1,4,6-7,9-11	.75	4.26-9.89	-			
7	การรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	14	13	1-3,7,9- 11,13	4-6,8,12	.74	1.99-6.52	-			
8	การคล้อยตามบุคคลอื่น	10	10	1-5,7-10	6	.93	3.20-9.18	-			
9	ทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	10	10	3,6-7,9	1-2,4-5,8,10	.83	2.61-10.62	-			
10	ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	15	12	4-6,8-9*	1-3,7,10-12**	.75	0.20-0.60	0.35-0.67			

* ข้อที่ตอบถูก ** ข้อที่ตอบผิด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลาง เพื่อให้การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีความครอบคลุมวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

- 4.1 ข้อมูลลักษณะทางชีวสังคมของนักศึกษา
- 4.2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา
- 4.3 สัญลักษณ์ที่ใช้แทนค่าสถิติและตัวแปรในการวิจัย
- 4.4 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา

4.1 ข้อมูลลักษณะทางชีวสังคมของนักศึกษา

ผลการวิเคราะห์ลักษณะทางชีวสังคมของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละลักษณะทางชีวสังคมของนักศึกษา

	ลักษณะทางชีวสังคม	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	127	31.75
	หญิง	273	68.25
	รวม	400	100
2. ผลการเรียน	ต่ำ (≤ 2.80)	223	55.75
	สูง (> 2.80)	177	44.25
	รวม	400	100
3. สาขาวิชา	ท่องเที่ยว	217	54.25
	อื่นๆ	183	45.75
	รวม	400	100
4. รายได้ครอบครัว	น้อย ($\leq 20,000$ บ./ด.)	178	44.61
	มาก ($> 20,000$ บ./ด.)	221	55.39
	รวม	399	100
5. การท่องเที่ยว	น้อย (≤ 3 ครั้ง/ปี)	224	56.00
	มาก (> 3 ครั้ง/ปี)	176	44.00
	รวม	400	100

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม เป็นนักศึกษาเพศหญิง จำนวน 273 คน คิดเป็นร้อยละ 68.25 และเป็นเพศชาย จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 31.75

กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม เป็นนักศึกษาที่มีผลการเรียนต่ำ (น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2.80) จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 55.75 และมีผลการเรียนสูง (มากกว่า 2.80) จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 44.25

กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม เป็นนักศึกษาด้านการท่องเที่ยว จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 54.25 และสาขาอื่นๆ (ไม่ใช่ด้านการท่องเที่ยว) จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 45.75

กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม เป็นนักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้มาก (รายได้ครอบครัวมากกว่า 20,000 บาท/เดือน) จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 55.39 และมาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย (รายได้ครอบครัวไม่เกิน 20,000 บาท/เดือน) จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.61

กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม เป็นนักศึกษาที่มีการท่องเที่ยวบ่อย (ไม่เกิน 3 ครั้งในรอบปีที่ผ่านมา) จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 56.00 และมีการท่องเที่ยวมาก (มากกว่า 3 ครั้งในรอบปีที่ผ่านมา) จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 44.00

4.2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับที่พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา

พฤติกรรม	นักศึกษา (n=400)		ระดับ	ลำดับที่
	$\bar{X}$	S.D.		
พฤติกรรมอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว	4.08	0.87	เหมาะสมปานกลาง	1
พฤติกรรมรักษาระเบียบ	3.77	1.25	เหมาะสมปานกลาง	2
ภาพรวม	3.93	0.87	เหมาะสมปานกลาง	-

จากตารางที่ 4.2 พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ภาพรวม ($\bar{X}=3.93$) และรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ

ลำดับที่ 1 พฤติกรรมอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว ($\bar{X}=4.08$)

ลำดับที่ 2 พฤติกรรมรักษาระเบียบ ($\bar{X}=3.77$)

4.3 สัญลักษณ์ที่ใช้แทนค่าสถิติและตัวแปรในการวิจัย

เพื่อให้เกิดความเข้าใจได้ตรงกันในการแปลความหมายของข้อมูล จึงกำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้แทนค่าสถิติ

$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
GFI	แทน	ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index)
AGFI	แทน	ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjust Goodness of Fit Index)
RMSEA	แทน	ค่าดัชนีวัดระดับความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (Root Mean Square Error of Approximation)
χ^2	แทน	ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square)
df	แทน	องศาอิสระ (Degree of Freedom)
P-value	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
DE	แทน	อิทธิพลทางตรง (Direct Effects)
IE	แทน	อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effects)
TE	แทน	อิทธิพลรวม (Total Effects)

2. สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้แทนตัวแปรแฝง (Latent Variables)

2.1 ตัวแปรสาเหตุ (Causal Variables)

2.1.1 ตัวแปรแฝงภายนอก (Exogenous Variables) ประกอบด้วย

trait แทน จิตลักษณะเดิม

situ แทน สถานการณ์

2.1.2 ตัวแปรแฝงภายใน (Endogenous Variables) ประกอบด้วย

msitu แทน จิตลักษณะตามสถานการณ์

2.2 ตัวแปรผล (End-Result Variables)

ตัวแปรแฝงภายใน (Endogenous Variables) ประกอบด้วย

beh แทน พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

3. สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้แทนตัวแปรสังเกตได้ (Observed Variables)

3.1 ตัวแปรสาเหตุ (Causal Variables)

x1 แทน การรับรู้สภาพสถานที่ท่องเที่ยว

x2 แทน การรับข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

x3 แทน การคล้อยตามตามบุคคลอื่น

x4 แทน การศึกษาของบิดาและมารดา

x5 แทน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

x6 แทน ความเชื่ออำนาจในตน

x7 แทน การมุ่งอนาคตควบคุมตน

x8 แทน สุขภาพจิตดี

y1 แทน ทักษะการตัดสินใจการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

y2 แทน ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

3.2 ตัวแปรผล (End-Result Variables)

- y3 แทน พฤติกรรมอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว
y4 แทน พฤติกรรมรักษาระเบียบ

4.4 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้
2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝง
3. ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงภายนอกและภายใน
4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นและการวิเคราะห์ค่าอิทธิพลของพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา

โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้

ตารางที่ 4.3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้

ตัวแปร	x1	x2	x3	x4	x5	x6	x7	x8	y1	y2	y3	y4
x1	1											
x2	.555**	1										
x3	.271**	.419**	1									
x4	.266**	.361**	.283**	1								
x5	.288**	.439**	.505**	.344**	1							
x6	.423**	.461**	.339**	.325**	.274**	1						
x7	.596**	.442**	.337**	.329**	.421**	.561**	1					
x8	.308**	.307**	.207**	.254**	.227**	.473**	.511**	1				
y1	.501**	.512**	.458**	.422**	.474**	.588**	.651**	.485**	1			
y2	.395**	.593**	.533**	.536**	.457**	.586**	.455**	.419**	.692**	1		
y3	.392**	.484**	.480**	.402**	.473**	.591**	.599**	.460**	.678**	.616**	1	
y4	.125*	.273**	.280**	.140**	.309**	.271**	.166**	.215**	.329**	.410**	.331**	1

*Sig. < 0.05, **Sig. < 0.01

จากตารางที่ 4.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงภายนอกและตัวแปรแฝงภายใน พบว่า ทุกตัวมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นบวก ระหว่าง 0.125 ถึง 0.692 และมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติที่ดีต่อการเฝ้าระวังเป็นเอกสารที่ส่งมอบไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (y1) กับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (y2) มีค่าที่สูงสุด รองลงมาคือระหว่างทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (y1) กับพฤติกรรมอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว (y3) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.678 และระหว่างการรับรู้สภาพสถานที่ท่องเที่ยว (x1) กับพฤติกรรมรักษาระเบียบ (y4) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำที่สุดคือเท่ากับ 0.125 รายละเอียดค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ ดัง

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝง

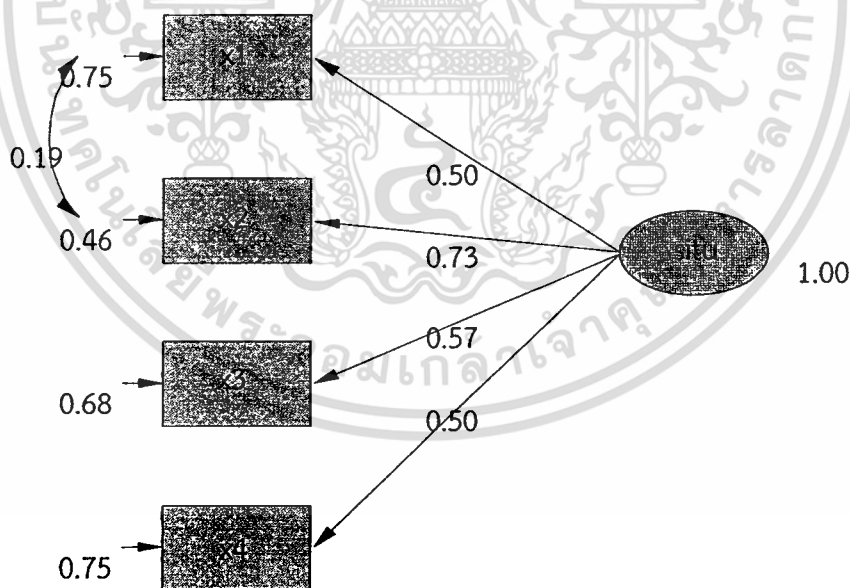
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) ของตัวแปรแฝงภายนอก (exogenous variables) และตัวแปรแฝงภายใน (endogenous variables) จำแนกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงภายนอก

ผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงภายนอกขององค์ประกอบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา ประกอบด้วยผลการวิเคราะห์ ดังนี้

2.1.1 องค์ประกอบด้านสถานการณ์ (situation : situ)

องค์ประกอบด้านองค์ประกอบด้านสถานการณ์ ได้ค่า Bartlett's test of Sphericity เท่ากับ 291.52 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีค่าดัชนี ไกเซอร์-เมเยอร์-ออลกิน (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy/MSA) เท่ากับ 0.68 แสดงว่าองค์ประกอบด้านสถานการณ์มีความสัมพันธ์กันเหมาะสมในระดับดี สามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันได้ ดังภาพที่ 4.1 และตารางที่ 4.4

Chi-Square=0.47, df=1, P-value=0.49088, RMSEA=0.000

ภาพที่ 4.1 โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบด้านสถานการณ์

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบด้านสถานการณ์

ตัวแปรสังเกตได้	น้ำหนัก	SE	t	R ²
การรับรู้สภาพสถานที่ท่องเที่ยว (X1)	0.50	0.07	6.72**	0.25
การรับข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (X2)	0.73	0.07	9.91**	0.54
การคล้อยตามตามบุคคลอื่น (X3)	0.57	0.07	8.73**	0.32
การศึกษาของบิดาและมารดา (X4)	0.50	0.06	8.04**	0.25

Chi-square = 0.47, df = 1, P-value = 0.49, GFI = 1.00, AGFI = 0.99, SRMR = 0.00

** p < 0.01

จากภาพที่ 4.1 และตารางที่ 4.4 พบว่า โมเดลของตัวแปรแฝงสถานการณ์ที่พัฒนาขึ้นมีความเที่ยงตรง เนื่องจากโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนผ่านเกณฑ์ทุกตัว ได้แก่ ค่า χ^2 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า p = 0.49 ค่า RMSEA = 0.00 ค่า GFI = 1.00 ค่า AGFI = 0.99 และ ค่า SRMR = 0.00

ตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวมีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.50-0.73 และมีความผันแปรร่วมระหว่างร้อยละ 25-54 โดยเรียงลำดับความสำคัญตามค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมาตรฐาน จากมากไปน้อยได้ดังนี้

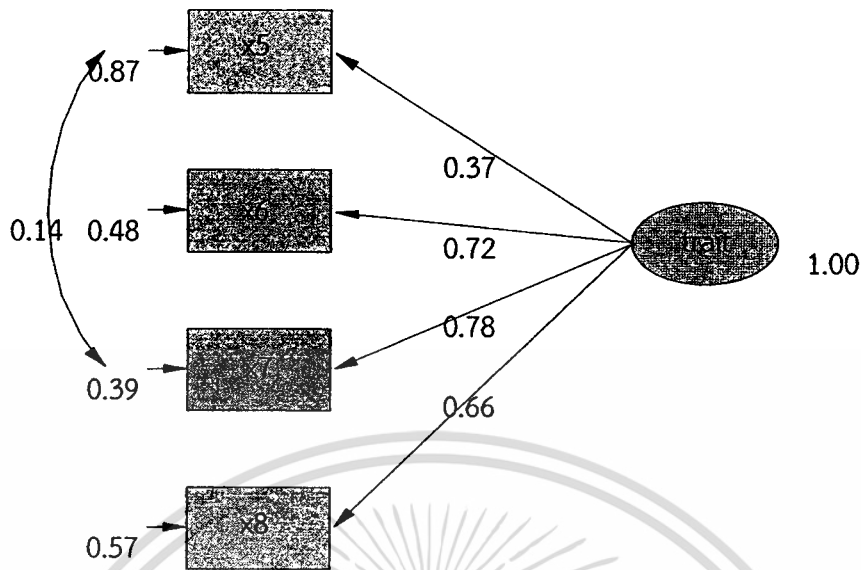
ลำดับที่ 1 การรับข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (0.73)

ลำดับที่ 2 การคล้อยตามตามบุคคลอื่น (0.57)

ลำดับที่ 3 การรับรู้สภาพสถานที่ท่องเที่ยว และการศึกษาของบิดาและมารดา (0.50)

2.1.2 องค์ประกอบด้านจิตลักษณะเดิม (psychological traits : trait)

องค์ประกอบด้านจิตลักษณะเดิมได้ค่า Bartlett's test of Sphericity เท่ากับ 376.89 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีค่าดัชนี ไกเซอร์-เมเยอร์-ออลกิน (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy/MSA) เท่ากับ 0.72 แสดงว่าองค์ประกอบด้านจิตลักษณะเดิมมีความสัมพันธ์กันเหมาะสมในระดับดี สามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันได้ ดังภาพที่ 4.2 และตารางที่ 4.5

Chi-Square=0.25, df=1, P-value=0.61381, RMSEA=0.000

ภาพที่ 4.2 โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบด้านจิตลักษณะเดิม

ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบด้านจิตลักษณะเดิม

ตัวแปรสังเกตได้	น้ำหนัก	SE	t	R ²
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (x5)	0.37	0.06	6.08**	0.13
ความเชื่ออำนาจในตน (x6)	0.72	0.05	13.82**	0.52
การมุ่งอนาคตควบคุมตน (x7)	0.78	0.05	14.80**	0.61
สุขภาพจิตดี (x8)	0.66	0.05	12.64**	0.43

Chi-square = 0.25, df = 1, P-value = 0.61, GFI = 1.00, AGFI = 1.00, SRMR = 0.00

** p < 0.01

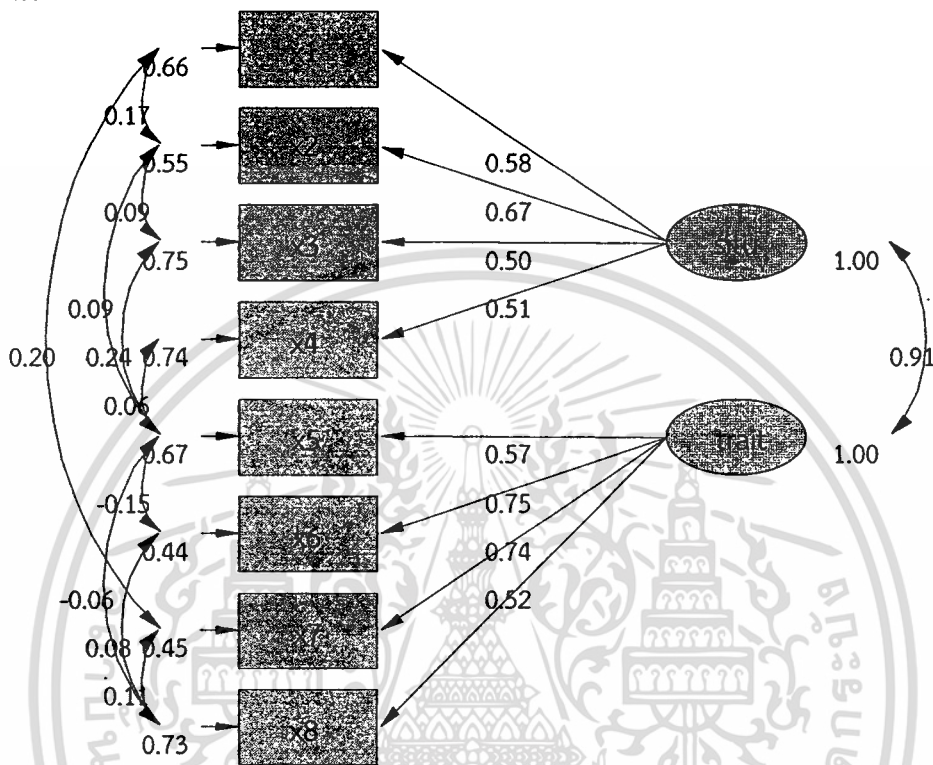
จากภาพที่ 4.2 และตารางที่ 4.5 พบว่า โมเดลของตัวแปรแฝงจิตลักษณะเดิมที่พัฒนาขึ้นมีความเที่ยงตรง เนื่องจากโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนผ่านเกณฑ์ทุกตัว ได้แก่ ค่า χ^2 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า p = 0.61 ค่า RMSEA = 0.00 ค่า GFI = 1.00 ค่า AGF = 1.00 และ ค่า SRMR = 0.00

ตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.37-0.78 และมีความผันแปรร่วมระหว่างร้อยละ 13-61 โดยเรียงลำดับความสำคัญตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน จากมากไปน้อยได้ดังนี้

- ลำดับที่ 1 การมุ่งอนาคตควบคุมตน (0.78)
- ลำดับที่ 2 ความเชื่ออำนาจในตน (0.72)
- ลำดับที่ 3 สุขภาพจิตดี (0.66)
- ลำดับที่ 4 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (0.37)

2.1.3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงภายนอกทั้งสองตัว

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงภายนอกทั้งสองตัวของพฤติกรรมทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา ประกอบด้วยผลการวิเคราะห์ ดังภาพที่ 4.3 และตารางที่ 4.6

Chi-Square=5.47, df=9, P-value=0.79170, RMSEA=0.000

ภาพที่ 4.3 องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงภายนอกทั้งสองตัว

ตารางที่ 4.6 ผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงภายนอกทั้งสองตัว

ตัวแปรสังเกตได้	ตัวแปรแฝง situ			ตัวแปรแฝง trait		
	Factor Loading	S.E.	t	Factor Loading	S.E.	t
X1	0.58	0.06	10.28**			
X2	0.67	0.06	11.95**			
X3	0.50	0.06	8.77**			
X4	0.51	0.05	9.23**			
X5				0.57	0.06	9.48**
X6				0.75	0.05	14.64**
X7				0.74	0.05	14.69**
X8				0.52	0.06	8.36**
Chi-square = 5.47		df = 9	P-value = 0.79	Chi-square/df = 0.61		
GFI = 1.00		AGFI = 0.99	RMSEA = 0.00	SRMR = 0.01		

เอกสารนี้เป็นเอกสารตัวอย่างที่จัดทำขึ้นไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากภาพที่ 4.3 และตารางที่ 4.6 พบว่า โมเดลของตัวแปรแฝงภายนอกทั้งสองตัวที่พัฒนาขึ้นมีความเที่ยงตรง เนื่องจากโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนผ่านเกณฑ์ทุกตัว ได้แก่ ค่า χ^2 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า $p = 0.79$ ค่า $RMSEA = 0.00$ ค่า $GFI = 1.00$ ค่า $AGFI = 0.99$ และ ค่า $SRMR = 0.01$

เมื่อพิจารณาตัวแปรแฝงสถานการณ์ (situ) พบว่า ดัชนีที่ใช้วัดทุกตัวมีคุณสมบัติวัดตัวแปรแฝงได้เป็นอย่างดี ซึ่งพิจารณาได้จากค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรแต่ละตัวที่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบการรับข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (X2) มีความสำคัญที่สุด รองลงมาคือ การรับรู้สภาพสถานที่ท่องเที่ยว (X1) การศึกษาของบิดาและมารดา (X4) และการคล้อยตามตามบุคคลอื่น (X3) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากันคือเท่ากับ 0.67, 0.58, 0.51 และ 0.50 ตามลำดับ

ตัวแปรแฝงจิตลักษณะเดิม (trait) พบว่า ดัชนีที่ใช้วัดทุกตัวมีคุณสมบัติวัดตัวแปรแฝงได้เป็นอย่างดี ซึ่งพิจารณาได้จากค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรแต่ละตัวที่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบความเชื่ออำนาจในตน (x6) มีความสำคัญที่สุด รองลงมาคือ การมุ่งอนาคตควบคุมตน (x7) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (x5) และสุขภาพจิตดี (x8) โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.75, 0.74, 0.57 และ 0.52 ตามลำดับ

2.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงภายใน

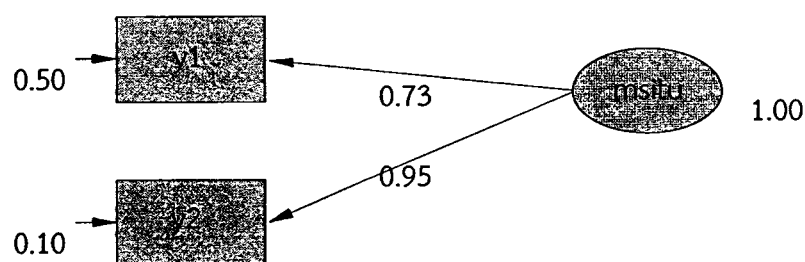
ผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงภายในขององค์ประกอบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา ประกอบด้วย ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงภายใน

ผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงภายในขององค์ประกอบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา ประกอบด้วยผลการวิเคราะห์ ดังนี้

2.1.1 องค์ประกอบด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ (situational psychology : msitu)

องค์ประกอบด้านองค์ประกอบด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ ได้ค่า Bartlett's test of Sphericity เท่ากับ 46.12 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีค่าดัชนี ไกเซอร์-เมเยอร์-ออลคิน (Kaiser-Mayer-Olkin Measure of Sampling Adequacy/MSA) เท่ากับ 0.50 แสดงว่า องค์ประกอบด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์มีความสัมพันธ์กันเหมาะสมในระดับดี สามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันได้ ดังภาพที่ 4.4 และตารางที่ 4.7

Chi-Square=0.66, df=1, P-value=0.42, RMSEA=0.00

ภาพที่ 4.4 โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์

ตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์

ตัวแปรสังเกตได้	น้ำหนัก	SE	t	R ²
ทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (y1)	0.73	0.05	16.09**	0.51
ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (y2)	0.95	0.04	25.43**	0.90

Chi-square = 0.66, df = 1, P-value = 0.42, GFI = 1.00, AGFI = 0.99, SRMR = 0.01

** p < 0.01

จากภาพที่ 4.4 และตารางที่ 4.7 พบว่า โมเดลของตัวแปรแฝงจิตลักษณะตามสถานการณ์ที่พัฒนาขึ้นมีความเที่ยงตรง เนื่องจากโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนผ่านเกณฑ์ทุกตัว ได้แก่ ค่า χ^2 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า p = 0.42 ค่า RMSEA = 0.00 ค่า GFI = 1.00 ค่า AGF = 0.99 และ ค่า SRMR = 0.01

ตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.73-0.95 และมีความผันแปรร่วมระหว่างร้อยละ 51-90 โดยเรียงลำดับความสำคัญตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน จากมากไปน้อยได้ดังนี้

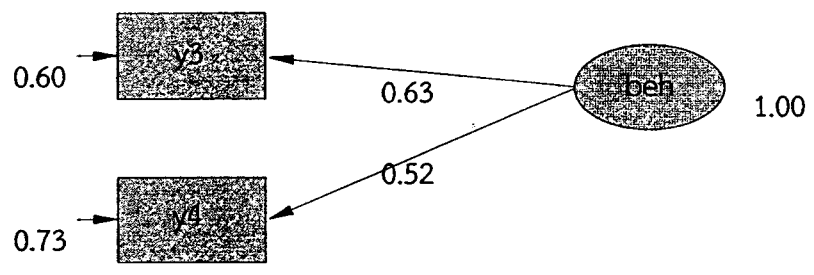
ลำดับที่ 1 การรับข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (0.95)

ลำดับที่ 2 ทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (0.73)

2.1.2 องค์ประกอบด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism

Behavior : beh)

องค์ประกอบด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้ค่า Bartlett's test of Sphericity เท่ากับ 376.89 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีค่าดัชนี ไทเกอร์-เมเยอร์-อลคิน (Kaiser-Mayer-Olkin Measure of Sampling Adequacy/MSA) เท่ากับ 0.72 แสดงว่า องค์ประกอบด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มีความสัมพันธ์กันเหมาะสมในระดับดี สามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันได้ ดังภาพที่ 4.5 และตารางที่ 4.8

Chi-Square=0.00, df=1, P-value=0.96

ภาพที่ 4.5 โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ตัวแปรสังเกตได้	น้ำหนัก	SE	t	R ²
พฤติกรรมอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว (y3)	0.63	0.05	11.58**	0.40
พฤติกรรมรักษาระเบียบ (y4)	0.52	0.06	8.67**	0.27

Chi-square = 0.00, df = 1, P-value = 0.96

** p < 0.01

จากภาพที่ 4.5 และตารางที่ 4.8 พบว่า โมเดลของตัวแปรแฝงพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่พัฒนาขึ้นมีความเที่ยงตรง เนื่องจากโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนผ่านเกณฑ์ทุกตัว ได้แก่ ค่า χ^2 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ = 0.00 ค่า df = 1 และค่า p = 0.96

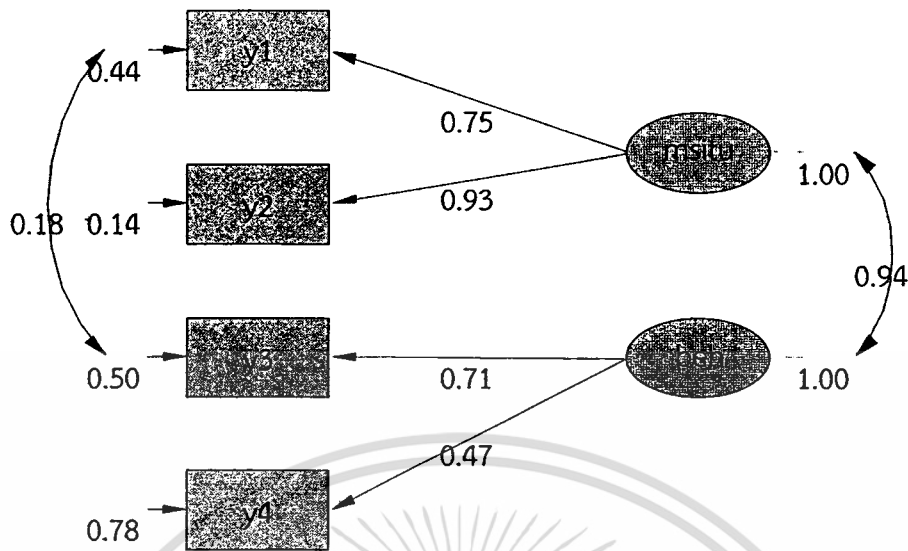
ตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.52-0.63 และความผันแปรร่วมระหว่างร้อยละ 27-40 โดยเรียงลำดับความสำคัญตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน จากมากไปน้อยได้ดังนี้

ลำดับที่ 1 พฤติกรรมอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว (0.63)

ลำดับที่ 2 พฤติกรรมรักษาระเบียบ (0.52)

2.2.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงภายในทั้งสองตัว

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงภายในทั้งสองตัวขององค์ประกอบแรงบันดาลใจในการมีจิตสำนึกที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา ประกอบด้วยผลการวิเคราะห์ ดังภาพที่ 4.6 และตารางที่ 4.9

Chi-Square=0.00, df=0, P-value=1.00000, RMSEA=0.000

ภาพที่ 4.6 องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงภายใน

ตารางที่ 4.9 ผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงภายใน

ตัวแปร สังเกตได้	ตัวแปรแฝง msitu			ตัวแปรแฝง beh		
	Factor Loading	S.E.	t	Factor Loading	S.E.	t
Y1	0.75	0.06	13.10**			
Y2	0.93	0.06	15.40**			
Y3				0.71	0.06	12.03**
Y4				0.47	0.05	8.69**

Chi-square = 0.00   df = 0   Chi-square/df = 0   P-value = 1.00
RMSEA = 0.00

** p < 0.01

จากภาพที่ 4.6 และตารางที่ 4.9 พบว่า โมเดลของตัวแปรแฝงภายในทั้งสองตัวที่พัฒนาขึ้นมีความเที่ยงตรง เนื่องจากโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนผ่านเกณฑ์ทุกตัว ได้แก่ ค่า χ^2 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า p = 1.00 ค่า RMSEA = 0.00

เมื่อพิจารณาตัวแปรแฝงจิตลักษณะตามสถานการณ์ (msitu) พบว่า ดัชนีที่ใช้วัดทุกตัวมีคุณสมบัติวัดตัวแปรแฝงได้เป็นอย่างดี ซึ่งพิจารณาได้จากค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรแต่ละตัวที่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (y2) มีความสำคัญที่สุด รองลงมาคือ ทักษะคิดที่ต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (y1) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากันคือเท่ากับ 0.93 และ 0.75 ตามลำดับ

ตัวแปรแฝงพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (beh) พบว่า ดัชนีที่ใช้วัดทุกตัวมีคุณสมบัติวัดตัวแปรแฝงได้เป็นอย่างดี ซึ่งพิจารณาได้จากค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรแต่ละตัวที่แตกต่างจากศูนย์

เอกสารนี้เป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยผู้เขียนสงวนลิขสิทธิ์ไว้ ไม่ให้นำไปใช้
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบพฤติกรรมอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว (y3) มีความสำคัญที่สุด รองลงมาคือ พฤติกรรมรักษาระเบียบ (y4) โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.71 และ 0.47 ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงภายนอกและภายใน

ผลการวิเคราะห์ค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงภายนอกและภายใน ดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง

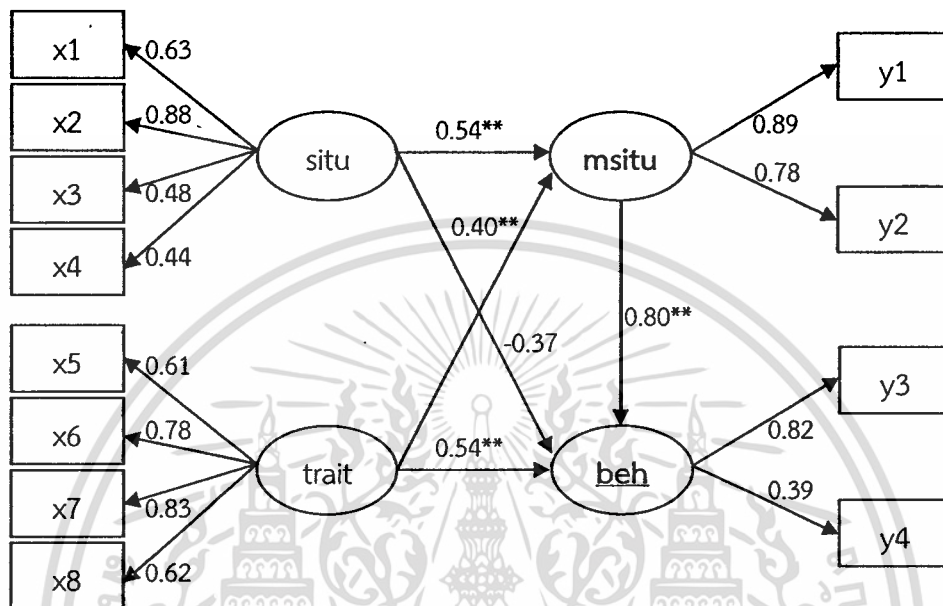
ตัวแปรแฝง	situ	trait	msitu	beh
สถานการณ์ (situ)	1			
จิตลักษณะเดิม (trait)	.505**	1		
จิตลักษณะตามสถานการณ์ (msitu)	.599**	.743**	1	
พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (beh)	.550**	.696**	.725**	1

** p < 0.01

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงภายนอกและภายใน ภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.505 ถึง 0.743 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรแฝง พบว่า จิตลักษณะตามสถานการณ์กับจิตลักษณะเดิม มีความสัมพันธ์กันสูงสุด รองลงมา คือ จิตลักษณะตามสถานการณ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.743 และ 0.725 ตามลำดับ ส่วนจิตลักษณะเดิมกับสถานการณ์ มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.505 เท่ากัน

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นและการวิเคราะห์ค่าอิทธิพลของพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นและการวิเคราะห์ค่าอิทธิพลของพฤติกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา ดังภาพที่ 4.7 และตารางที่ 4.11

Chi-Square=9.21, df=20, P-value=0.98038, RMSEA=0.000

ภาพที่ 4.7 แผนภาพโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา

ตารางที่ 4.11 ดัชนีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา

ดัชนีความกลมกลืน	เกณฑ์ดี	ค่าที่ได้	ผลการพิจารณา	สรุป
1. ค่า χ^2 - Sig. (p)	> 0.05	0.98	ผ่าน	ดี
2. ค่า RMSEA	< 0.05	0.00	ผ่าน	ดี
3. ค่า ECVI	< ค่า ECVI for saturated model (0.39)	0.34	ผ่าน	ดี
4. ค่า model AIC	< ค่า saturated AIC (156.00)	125.21	ผ่าน	ดี
5. ค่า NFI	> 0.90	1.00	ผ่าน	ดี
6. ค่า CFI	> 0.90	1.00	ผ่าน	ดี
7. ค่า SRMR	< 0.05	0.01	ผ่าน	ดี
8. ค่า GFI	> 0.90	1.00	ผ่าน	ดี
9. ค่า AGFI	> 0.90	0.99	ผ่าน	ดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.12 ค่าอิทธิพลในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา

ตัวแปรอิสระ (สาเหตุ)	ตัวแปรตาม (ผล)					
	จิตลักษณะตามสถานการณ์ (msitu)			พฤติกรรมทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (beh)		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE
สถานการณ์ (situ)	0.54** (0.15)	-	0.54** (0.14)	-0.37 (0.29)	0.43** (0.20)	0.06 (0.24)
จิตลักษณะเดิม (trait)	0.40** (0.14)	-	0.40** (0.14)	0.54** (0.20)	0.32** (0.03)	0.87** (0.22)
จิตลักษณะตามสถานการณ์ (msitu)	-	-	-	0.80** (0.24)	-	0.80** (0.24)
สมการโครงสร้าง R ²	0.82			0.95		

Chi-square=9.21, df=20, P-value=0.98, RMSEA=0.00, GFI=1.00, AGFI=0.99, SRMR=0.01

** p < 0.01

จากภาพที่ 4.7 และตารางที่ 4.11-4.12 พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่พัฒนาขึ้นมีความเที่ยงตรง เนื่องจากโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของนักศึกษาโดยภาพรวมทั้งหมดในเกณฑ์ดี โดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนผ่านเกณฑ์ทุกตัว ได้แก่ ค่า χ^2 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า p=0.98 ค่า RMSEA=0.00 ค่า ECVI น้อยกว่าค่า ECVI for saturated model ค่า model AIC น้อยกว่าค่า saturated AIC ค่า NFI=1.000 ค่า CFI=1.000 ค่า GFI=1.00 ค่า AGFI=0.99 และค่า SRMR=0.01

ในโมเดลประกอบด้วยตัวแปรผล และตัวแปรสาเหตุ

ตัวแปรผล คือ พฤติกรรมทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นตัวแปรแฝงที่สร้างขึ้นมาจากตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัว

ตัวแปรสาเหตุ คือ ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรผล เป็นตัวแปรแฝง 3 ตัว ที่สร้างขึ้นมาจากตัวแปรสังเกตได้ 10 ตัว

ตัวแปรสาเหตุทั้งหมดในโมเดลมีอิทธิพลทางบวกต่อตัวแปรผลพฤติกรรมทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา โดยสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา โดยภาพรวมทั้งหมดได้ร้อยละ 95.00

เมื่อพิจารณาลำดับความสำคัญของตัวแปรสาเหตุจากค่าอิทธิพลของตัวแปรสาเหตุแต่ละตัว พบว่า ตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษามากที่สุด คือ จิตลักษณะเดิม (0.87) รองลงมา คือ จิตลักษณะตามสถานการณ์ (0.80) และลักษณะนิสัย (0.06)

ตัวแปรสาเหตุแต่ละตัวมีรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ และค่าอิทธิพลต่อตัวแปรผลพฤติกรรมทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาโดยภาพรวม เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

1. ตัวแปรจิตลักษณะเดิม เป็นตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษามากที่สุดเป็นลำดับแรก มีอิทธิพลทั้งทางตรง และทางอ้อมผ่านจิตลักษณะตาม

สถานการณ์ โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.54 ทางอ้อมเท่ากับ 0.32 รวมเป็น 0.87 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, 0.01 และ 0.01 ตามลำดับ

2. ตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ เป็นตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษามากเป็นลำดับที่ 2 มีอิทธิพลเฉพาะทางตรง โดยมีค่าของอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.80 และอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.80 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.01 ตามลำดับ

3. ตัวแปรสถานการณ์ เป็นตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาเป็นลำดับที่ 3 มีอิทธิพลทั้งทางตรง และทางอ้อมผ่านจิตลักษณะตามสถานการณ์ โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ -0.37 ทางอ้อมเท่ากับ 0.43 รวมเป็น 0.06 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เฉพาะอิทธิพลทางอ้อม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลาง ผู้วิจัยได้สรุป อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

- 5.1 สรุป
- 5.2 อภิปรายผล
- 5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยายประเภทสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาของรัฐในเขตภาคกลางตอนบน ปีการศึกษา 2554 ประกอบด้วย 8 จังหวัด คือ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท สระบุรี และลพบุรี กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของ Yamane ที่ขนาดของประชากร ∞ ระดับความเชื่อมั่น 95% และระดับความคลาดเคลื่อน 5% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน และสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มหลายขั้นตอน (Multistage random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน และผ่านการทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง มีค่าความเชื่อถือได้รายตัวแปรระหว่าง 0.74-0.93 วิเคราะห์ข้อมูลระดับพฤติกรรม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows วิเคราะห์องค์ประกอบของตัวแปรด้วยสถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) โดยใช้โปรแกรม LISREL 8.72 และวิเคราะห์ความเที่ยงตรงของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา และค่าอิทธิพลระหว่างตัวแปรในโมเดลด้วยวิธีการวิเคราะห์อิทธิพลแบบมีตัวแปรแฝง โดยใช้โปรแกรม LISREL 8.72 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1) นักศึกษามีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ภาพรวม ($\bar{X} = 3.98$) และรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ พฤติกรรมอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.08$) และพฤติกรรมรักษาระเบียบ ($\bar{X} = 3.77$) ตามลำดับ

2) ผลการวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงภายนอก

โมเดลของตัวแปรแฝงภายนอกทั้งสองตัวที่พัฒนาขึ้นมีความเที่ยงตรง เนื่องจากโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนผ่านเกณฑ์ทุกตัว ได้แก่ ค่า χ^2 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า $p=0.79$ ค่า RMSEA=0.00 ค่า GFI=1.00 ค่า AGFI=0.99 และ ค่า SRMR=0.01

เมื่อพิจารณาตัวแปรแฝงสถานการณ์ (situ) พบว่า ดัชนีที่ใช้วัดทุกตัวมีคุณสมบัติวัดตัวแปรแฝงได้เป็นอย่างดี ซึ่งพิจารณาได้จากค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรแต่ละตัวที่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบการรับข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้า ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่บนสื่อออนไลน์

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(X2) มีความสำคัญที่สุด รองลงมาคือ การรับรู้สภาพสถานที่ท่องเที่ยว (X1) การศึกษาของบิดาและมารดา (X4) และการคล้อยตามตามบุคคลอื่น (X3) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากันคือเท่ากับ 0.67, 0.58, 0.51 และ 0.50 ตามลำดับ

ตัวแปรแฝงจิตลักษณะเดิม (trait) พบว่า ดัชนีที่ใช้วัดทุกตัวมีคุณสมบัติวัดตัวแปรแฝงได้เป็นอย่างดี ซึ่งพิจารณาได้จากค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรแต่ละตัวที่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบความเชื่ออำนาจในตน (x6) มีความสำคัญที่สุด รองลงมาคือ การมุ่งอนาคตควบคุมตน (x7) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (x5) และสุขภาพจิตดี (x8) โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.75, 0.74, 0.57 และ 0.52 ตามลำดับ

3) ผลการวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงภายใน

โมเดลของตัวแปรแฝงภายในทั้งสองตัวที่พัฒนาขึ้นมีความเที่ยงตรง เนื่องจากโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนผ่านเกณฑ์ทุกตัว ได้แก่ ค่า χ^2 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า $p=1.00$ ค่า RMSEA=0.00

เมื่อพิจารณาตัวแปรแฝงจิตลักษณะตามสถานการณ์ (msitu) พบว่า ดัชนีที่ใช้วัดทุกตัวมีคุณสมบัติวัดตัวแปรแฝงได้เป็นอย่างดี ซึ่งพิจารณาได้จากค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรแต่ละตัวที่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (y2) มีความสำคัญที่สุด รองลงมาคือ ทักษะที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (y1) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากันคือเท่ากับ 0.93 และ 0.75 ตามลำดับ

ตัวแปรแฝงพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (beh) พบว่า ดัชนีที่ใช้วัดทุกตัวมีคุณสมบัติวัดตัวแปรแฝงได้เป็นอย่างดี ซึ่งพิจารณาได้จากค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรแต่ละตัวที่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบพฤติกรรมอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว (y3) มีความสำคัญที่สุด รองลงมาคือ พฤติกรรมรักษาระเบียบ (y4) โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.71 และ 0.47 ตามลำดับ

4) โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่า χ^2 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า $p=0.98$ ค่า RMSEA=0.00 ค่า NFI=1.000 ค่า CFI=1.000 ค่า GFI=1.00 ค่า AGFI=0.99 และค่า SRMR=0.01 โมเดลประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 12 ตัว และตัวแปรแฝง 4 ตัว ตัวแปรทั้งหมดมีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรม โดยสามารถรวมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมได้ร้อยละ 95 ตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากที่สุดคือ จิตลักษณะเดิม มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.87 รองลงมาคือ จิตลักษณะตามสถานการณ์ และสถานการณ์ มีค่าอิทธิพลแต่ละตัวแปรเท่ากับ 0.80 และ 0.06 ตามลำดับ

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิจัยดังกล่าว มีข้อค้นพบหลายประการที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1) นักศึกษามีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ภาพรวม และรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ พฤติกรรมอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว และพฤติกรรมเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รักษาระเบียบ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในที่นี้หมายถึงการที่ นักศึกษาเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่ง แล้วปฏิบัติหรือแสดงออกด้วยการทำตาม กฎระเบียบของแหล่งท่องเที่ยวในขณะที่มีการท่องเที่ยว โดยไม่ทำลายหรือทำให้สภาพแวดล้อมทั้งทาง ธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ส่งเสริมการรักษาสภาพแวดล้อมที่ดี งามดั้งเดิมให้คงอยู่นั้น นักศึกษาอาจจะยังไม่สามารถแสดงพฤติกรรมดังกล่าวได้อย่างครบถ้วน ซึ่งก็ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kerstetter et al (2004) ที่พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ ประชาชนชาวไต้หวัน โดยศึกษากับนักท่องเที่ยวที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป พบว่า นักท่องเที่ยวมี พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศรายข้อระหว่างค่อนข้างสูงถึงสูงเป็นส่วนใหญ่ ($\bar{X}$ ระหว่าง 4.03-5.16) การวิจัยของ สุชาติ วรรณธรรมาณี (2542) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) กับความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักศึกษา มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปาน กลาง การวิจัยของ อร่ามศรี สุวดีกุล (2548 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ นักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรม การท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานอยู่ในระดับสูง และงานวิจัยของ เสาวลักษณ์ นวเจริญกุล (2541) ที่ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอุทยานแห่งชาติไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ก็พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวถูกต้องในระดับปานกลาง

2) โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาที่ พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่า χ^2 ไม่มีนัยสำคัญทาง สถิติ ค่า $p=0.98$ ค่า RMSEA=0.00 ค่า NFI=1.000 ค่า CFI=1.000 ค่า GFI=1.00 ค่า AGFI=0.99 และค่า SRMR=0.01 โมเดลประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 12 ตัว และตัวแปรแฝง 4 ตัว ตัวแปรทั้งหมดมีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรม โดยสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของ พฤติกรรมได้ร้อยละ 95 ตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากที่สุดคือ จิต ลักษณะเดิม มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.87 รองลงมาคือ จิตลักษณะตามสถานการณ์ และสถานการณ์ มีค่า อิทธิพลแต่ละตัวแปรเท่ากับ 0.80 และ 0.06 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการที่นักศึกษามีพฤติกรรม อนุรักษ์และปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานที่ท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากลักษณะทาง จิตใจของบุคคล ซึ่งสะสมดำรงอยู่ภายในบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรม (ดวงเดือน พันธุ มานาวิน. 2539 : 54-55) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่สรุปลักษณะทางจิตใจจากการวิจัยหลายสิบเรื่องที่ศึกษาคน ไทยได้เป็น 5 ประการ โดยได้เปรียบเทียบพฤติกรรมต่างๆ ของการเป็นคนดีและคนเก่งเหมือนผลไม้บน ต้น เช่น ผลมะม่วง การที่จะได้มะม่วงตก ผลใหญ่ หวานอร่อยบนต้นนี้ ลำต้นและรากจะต้องสมบูรณ์ ลักษณะทางจิตใจทั้ง 5 ประการเปรียบเสมือนส่วนลำต้นของต้นไม้อัจฉริยะธรรม ซึ่งเป็นสาเหตุของ พฤติกรรม โดยลักษณะทางจิตใจนี้ประกอบด้วย 1) ทัศนคติคุณธรรม ค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่ กำลังพิจารณาอยู่นั้น 2) เหตุผลเชิงจริยธรรม หรือการเห็นแก่ผู้อื่น ร่วมร่วม และหลักสากลมากกว่าการ เห็นแก่ตัว 3) ลักษณะมุ่งอนาคต สามารถคาดการณ์ไกล และสามารถควบคุมตนให้อดได้ รอได้อย่าง เหมาะสม 4) ความเชื่ออำนาจในตนว่าทำดีได้ดี ทำชั่วจะต้องได้รับโทษ และ 5) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์หรือ ความมุ่งมั่นบากบั่นฝ่าฟันอุปสรรคจนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ลักษณะทางจิตใจทั้ง 5 ประการนี้ถ้ามีมากในบุคคลใดบุคคลนั้นจะเป็นผู้มีพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งอย่างสม่ำเสมอ แต่ถ้า ขาดลักษณะหลายประการมากเท่าใด บุคคลนั้นจะเป็นผู้ที่ไม่สามารถเป็นคนดีและคนเก่งได้ นอกจากนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะทางจิต 5 ประการ ที่ลำต้นของต้นไม้จริยธรรมแล้ว พฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง จะเกิดได้ก็ต่อเมื่อบุคคลมีลักษณะทางจิตที่เป็นพื้นฐานทางจิตใจ 3 ประการคือ 1) สติปัญญา คือความเฉลียวฉลาดเหมาะสมกับอายุ เมื่อเป็นผู้ใหญ่ก็มีความสามารถทางการคิดที่เป็นนามธรรมขั้นสูงได้ 2) ประสพการณ์ทางสังคมหมายถึงการเข้าใจมนุษย์และสังคม รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา และ 3) มีสุขภาพจิตดี ซึ่งหมายถึง การมีความวิตกกังวลน้อย หรือในปริมาณที่เหมาะสมกับเหตุการณ์ สอดคล้องกับการวิจัยของไพฑูรย์ พิมดี (2551 : 82,85) ที่ศึกษา ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทั่วประเทศ ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีความเชื่ออำนาจในตนเองสูง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง และการมุ่งอนาคตควบคุมตนเองสูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมส่งเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว และพฤติกรรมรักษาระเบียบมากกว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีความเชื่ออำนาจในตนเองต่ำ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ และการมุ่งอนาคตควบคุมตนเองต่ำ ตรงกับงานวิจัยของ นิภาพร โชติสุขเสนห์ (2545 : 76,78,96,99) ที่พบว่า นักศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองสูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมส่งเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว และพฤติกรรมรักษาระเบียบมากกว่า นักศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองต่ำ นอกจากนี้ยังพบว่า ในกลุ่มรวม ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองเป็นตัวทำนายที่สำคัญลำดับที่สองของพฤติกรรมส่งเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว และพฤติกรรมรักษาระเบียบ โดยร่วมกับตัวแปรอื่นอีก 4 ตัว (ด้านจิตลักษณะ) ทำนายความแปรปรวนของพฤติกรรมส่งเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว และพฤติกรรมรักษาระเบียบ ได้ 26.8% และ 33.6% ตามลำดับ และวงศ์ชนก จำเริญสาร (2554) ที่ศึกษาวิจัยรูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของปัจจัยด้านจิตวิทยาและสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อลดภาวะโลกร้อนในระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า จิตลักษณะเดิม (TRAIT) เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อลดภาวะโลกร้อนของนิสิต โดยร่วมกับองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา (EE) แรงบันดาลใจในการมีจิตสาธารณะ (MIND) และจิตลักษณะตามสถานการณ์ (STATES) อธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อลดภาวะโลกร้อนของนิสิต ได้ร้อยละ 84.00

ส่วนจิตลักษณะตามสถานการณ์ ซึ่งเป็นลักษณะทางจิตของบุคคลผู้กระทำที่เป็นผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะเดิมกับสถานการณ์ปัจจุบันของบุคคล ในการวิจัยนี้ประกอบด้วยทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทัศนคติเป็นสภาวะทางจิตที่บุคคลมีต่อสิ่งต่างๆ อันเกิดจากการได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ นอกจากนี้ Ajzen and Fishbein (1980 อ้างในปิยฉัตร กลิ่นสุวรรณ. 2537 : 10-11) ที่ค้นคว้าจากงานวิจัยหลายฉบับและได้ข้อสรุปว่า ทัศนคติที่เป็นองค์ประกอบทางการมุ่งกระทำ สามารถทำนายพฤติกรรมได้ดีกว่าองค์ประกอบทางความรู้เชิงประเมินค่า และองค์ประกอบทางความรู้สึก โดยเรียกองค์ประกอบทางการมุ่งกระทำนี้ว่า ความมุ่งมั่นที่จะกระทำ (Behavior Intention) หมายถึงความโน้มเอียง หรือความพร้อมที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับความรู้สึกของตน สอดคล้องกับการวิจัยของ วงศ์ชนก จำเริญสาร (2554) ที่ศึกษาวิจัยรูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของปัจจัยด้านจิตวิทยาและสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อลดภาวะโลกร้อนในระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า จิตลักษณะตามสถานการณ์ (STATES) เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อลดภาวะโลกร้อนของนิสิต โดยร่วมกับองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา (EE) แรงบันดาลใจในการมีจิตสาธารณะ (MIND) และจิตลักษณะเดิม (TRAIT) (0.15) อธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมอนุรักษ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สิ่งแวดล้อมเพื่อลดภาวะโลกร้อนของนิสิต ได้ร้อยละ 84.00 ตรงกับงานวิจัยของ วีรวรรณ วงศ์ปิ่นเพชร และชลิดา วสุวัต (2554) ที่ทำการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จังหวัดเชียงใหม่ ก็พบว่า ตัวแปรเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมส่งผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.46 และงานวิจัยของ นิภาพร โชติสุดแสน์ (2545 : 94, 96, 99) ก็พบเช่นเดียวกันว่า นักศึกษาที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว และพฤติกรรมรักษาระเบียบมากกว่า นักศึกษาที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์น้อย พบผลในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยหลายกลุ่ม และยังพบอีกว่าทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นตัวทำนายที่สำคัญลำดับที่แรก ของพฤติกรรมการสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว โดยร่วมกับตัวแปรอีก 10 ตัว ทางด้านจิตลักษณะและสถานการณ์ทำนายพฤติกรรมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวได้ 43.4% และยังพบอีกว่า ในกลุ่มรวม ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นตัวทำนายที่สำคัญอันดับแรก ของพฤติกรรมรักษาระเบียบ โดยร่วมกับตัวแปรอีก 10 ตัว ทางด้านจิตลักษณะและสถานการณ์ ทำนายพฤติกรรมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวได้ 37.6%

และสถานการณ์หรือสาเหตุภายนอกตัวบุคคล เป็นลักษณะต่างๆ ของสถานการณ์ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมที่ศึกษา ซึ่งในการวิจัยนี้ประกอบด้วยการรับรู้สภาพสถานที่ท่องเที่ยว การรับข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การคล้อยตามบุคคลอื่น และระดับการศึกษาของบิดา-มารดา โดยตัวแปรเหล่านี้ล้วนกระตุ้นและสนับสนุนให้นักศึกษาเกิดพฤติกรรมที่เหมาะสมได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Hines, *et.al.* (1985 อ้างในคชฎี โยเหลา และประทีป จินนี, 2537) ที่กล่าวว่า ก่อนที่บุคคลจะแสดงความตั้งใจที่จะทำพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม เขาจะต้องมีความรู้และความตระหนักถึงสภาพปัญหา มีความรู้และทักษะพอเพียงต่อการแก้ปัญหา บวกกับมีลักษณะทางบุคลิกภาพที่ดี และการที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมนั้น อาจถูกกระตุ้นหรือลบล้างโดยตัวแปรสภาวะแวดล้อม และในการวิจัยนี้ตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงสถานการณ์ส่วนแต่เป็นปัจจัยกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมอนุรักษ์พลังงาน ซึ่งก็สอดคล้องกับการวิจัยของ นิภาพร โชติสุดแสน์ (2545 : 11) ที่กล่าวว่า การรับรู้สภาพของสถานที่ท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการอนุรักษ์ รักษาระเบียบวินัย ซึ่งเป็นลักษณะทางจิตวิทยาอย่างหนึ่งที่ว่า หากบุคคลเข้าไปอยู่ในบริเวณที่สะอาดโล่งเรียบร้อย บุคคลนั้นจะไม่กล้าเป็นบุคคลแรกที่ทำลายความสะอาดนั้น เนื่องจากเกิดความประทับใจ และความเคารพในสถานที่ เกิดความรักและอิมเมจ อันมีผลทำให้มีพฤติกรรมทำลายสถานที่ท่องเที่ยวน้อยลง แต่หากบุคคลเข้าไปอยู่ในสถานที่ที่สกปรก มีขยะทิ้งเกลื่อน บุคคลจะมีความเคารพในสถานที่น้อยลง การแสดงพฤติกรรมในเชิงทำลายจึงมีแนวโน้มมากขึ้น ส่วนการรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้น เนื่องจากการรับข่าวสารจัดเป็นสื่อสารอย่างหนึ่ง งานวิจัยของ เบญจา จันทร และคณะ (2547 : 90-91) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี แล้วพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ งานวิจัยของ Thiengkamol (2011) ที่พบว่า ลักษณะสถานการณ์ มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมลดโลกร้อนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีค่าอิทธิพลเท่ากับ .38 และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านแรงบันดาลใจในการมีจิตสาธารณะ มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.24 ตรงกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ พิมพ์ (2551) ที่พบว่า นักศึกษาที่อยู่ในสถานการณ์ 3 ด้านมาก คือ มี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผลมาก รับรู้ที่สถานทางสังคมมาก และรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมมาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่ามาก

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่จะให้ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ใน 2 ประเด็น ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1) เพื่อเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษาควรกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมดังกล่าว โดยอาจเน้นตัวแปรด้านจิตลักษณะเดิม จิตลักษณะตามสถานการณ์ และสถานการณ์ ตามลำดับ

2) หน่วยงานระดับชาติที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว ควรพิจารณานำข้อค้นพบการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กับเยาวชนกลุ่มต่างๆ ให้กว้างขวางมากขึ้น

3) สถานศึกษาทุกระดับควรพิจารณาสนับสนุนให้มีการดำเนินงานโครงการด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างหลากหลาย และดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยการสนับสนุนนักเรียน นักศึกษา และบุคลากรในสถานศึกษาให้มีส่วนร่วมโครงการหรือกิจกรรมดังกล่าว เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอนาคต

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัยเรื่องนี้ เป็นตัวบ่งชี้ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์งานวิจัยที่ควรทำต่อไป คือ

1) ควรศึกษาพฤติกรรมทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา และพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา นักเรียน และกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ

2) ควรศึกษาตัวแปรสาเหตุอื่นๆ เพิ่มเติมเข้ามาในโมเดลที่เป็นผลการวิจัยครั้งนี้เพื่อจะได้อธิบายความแปรปรวนในตัวแปรผลได้มากขึ้น

3) ควรศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสาเหตุกับตัวแปรผลพฤติกรรมทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาในรูปแบบความสัมพันธ์แบบอื่นๆ หรือโดยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลอื่นๆ เช่น Hierarchical Linear Model, Hierarchical Multiple Regression, Analysis of Variance ฯลฯ เพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์นี้ในหลายๆ แง่มุม

บรรณานุกรม

- กมลลา สุพรรณ. 2539. พฤติกรรมการท่องเที่ยวของเยาวชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในสถานที่ท่องเที่ยว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2544. แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : อัสซา.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2542. รายงานฉบับย่อสำหรับผู้บริหาร โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- เกษม จันทร. 2541. ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจด้านทุนการเสพยาบ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. ภาคนิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- กฤษณา เพ็ชรเจริญ. 2543. “แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ต่อการอุปโภคผลิตภัณฑ์หลากหลายเขียว.” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- งามตา วนิทานนท์. 2535. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จิระเสกข์ ตรีเมธสุนทร และไพฑูรย์ พิมพ์. 2550. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตนาเชิงพฤติกรรมการประหยัดพลังงานของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยที่ร่วมโครงการมหาวิทยาลัยรวมพลังสอง. รายงานการวิจัย บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- จิระศักดิ์ วารินทร์. 2538. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของพนักงานการสื่อสารแห่งประเทศไทย สำนักงานใหญ่. วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เฉลิม อ่ำเอี่ยม. 2528. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชวนชัย เชื้อสาธุชน. 2546. ตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรมการประหยัดทรัพยากรของอาจารย์ในสถาบันราชภัฏ. อุบลราชธานี : รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ชิววัฒน์ นิจนตร. 2526. สุขภาพเชิงจิต-สังคมในโรงเรียน กับสุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ชุตตา จิตพิทักษ์. 2525. พฤติกรรมศาสตร์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สารมวลชน.
- ธำเนนทร์ เปียศิริ. 2545. ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าของนักเรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการห้องเรียนสีเขียว. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ณัฐชามณูษ์ สุวิทย์พันธุ์. 2545. การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ และแนวโน้มพฤติกรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์. 2550. “การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงเดือน พันธุนาวิน. 2548. **ลักษณะทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม**. บทความประกอบการบรรยาย เรื่อง “ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมสำหรับคนไทย : อดีต ปัจจุบัน และอนาคต.” ในการประชุมปฏิบัติการ (รุ่นที่ 1 ครั้งที่ 1) เรื่อง “การใช้และการผลิตผลงานวิจัยทางจิตพฤติกรรมศาสตร์เพื่อประโยชน์แก่สังคมไทย” จัดโดย โครงการแม่บท : การวิจัยและพัฒนาาระบบพฤติกรรมไทย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ระหว่างวันที่ 26-29 ตุลาคม 2548 ณ โรงแรมและรีสอร์ท สักกุดีออน เขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา.
- ดวงเดือน พันธุนาวิน. 2543. **ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม การวิจัยและการพัฒนาบุคคล**. โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงเดือน พันธุนาวิน. 2541. “รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interaction Model) เพื่อวิจัยสาเหตุของพฤติกรรมและการพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์.” วารสารทันตภิบาล. 10 (พฤษภาคม-สิงหาคม) : 105-108.
- ดวงเดือน พันธุนาวิน. 2539. **ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล**. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงเดือน พันธุนาวิน. 2530. **ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะเสี่ยงในครอบครัวและทางป้องกัน**. รายงานการวิจัย สำนักงานส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ.
- ดวงเดือน พันธุนาวิน. 2529. **ประมวลบทความวิชาการ ตอน 1**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ดวงเดือน พันธุนาวิน และงามตา วนินทานนท์. 2537. “จิตลักษณะของนักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวปกติ-เครียด-แตก และปัจจัยปกป้อง.” วารสารจิตวิทยา. 1 (ธันวาคม) : 20-24.
- ดวงเดือน พันธุนาวิน, งามตา วนินทานนท์ และคณะ. 2536. **รายงานการวิจัยลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะเสี่ยงในครอบครัวและทางป้องกัน**. กรุงเทพฯ : สำนักงานส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ดวงเดือน พันธุนาวิน, อรพินท์ ชูชม และสุภาพร ลอยด์. 2529. “การส่งเสริมในครอบครัวกับรักการอ่านของนักเรียนวัยรุ่น.” วารสารบรรณศาสตร์. 9(มกราคม) : 49-82.
- ดวงเดือน พันธุนาวิน, อรพินท์ ชูชม และงามตา วนินทานนท์. 2528. **ปัจจัยทางจิตวิทยานิเวศที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของมารดาไทย**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก. 2524. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับ
สุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น. รายงานการวิจัย ฉบับที่ 26. สถาบันวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก. 2520. จริยธรรมของเยาวชนไทย. รายงานวิจัย
ฉบับที่ 21. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ดวงทิพย์ วรพันธ์. 2525. กลยุทธ์การใช้สื่อเพื่อปลูกฝังโภชนาศึกษาแก่สตรีชนบท จังหวัดสุพรรณบุรี.
วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดารา ทีปะपाल. 2542. พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- ดุขฎิ โยเหลา และประทีป จินนี. 2537. รายงานการวิจัย เรื่อง ปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมอนุรักษ์น้ำ
ของครูประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการวิจัย
แห่งชาติ.
- ต้องฤดี ปุณณกันต์. 2534. การเปิดรับการสื่อสารกับการพัฒนาครู ทัศนคติ และพฤติกรรมของ
ประชาชนตามโครงการขยายฐานประชาธิปไตย : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอนครหลวง
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรวิ เรือนสิงห์. 2541. พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักศึกษาสถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
ภาคินิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2538. ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (LISREL). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : คณะ
ครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิภาพร โชติสุดแสนห์. 2545. ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
ของนักศึกษามหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- นီออน พิณประดิษฐ์ และคณะ. 2546. ตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรมการทำงานในข้าราชการ
ตำรวจ สังกัดตำรวจภูธรภาค 4. รายงานการวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เบญจมา จันทร์ และคณะ. 2547. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหาร
จัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี. รายงานการวิจัย
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ เครือข่ายการวิจัยภาคกลางตอนล่าง.
- ปิยฉัตร กลิ่นสุวรรณ. 2538. ลักษณะจิตสังคมของพระสงฆ์ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทำงานในศูนย์
อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด. วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒน
บริหารศาสตร์.
- ปิยาภรณ์ รัตนเจษฎา. 2541. การเปรียบเทียบพฤติกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของ
นักท่องเที่ยวที่พักค้างแรมและไม่พักค้างแรม ในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ผู้เข้ารับการศึกษาอบรมหลักสูตร “นักวิจัยทางสังคมศาสตร์” รุ่นที่ 50. 2540. ปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตนาเชิง
พฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทย. รายงานการวิจัย ศูนย์ศึกษาและ
ฝึกอบรมการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- พระมหาชินวุฒิ ธมมานุโร (ทองพิมพ์). 2550. ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการ
บริโภคอย่างรู้คุณค่า ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 : กรณีศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ. ภาคนิพนธ์ศิลป
ศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

พระนันท์ บุรณะโสภณ. 2538. พฤติกรรมการเปิดรับสาร ความรู้ ทศนคติ และการมีส่วนร่วมในการ
ใช้ผลิตภัณฑ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์นิเทศ
ศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพฑูริย์ พิมพ์. 2551. ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ
สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล. รายงานการวิจัย คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบัน
เทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

ไพฑูริย์ พิมพ์. 2551. ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการอนุรักษ์ป่าชุมชนของสมาชิก
องค์การบริหารส่วนตำบล. รายงานการวิจัย คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

มนชิตา ทองก้อน. 2546. เจตคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงกับความตั้งใจในการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อ
สิ่งแวดล้อมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.

มันทนา สิริรักโนภาส. 2538. การสำรวจความเชื่อ เจตคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้การ
ควบคุมพฤติกรรมเจตนา และพฤติกรรมการบริโภคโลหิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ตามแนวทฤษฎี
พฤติกรรมตามแผน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ระเด่น หัสดี และสรศักดิ์ภูณิ ดวงคำสวัสดิ์. 2536. การสุขศึกษาและประชาสัมพันธ์กับการพัฒนา
สาธารณสุขเพื่อบรรลุสุขภาพดีถ้วนหน้า. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : องค์การสงเคราะห์ทหาร
ผ่านศึก.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2536. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525. กรุงเทพฯ : ภาพ
พิมพ์.

ลลิตา โภชนพันธ์. 2539. พฤติกรรมการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศน์สัญจรของนักท่องเที่ยวในเขตอุทยาน
แห่งชาติเขาใหญ่. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

ลินดา สุวรรณดี. 2543. ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการลดปริมาณขยะของนักเรียน
ในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการรุ่งอรุณ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วงศ์ชนก จำเริญสาร. 2554. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของปัจจัยด้านจิตวิทยาและ
สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อลดภาวะโลกร้อนในระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วรรณมา วงษ์วานิช. 2546. ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วรรณวี วรรณชาติ. 2541. ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสี่ยงเอดส์
ของนักศึกษาชายในมหาวิทยาลัย. ภาคนิพนธ์พัฒนาบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- วิชัย เอียดบัว. 2534. ลักษณะจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมทางวิชาการของครูประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วิชาญ มณีโชติ. 2535. พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วีรวรรณ วงศ์ปิ่นเพชร และชลิดา วสุวัต. 2554. “การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรีจังหวัดเชียงใหม่.” วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. 3(1) : 145-158.
- สงวนศรี วิรัชชัย. 2527. จิตวิทยาสังคมเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2542. รายงานขั้นสุดท้าย การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รายงานผลการดำเนินการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- สวนีย์ วีระพันธุ์. 2548. “การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น.” วารสารวิจัยและวัดผลการศึกษา. 3(1) : 65–82.
- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. 2546. สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 27 : การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. : [Online] Available : <http://kanchanapisek.or.th/>
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. 2544. รางวัลผลงานการวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย ประจำปี 2544 : โครงการวิจัยแม่บท : การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย. กรุงเทพฯ : กองส่งเสริมการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2552. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554. : [Online] Available : <http://www.nesdb.go.th/>
- สุขสมร ประพัฒน์ทอง. 2521. อิทธิพลของการใช้หินทานสำหรับเด็กและการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อพฤติกรรมไม่สัมฤทธิ์ของเด็กไทย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุชาดา วรรณะมานี. 2542. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) กับความรู้ ทศนคติและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต (สื่อสารมวลชน) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุชาดา สุธรรมรักษ์. 2545. ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ : การวิเคราะห์โมเดลลิสเรลที่มีตัวแปรแฝง. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุภามาส อังศุโชติ สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนีกุล ภิญโญภาณุวัฒน์. 2552. สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ : เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ, เจริญติ่มนังการพิมพ์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- สุพร กิตติสารวัฒน์ และไพฑูรย์ พิมพ์. 2550. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล. รายงานการวิจัย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- สุลัย อารงค์สกุลศิริ. 2537. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เสาวลักษณ์ นวเจริญกุล. 2541. พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอุทยานแห่งชาติไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สฤษฎ์ แสงอรัญญา. 2552. เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติ. ส่วนนันทนาการและสื่อความหมาย สำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. [Online] Available : <http://www.dnp.go.th/npo/>
- อร่ามศรี สุวัตถิกุล. 2548. พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานจังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรป่าไม้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อัจฉรา วงศ์วัฒนามงคล. 2533. ตัวแปรทางพฤติกรรมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (พฤติกรรมศาสตร์) สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- อเนก หอมพิกุล. 2531. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 10. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อารมย์ สนานภู. 2544. ตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรมการประหยัดทรัพยากรของนักศึกษาในสถาบันราชภัฏ. รายงานการวิจัย คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- อุบล เลี้ยววาริน. 2534. ความสำคัญของการศึกษาที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- Ajzen, I. and Fishbein, M. 1980. *Understanding Attitude and Predicting Social Behavior*. New Jersey : Prentice-Hall.
- Atkinson, J.W. 1964. *An Introduction to Motivation*. New York : American Book Company.
- Berberoglu, U. and Tosunoglu, C. 1995. "Exploratory and Confirmatory Factor Analyses of an Environmental Attitude Scale (EAS) for Turkish University Students." *Journal of Environmental Education*. 26 (3) : 40-43.
- Bloom, B.S. 1975. *Taxonomy of Educational Objectives, Handbook 1 Cognitive Domain*. New York : David Mckay Company.
- Boldero, J. 1995. "The Prediction of Household Recycling of Newspaper and Situational Factors." *Journal of Applied Social Psychology*. 25 (5) : 440-462.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- Bollen, K.A. 1989. **Structural Equation with Latent Variables**. New York : Wiley.
- Bowman, C.H. and Fishbein, M. 1978. "Understanding Public Reaction to Energy Proposals : An Application of the Fishbein's Model." **Journal of Applied Social Psychology**. 8 (4) : 319-340.
- Cronbach, L.J. 1972. **The Dependability of Behavioral Measurements : Theory of Generalizability for Scores and Profiles**. New York : Wiley.
- De Fleur, M.L. 1966. **Theories of Mass Communication**. New York : David McKay.
- Diamantopoulos, A. and Siguaw, A.D. 2000. **Introducing LISREL : A Guide for the Uninitiated**. London : Sage Publication.
- Goldenson, M. 1984. **London Dictionary of Psychology and Psychiatry**. New York : Longman Inc.
- Hines, J.M. and Others. 1985. "Analysis and Synthesis of Research on Responsible Environmental Behavior : A Meta-Analysis." **Journal of Environmental Education**. 8 (2) : 1-8.
- Hollander, E.P. 1981. **Principle and Methods of Social Psychology**. London : Oxford University Press.
- Janet S, et.al. 2011. **Psychology and Global Climate Change : Addressing a Multifaceted Phenomenon and Set of Challenges**. A Report by the American Psychological Association's Task Force on the Interface Between Psychology and Global Climate Change.
- Kantola, S.J. and Others. 1982. "The Psychological Meaning of Various Criteria for Positive Mental Health." In H. Wechsler and Others (eds.) **Social Psychology and Mental Health**. p28-35 Holt, Rineharth and Winston.
- Kerstetter, D.L., Hou J.-S. and Lin C.-H. 2004. "Profiling Taiwanese ecotourists using a behavioral approach." **Tourism Management**. 25(2004) : 491-498.
- Kijjla, R. 2008. **Environmental Security Perception Model in Dyeing Industry**. A Thesis Doctor of Education (Environmental Education) Faculty of Graduate Studies. Mahidol University.
- Magnusson, D. and Endler, N.S. 1977. **Personality at the Crossroads : Current Issues in Interactionism Psychology**. New York : LEA Publishers.
- McClelland, D.C. 1953. **The Achievement Motive**. New York : Harper and Row.
- McGurie, W.J. 1969. **The Nature of Attitude and Attitude Change in Handbook of Social Psychology**. Lindzek and E. Aronson, eds. Massachusetts : Addison Wesley : 314-316.
- Moursund, J.P. 1976. **Learning and the Learner**. Monterey California : Brooks / Sole Publishing Company.

- Pual, B.A., et al. 1990. **Environmental Psychology**. 3rd ed. Florida : Holt, Rinehart and Inston, Inc.
- Rotter, J.B. 1966. "Generalized Expectancies for Internal Versus External Control of Reinforcement." **Psychological Monographs**. 80(January) : Whole No. 609.
- Thiengkamol, N. 2011. "Model of Psychological State Affecting to Global Warming Alleviation." **Canadian Social Science**. 7(6) : 89-95.
- Toit, M. du. And Toit, S. du. 2001. **Interactive LISREL : User's Guide**. IL : Scientific Software International Inc.
- Yamane, T. 1973. **Statistics : An Introductory Analysis**. 3rd ed. Tokyo : Harper International Edition.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก
ตัวอย่างเครื่องมือวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวอย่างแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลาง

คำชี้แจง

1. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การท่องเที่ยวที่เสริมสร้าง รักษา และอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ก่อให้เกิดมลพิษ การรบกวน หรือการทำลายสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม เป็นการเพิ่มพูนคุณประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม หรือป็นผลประโยชน์ต่างๆ กลับสู่ชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม

2. เพื่อเป็นการประหยัดเวลาในการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยขอเสนอแนะวิธีการตอบ ดังนี้

ขั้นที่ 1 อ่านข้อความให้เข้าใจ

ขั้นที่ 2 ขอให้ท่านคิดว่า ข้อความนี้ เป็น “จริง” หรือ “ไม่จริง” สำหรับท่าน

ขั้นที่ 3 ถ้า “จริง” ให้คิดว่า **จริงมากเพียงใด** จาก

1) จริงเล็กน้อย	ขีด ✓ ที่ “ค่อนข้างจริง”
2) จริงปานกลาง	ขีด ✓ ที่ “จริง”
3) จริงมาก	ขีด ✓ ที่ “จริงที่สุด”

ถ้า “ไม่จริง” ให้คิดว่า **ไม่จริงมากเพียงใด** จาก

1) ไม่จริงเล็กน้อย	ขีด ✓ ที่ “ค่อนข้างไม่จริง”
2) ไม่จริงปานกลาง	ขีด ✓ ที่ “ไม่จริง”
3) ไม่จริงมาก	ขีด ✓ ที่ “ไม่จริงเลย”

ตัวอย่างเช่น

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
1. ฉันชอบเที่ยวทะเลมากกว่าภูเขา						✓

จากตัวอย่าง หมายความว่า ท่านคิดว่าชอบเที่ยวทะเลมากกว่าภูเขานั้น ไม่จริงเลย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง เติมคำหรือทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หรือกรอกตัวเลข/ข้อความลงในช่องว่าง ให้ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ 1. ชาย 2. หญิง
2. เกรดเฉลี่ยสะสม (GPA).....(เฉพาะระดับปริญญาตรี)
3. สาขาวิชา.....
4. ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดา
  - 1. ระดับประถมศึกษา หรือเทียบเท่า 2. มัธยมศึกษา หรือ ปวช. หรือเทียบเท่า
  - 3. อนุปริญญา หรือ ปวส. 4. ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า
  - 5. สูงกว่าปริญญาตรี
5. ระดับการศึกษาสูงสุดของมารดา
  - 1. ระดับประถมศึกษา หรือเทียบเท่า 2. มัธยมศึกษา หรือ ปวช. หรือเทียบเท่า
  - 3. อนุปริญญา หรือ ปวส. 4. ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า
  - 5. สูงกว่าปริญญาตรี
6. ครอบครัวยังมีชีวิตมีรายได้รวมทั้งสิ้น ประมาณเดือนละ
  - 1. ต่ำกว่า 10,000 บาท 2. 10,001-20,000 บาท
  - 3. 20,001-30,000 บาท 4. 30,001-40,000 บาท
  - 5. 40,001-50,000 บาท 6. มากกว่า 50,000 บาท ขึ้นไป
7. จำนวนครั้งของการไปเที่ยวในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา (โปรดระบุ).....ครั้ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 2 พฤติกรรมและการปฏิบัติ
ตอนที่ 2.1 พฤติกรรมอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างค่อนข้าง		ไม่จริง	ไม่จริง เลย
			จริง	ไม่จริง		
1. ต้องรอให้ร่ายกว่านี้ก่อน ฉันจึงจะบริจาคเงินช่วยอนุรักษ์ทรัพยากร	( )	( )	( )	( )	( )	( )
2. ฉันไม่เคยแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบ เมื่อเห็นความเสียหายที่เกิดกับแหล่งท่องเที่ยว	( )	( )	( )	( )	( )	( )
3. ฉันไม่เคยช่วยเก็บขยะในแหล่งท่องเที่ยว	( )	( )	( )	( )	( )	( )
4. ฉันมาเที่ยวพักผ่อน จึงไม่สนใจพฤติกรรมของผู้อื่น	( )	( )	( )	( )	( )	( )
5. ฉันเลือกซื้อของที่เป็ฝีมือของชาวบ้านที่นำวัตถุดิบธรรมชาติที่หายากมาทำ	( )	( )	( )	( )	( )	( )
6. เมื่อฉันเห็นขยะตกหล่นอยู่ตามพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยว ฉันมักจะเพิกเฉยและเที่ยวต่อไป	( )	( )	( )	( )	( )	( )

ตอนที่ 2.2 พฤติกรรมรักษาระเบียบ

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างค่อนข้าง		ไม่จริง	ไม่จริง เลย
			จริง	ไม่จริง		
1. ฉันสละซื้อลงบนผนังถ้าหรือก้อนหินเพื่อเป็นที่ระลึก	( )	( )	( )	( )	( )	( )
2. ในสถานที่ท่องเที่ยวฉันและเพื่อนร้องเพลงเสียงดังได้	( )	( )	( )	( )	( )	( )
3. บางครั้งฉันเผลอทิ้งขยะและสิ่งของที่ไม่ใช่แล้วตามแหล่งท่องเที่ยว	( )	( )	( )	( )	( )	( )
4. เมื่อพบเห็นดอกไม้ที่สวยงาม ฉันจะเด็ดดอกไปชื่นชม	( )	( )	( )	( )	( )	( )
5. เมื่อพบเห็นสิ่งสวยงามประทับใจ ซึ่งอยู่นอกเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวกำหนดไว้ ฉันจะเข้าไปชื่นชมอย่างใกล้ชิด	( )	( )	( )	( )	( )	( )
6. ฉันทิ้งขยะในภาชนะที่รองรับ	( )	( )	( )	( )	( )	( )
7. ฉันสละซื้อลงบนต้นไม้ที่มีรูปร่างแปลกตา	( )	( )	( )	( )	( )	( )
8. ฉันเดินลัดสนามเพื่อไปให้ถึงจุดหมายให้เร็วที่สุด	( )	( )	( )	( )	( )	( )
9. เมื่อฉันเห็นเปลือกหอยสวยแปลกตาฉันจะเก็บไปเป็นที่ระลึก	( )	( )	( )	( )	( )	( )
10. บางครั้งฉันแอบทิ้งสิ่งของในที่ลับตาคน	( )	( )	( )	( )	( )	( )

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 2.3 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ข้อคำถาม	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างค่อนข้าง		ไม่จริง	ไม่จริงเลย
			จริง	ไม่จริง		
1. เมื่อฉันพบว่างานที่กำลังทำอยู่นั้นยากฉันจะเลิกทำโดยเร็ว	( )	( )	( )	( )	( )	( )
2. เมื่อทำงานใดๆ ฉันจะทุ่มเทความพยายามเพื่อให้ผลงานที่ดีที่สุด	( )	( )	( )	( )	( )	( )
3. เมื่อทำงานใดๆ ฉันคิดว่าความพยายามเป็นสิ่งสำคัญ	( )	( )	( )	( )	( )	( )
4. เมื่อเริ่มต้นทำสิ่งใดฉันจะพยายามจนกระทั่งสำเร็จ	( )	( )	( )	( )	( )	( )
5. ฉันชอบทำงานที่ต้องใช้ความรับผิดชอบสูง	( )	( )	( )	( )	( )	( )
6. ฉันให้ความสนใจกับงานที่ยากและท้าทายความสามารถ	( )	( )	( )	( )	( )	( )
7. ฉันคิดว่าการเตรียมตัวอย่างเต็มที่เพื่อที่จะทำงานสำคัญเป็นสิ่ง จำเป็น	( )	( )	( )	( )	( )	( )
8. ฉันรู้สึกว่าคุณเองมีค่าเมื่อได้ทำงานในหน้าที่ของคุณอย่างดีที่สุด และประสบผลสำเร็จ	( )	( )	( )	( )	( )	( )
9. ฉันเป็นบุคคลที่มุ่งมั่นในการเรียนเพื่ออนาคตที่ดี	( )	( )	( )	( )	( )	( )
10. ฉันเป็นคนที่ใช้เวลาร่างในการหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ	( )	( )	( )	( )	( )	( )

ตอนที่ 2.4 ความเชื่ออำนาจในตน

ข้อคำถาม	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างค่อนข้าง		ไม่จริง	ไม่จริงเลย
			จริง	ไม่จริง		
1. ฉันมักจะถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำผิด ทั้งๆ ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง	( )	( )	( )	( )	( )	( )
2. เป็นการยากที่จะชักจูงคนอื่นให้เชื่อตามฉัน	( )	( )	( )	( )	( )	( )
3. แทบจะเป็นไปไม่ได้ที่ฉันจะทำให้ชาวบ้านในชุมชนเปลี่ยนใจในเรื่องใดๆ ได้	( )	( )	( )	( )	( )	( )
4. เมื่อฉันทำสิ่งใดผิดพลาด ฉันรู้สึกว่าไม่สามารถที่จะทำให้สิ่งนั้นกลับถูกต้องได้	( )	( )	( )	( )	( )	( )
5. ทางที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหา คือพยายามไม่คิดถึงปัญหานั้น	( )	( )	( )	( )	( )	( )
6. เมื่อมีคนไม่ชอบเรา เราไม่มีทางจะแก้ไขอะไรได้	( )	( )	( )	( )	( )	( )
7. ถ้าฉันวางแผนการที่จะทำอะไรล่วงหน้า ฉันมักทำสิ่งนั้นได้เสมอ	( )	( )	( )	( )	( )	( )
8. ฉันเชื่อว่าปัญหาต่างๆ จะคลี่คลายได้เอง โดยที่ฉันไม่จำเป็นต้องยุ่งเกี่ยวกับมัน	( )	( )	( )	( )	( )	( )

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ทางโรงเรียนจัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนการสอนเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เผยแพร่ไปใช้ประโยชน์ด้านอื่น

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 2.5 ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างก่อนข้าง		ไม่จริง	ไม่จริงเลย
			จริง	ไม่จริง		
1. ฉันมักจะทำงานเสร็จไม่ทันเวลา	( )	( )	( )	( )	( )	( )
2. การวางแผนล่วงหน้าเป็นการกระทำที่ไร้ประโยชน์ เพราะมักไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้	( )	( )	( )	( )	( )	( )
3. สิ่งตอบแทนที่ดีที่สุดในการทำงาน คือ เงิน และ/หรือ ตำแหน่ง	( )	( )	( )	( )	( )	( )
4. ถ้าฉันเห็นของที่อยากได้มากและราคาแพง ฉันจะตัดสินใจซื้อทันที และยอมอดหลังจากนั้น	( )	( )	( )	( )	( )	( )
5. ฉันคิดว่าไม่มีประโยชน์อะไรเลยที่จะต้องไปวิตกกังวลเกี่ยวกับอนาคต	( )	( )	( )	( )	( )	( )
6. ถ้าฉันอยากได้สิ่งใดแต่ต้องรอกคอย ฉันจะหมดความอดทนหรือทนไม่ได้	( )	( )	( )	( )	( )	( )
7. ฉันคิดว่าคนเราควรจะหาความสุขใส่ตัวให้มากที่สุด ในขณะที่ เพราะอนาคตเป็นสิ่งไม่แน่นอน	( )	( )	( )	( )	( )	( )

ตอนที่ 2.6 สุขภาพจิตที่ดี

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างก่อนข้าง		ไม่จริง	ไม่จริงเลย
			จริง	ไม่จริง		
1. ฉันรู้สึกว่าคุณเป็นคนตื่นตัวง่าย	( )	( )	( )	( )	( )	( )
2. ฉันรู้สึกว่าคุณสนใจอะไรได้ไม่นาน	( )	( )	( )	( )	( )	( )
3. ฉันมีเรื่องกลุ่มใจอยู่เสมอ	( )	( )	( )	( )	( )	( )
4. ถ้ามีคนมาขัดใจหรือยั่วเพียงเล็กน้อย ฉันจะโกรธเอาง่ายๆ	( )	( )	( )	( )	( )	( )
5. เมื่อครูถามคำถามในห้องเรียน ถึงจะตอบได้ฉันก็ไม่กล้าตอบ	( )	( )	( )	( )	( )	( )
6. ฉันรู้สึกกลัวโดยไม่รู้ว่าจะกลัวอะไรอยู่บ่อยๆ	( )	( )	( )	( )	( )	( )
7. ฉันรู้สึกว่าคุณเป็นคนตกใจง่าย	( )	( )	( )	( )	( )	( )
8. เวลาดีใจฉันรู้สึกดีใจมาก และเวลาเสียใจก็รู้สึกเสียใจมาก	( )	( )	( )	( )	( )	( )
9. บางครั้งรู้สึกว่าตัวเองเป็นคนไม่ดีเลย	( )	( )	( )	( )	( )	( )
10. บางครั้งฉันรู้สึกอึดอัดอยากตะโกนออกไปดังๆ	( )	( )	( )	( )	( )	( )

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 2.7 การรับรู้สภาพของสถานที่ท่องเที่ยว

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างก่อนข้าง		ไม่จริง	ไม่จริงเลย
			จริง	ไม่จริง		
1. บริเวณชายหาดที่ฉันไปมักเต็มไปด้วยถุงพลาสติก	( )	( )	( )	( )	( )	( )
2. บริเวณน้ำตกไม่มีขยะเกลื่อนกลาด	( )	( )	( )	( )	( )	( )
3. สถานที่ทางประวัติศาสตร์ไม่มีร่มเงาให้ผู้ท่องเที่ยวได้นั่งพักผ่อน	( )	( )	( )	( )	( )	( )
4. ชายหาดมองดูร่มรื่นเป็นระเบียบ	( )	( )	( )	( )	( )	( )
5. จุดชมวิวที่ฉันไปมีร้านค้ากระจายไม่มีการแบ่งเขตอย่างชัดเจน	( )	( )	( )	( )	( )	( )
6. เมื่อเข้าไปในอุทยานแห่งชาติมักเห็นขยะเกลื่อนกลาดตามข้างทาง	( )	( )	( )	( )	( )	( )
7. สถานที่ทางประวัติศาสตร์มีการจัดเขตร้านค้าอย่างเหมาะสม	( )	( )	( )	( )	( )	( )
8. ในช่วงเทศกาลชายหาดที่ฉันไปมักมีขยะส่งกลิ่นเหม็น	( )	( )	( )	( )	( )	( )

ตอนที่ 2.8 การรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างก่อนข้าง		ไม่จริง	ไม่จริงเลย
			จริง	ไม่จริง		
1. ฉันมักจะอ่านบทความเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จากนิตยสาร และวารสารต่างๆ	( )	( )	( )	( )	( )	( )
2. ปกติฉันจะชมรายการโทรทัศน์ที่เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	( )	( )	( )	( )	( )	( )
3. ฉันมักจะอ่านเอกสาร จุลสารของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	( )	( )	( )	( )	( )	( )
4. ฉันไม่เคยดูรายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	( )	( )	( )	( )	( )	( )
5. ฉันรับรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จากญาติพี่น้อง	( )	( )	( )	( )	( )	( )
6. ฉันรับรู้เรื่องการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนต่างๆ จากโทรทัศน์	( )	( )	( )	( )	( )	( )
7. ฉันรับรู้เรื่องการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์จากนิตยสาร	( )	( )	( )	( )	( )	( )
8. เพื่อนของฉันเคยพูดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่แพคเกจกับชาวบ้าน	( )	( )	( )	( )	( )	( )

เอกสารที่ส่งวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 2.9 การคล้อยตามบุคคลอื่น

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างก่อนข้าง		ไม่จริง	ไม่จริงเลย
			จริง	ไม่จริง		
1. เจ้าหน้าที่ไม่ต้องการให้ฉันขีดเขียนบนผนัง	( )	( )	( )	( )	( )	( )
2. นักท่องเที่ยวในกลุ่มอื่นไม่ต้องการให้ฉันเด็ดดอกไม้	( )	( )	( )	( )	( )	( )
3. เพื่อนชอบให้ฉันเดินลัดสนามเพื่อความรวดเร็ว	( )	( )	( )	( )	( )	( )
4. เจ้าหน้าที่ไม่ชอบให้ฉันเด็ดดอกไม้	( )	( )	( )	( )	( )	( )
5. เพื่อนเห็นด้วยที่ฉันเก็บขยะไปที่	( )	( )	( )	( )	( )	( )
6. นักท่องเที่ยวในกลุ่มอื่นคาดหวังว่า การเข้าชมบริเวณที่มีสิ่งของมีค่าต้องเดินอย่างเป็นระเบียบ	( )	( )	( )	( )	( )	( )
7. เจ้าหน้าที่ไม่ต้องการให้ฉันส่งเสียงดัง	( )	( )	( )	( )	( )	( )
	มากที่สุด	มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย	น้อยที่สุด
1. โดยปกติฉันทำตามเพื่อนของฉัน	( )	( )	( )	( )	( )	( )
2. โดยปกติฉันปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่	( )	( )	( )	( )	( )	( )
3. โดยปกติฉันทำตามนักท่องเที่ยวในกลุ่ม	( )	( )	( )	( )	( )	( )

ตอนที่ 2.10 ทศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างก่อนข้าง		ไม่จริง	ไม่จริงเลย
			จริง	ไม่จริง		
1. การเข้าไปแนะนำนักท่องเที่ยวผู้ทำผิดกฎของสถานที่ท่องเที่ยว ทำให้คนที่ไปท่องเที่ยวด้วยเสียเวลา	( )	( )	( )	( )	( )	( )
2. ฉันรู้สึกเบื่อหน่ายที่ต้องรักษาความสะอาดบริเวณที่เข้าไปใช้	( )	( )	( )	( )	( )	( )
3. ฉันรู้สึกภูมิใจที่ได้ช่วยเจ้าหน้าที่สอดส่องดูแลสถานที่ท่องเที่ยว	( )	( )	( )	( )	( )	( )
4. การที่ฉันแจ้งเจ้าหน้าที่ถึงความเสียหายที่พบในแหล่งท่องเที่ยวทำให้ผู้ที่ไม่ไปด้วยเสียเวลา	( )	( )	( )	( )	( )	( )
5. การช่วยเก็บขยะในสถานที่ท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ยุ่งยาก	( )	( )	( )	( )	( )	( )
6. ฉันภูมิใจที่มีส่วนช่วยเก็บขยะในสถานที่ท่องเที่ยว	( )	( )	( )	( )	( )	( )
7. การเก็บเศษแก้วแตกจะช่วยให้คนอื่นได้รับบาดเจ็บ	( )	( )	( )	( )	( )	( )
8. การทิ้งขยะประเภทพลาสติกในแหล่งท่องเที่ยวไม่มีผลต่อการทำลายสภาพแวดล้อม เพราะมีการจัดเก็บอยู่แล้ว	( )	( )	( )	( )	( )	( )

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 2.11 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
คำชี้แจง ให้ท่านตอบว่า “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะทำได้เมื่อมีนักท่องเที่ยวกลุ่มเล็กๆ	( )	( )
2. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการรักษาระบบนิเวศตามธรรมชาติไม่เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจ	( )	( )
3. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมฝ่ายเดียว	( )	( )
4. การจัดทำโป่งเทียมไว้ในป่า เพื่อล่อให้สัตว์มากินเป็นการจัดการตามหลักการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	( )	( )
5. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการท่องเที่ยวเพื่อรักษาเอกลักษณ์ท้องถิ่น	( )	( )
6. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งให้คนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และได้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจมากที่สุด	( )	( )
7. การชักนำนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในแหล่งธรรมชาติคราวเดียวกันเป็นจำนวนมากๆ จะมีแต่ผลดีกับแหล่งท่องเที่ยว	( )	( )
8. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ	( )	( )
9. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไม่ได้จำกัดที่ขนาดกลุ่มนักท่องเที่ยว แต่จำกัดที่รูปแบบกิจกรรม	( )	( )
10. การนำขยะที่ย่อยสลายยากเข้าไปในแหล่งท่องเที่ยว เป็นการลดภาระเจ้าหน้าที่เพราะสะดวกในการเก็บทำความสะอาด จึงลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	( )	( )
11. การรักษาความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยว เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่หรือผู้รับผิดชอบดูแล	( )	( )
12. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการจัดการอย่างง่าย ราคาถูก มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่ยากลำบาก มีรายได้จากการท่องเที่ยวน้อย	( )	( )

เฉลย	ข้อ 1 ผิด	ข้อ 4 ถูก	ข้อ 7 ผิด	ข้อ 10 ผิด
	ข้อ 2 ผิด	ข้อ 5 ถูก	ข้อ 8 ถูก	ข้อ 11 ผิด
	ข้อ 3 ผิด	ข้อ 6 ถูก	ข้อ 9 ถูก	ข้อ 12 ผิด